IZHAJA OB PONEDELJKIH, SREDAH IN SOBOTAH - TELEFONI: UREDNIŠTVO 24-75, TAJNIŠTVO IN UPRAVA 21-90 - TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 17-70-1-135 - LETNA NAROČNINA 900 DIN, MESEČNA 75 DIN, POSAMEZNA ŠTEV. 10 DIN

LETO XIV — KRANJ, ČETRTEK 20. julija 1961 — ŠT. 82

IZHAJA OD OKTOBRA 1947 KOT TEDNIK - OD 1. JANUARJA 1956 KOT POLTEDNIK - OD 1. JANUARJA 1960 TRIKRAT TEDENSKO - IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« V KRANJU - UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR - GLAVNI UREDNIK: SLAVKO BEZNIK

GLAS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

22. julij

Lojze Dolinar: detajl spomenika Revolucije, ki ga bodo odkrili v Kranju 30. julija

Strel je zamolklo odjeknil med grmovjem pod Šmarno goro. Počilo je! Ne počilo! Prekipelo je bilo tistega dne 22. julija 1941. Nekdanje žrtve Zaloške ceste, iz Ljutomera in Dragatuša so znova oživele. Potomci krških puntarjev so se združili s stavkujočimi železničarji, tekstilci in železarji. A med njimi so bili voditelji, vzgojitelji iz »političnih šol« Mitrovice, Biliče, Ivanjice . . . Vsi so »kovali svoja srca« skozi trpljenje, skozi bedo, brezposelnost in zapore. Zato se niso več bali smrti. Odklanjali pa so tako življenje; izkoriščanje, hlapčevstvo in ponižanje.

Milijone trpečih je prisluhnilo Partiji. Začel se je odločilni smrtni ples. — Iz mestnih ulic in tovarn se je prenesel v gozdove. Oživela je Šar planina in planšarske koče nad Kamnikom. — Okrog Šmartne gore, po Kozjanskem, po Obranci in Gorjancih so se začeli zbirati uporniki — partizani.

Dvajset let je že tega. Sinovi revolucije, člani novega pokolenja se le iz učbenikov uče o nekdanjih hudih časih. Vse se že zdi tako daleč, tako tuje in čudno . . . Toda prav zato še bolj cenjeno — legendarno.

K. Makuc

PROGRAM

OSREDNJE SLOVESNOSTI V TIVOLIJU 21. JULIJA ZVEČER

Od 19. do 20. ure:	Zbiranje množic na slavnostnem prostoru
Ob 20. uri:	Prihod mladinskih delovnih brigad
Ob 20.30 uri:	Začetek osrednje slovesnosti; fanfare, pozdrav gostov, internacionala in zatem govor tovariša Franca Leskoška-Luke, podpredsednika Zvezne ljudske skupščine in prvega komandanta narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije.

Pred tem množičnem zborovanjem in po njem bo po vseh kulturnih in zabavnih prostorih in na prostem vrsta prireditev. Na ljubljanskih stadionih in igriščih pa bo kvalitetna tekmovanja v atletiki, košarki, telovadbi, nogometu, tenisu in v drugih disciplinah. Vstop na vse prireditve bo prost.

Pred osrednjo jubilejno proslavo

LJUBLJANA nas pričakuje

Snopi zastav že krasijo Ljubljano od Rudnika do Polja in Viča. Vse mesto se zadnje dni mrzlično pripravlja, da bi jutri sprejelo sorojake od Kolpe in Mure do Soče.

Gostišča te dni zlasti urejujejo vrtove s pisanimi mizami in stoli, dajejo zadnja navodila honorarnim natakaricam in tako skušajo čimbolj povečati svoje zmogljivosti in seveda kulturno postreči goste. Najživahnejše pa so priprave na osrednjih zabaviščih. Za Figovcem, oziroma za Slavijo postavljajo dolge mize ter prodajne prostore z živo pisanimi platnenimi strehami in senčniki.

Najživahnejši vrvež v Tivoliju je že pojenjal. Traktorji, tlačilci in bagerji so že odropotali. Tudi mizarji in drugi delavci so že končali s svojimi opravili. Zdaj le še pospravljajo, čistijo in krasijo, krasijo. Visoka rdeča stena zastav, skoraj v višini kostanjev, je postavljena v ozadje osrednje tribune. Vse je že okrašeno z rdečim platnom in smrečjem. Daleč naokrog same pisane, male strehe, sem ter tja provizorični vodnjaki s pitno vodo in podobno. Še posebno lepo je urejeno in okrašeno glavno plesišče.

Vsi ti prostori, vsa Ljubljana bo jutri oživela. Po vsej Sloveniji se pripravljajo na to slovesnost. Tudi pri nas na Gorenjskem so zadnje dni priprave za odhod zajele malone sleherno hišo. Sindikalne organizacije podjetij, organizacije SZDL, mladina s posebnim pohodom, pripravljalni odbori; vse je v zadnjih pripravah. Nad 20.000 ljudi se pripravlja na pot, na to zgodovinsko slovesnost našega naroda po dveh desetletjih, ko smo rekli: Ne! Zlasti se pripravljajo preživeli borci, aktivisti in drugi. Koliko borcev II. grupe odredov, iz Prešernove brigade in drugih enot bo v Ljubljani našlo nekdanje tovariše, s katerimi so v najhujših dnevih delili dobro in zlo!

Spričo vsega tega je udeležba na tej svečanosti čast in ponos, pa tudi dolžnost vseh nas, ki smo po svojih močeh in okoliščinah prispevali za to, da nam je danes življenje lepše, da naši otroci stopajo v lepo in mirno življenje.

Narodni heroji: Stane Žagar, Jože Gregorčič in Lojze Kebe-Stefan, vsi člani vojno revolucionarnega komiteja za Gorenjsko, so sveli liki revolucionarnega gibanja in oborožene vstaje po naših krajih. Razen glavnega vodja in političnega organizatorja Staneta Žagarja, je bil Jože Gregorčič z vsemi izkušnjami španske gverilske vojne dober vojaški svetovalec, Kebe pa je bil neutrudljivi organizator na terenu. Vodil je številne konference

in posvetovanja z aktivisti, ustanavljal prve odbore OF, jih organizacijsko utrjeval ter povezoval s prvimi partizanskimi enotami. Vsi trije so padli v prvih letih vojne.

O realizaciji bruto proračunskih dohodkov

Zadnje mesece izboljšava

Bruto proračunski dohodki so vsa zadnja leta predvsem v prvem polletju slabo dotekali. Vzrokov za to je bilo več. Eden izmed glavnih je ta, da po občinah ni davčnih izterjevalcev, zato tudi niso prisilno izterjevali, čeprav je to predpisano. Slednje lahko ugotavljamo tudi za prve štiri mesece letošnjega leta, ko so bili skupni proračunski dohodki na Gorenjskem realizirani z 31,1 procentom; od tega deljivi dohodki z 31,6, nedeljivi pa z 28 procenti.

Trditev, da je v tem obdobju izterjava brutto proračunskih dohodkov potekala slabo, nam potrjuje dejstvo, da je bila v letošnjem letu na Gorenjskem samo ena prisilna prodaja premičnin. Delno odgovornost za šibak dotok dohodkov nosijo tudi nekatere gospodarske organizacije, ki ne odvajajo pravočasno sredstev, ki jih odtegujejo pri registraciji računov. Razen izterjevalcev primanjkuje po občinah tudi ostalega strokovnega kadra pri odsekih oziroma upravah za dohodke. Ponekod celo odmera davkov zaostaja za postavljenimi roki, medtem ko zaradi pomanjkanja strokovno usposobljenih uslužbencev trpi kvaliteta davčnih odmer po vseh občinskih ljudskih odborih. O takem stanju je ob priliki obravnave družbenih planov in proračunov občin za letošnje leto razpravljal konec maja letos tudi svet za družbeni plan in finance Okrajnega ljudskega odbora Kranj. Svet je sprejel sklep, naj občinski sveti za družbeni plan in finance tekoče analizirajo dotok proračunskih dohodkov in ukrenejo vse potrebno, da bo realizacija uspešno potekala. Občinski ljudski odbori pa morajo poskrbeti, da bodo vsa sistemizirana mesta v finančni službi tudi zasedena. Navedena sklepa je Okrajni ljudski odbor Kranj na svojem predzadnjem zasedanju tudi potrdil.

Po podatkih za prve štiri mesece letošnjega leta so bili v našem okraju najslabše realizirani dohodki od prometnega davka na pivo in žgane pijače (20,3%), od prometnega davka na alkoholne pijače (21,3%), od doklad kmetov (26,8%), od prometnega davka privatnikov (29,6%) in ostale dohodnine (27,4%). Med nedeljivimi dohodki pa je bila realizacija najslabša pri davku na tujo delovno silo (19,5%), občinskem prometnem davku privatnikov (20,9%), občinskem prometnem davku privatnikov (20,9%), občinskem prometnem davku od alkoholnih pijač (23,8%) in pri občinskih dokladah (25,6%). V tem obdobju so bili najslabše izterjani proračunski dohodki v občinah Žiri (20,2%), Bled (26,4%), Tržič (26,9%), Radovljica (24,5%), Bohinj (27,9%) in Škofja Loka (27,1%). Najboljše pa je potekala izterjava v občinah Jesenice in Železniki.

Po nekaterih najnovejših podatkih, katere nam je uspelo zbrati zadnje čase, ugotavljamo, da se je dotok brutto proračunskih dohodkov v zadnjih mesecih bistveno izboljšal. Tako je imela občina Škofja Loka 30. aprila realiziranih samo 27,1 procent dohodkov, medtem ko se je ta številka do 26. junija dvignila na 44,4 procentov. Občina Železniki pa je imela že 31. maja izterjanih skupno 45,6 procentov vseh brutto proračunskih dohodkov. Tik pod planom so tudi v jeseniški občini, kjer je realiziranih že nekaj nad 48 procentov dohodkov. Izredno pa se je popravilo tudi stanje v sedanji (združeni) občini Radovljica. Tu imajo realiziranih že nad 40 procentov vseh dohodkov.

Vaški praznik na Hrušici

V spomin 46 talcem

Hrušičani se že dlje skrbno pripravljajo na praznovanje svojega letošnjega praznika, 26. julija, ko se bodo spet spomnili nepozabnega tragičnega dogodka — Nemci so na ta dan pred devetnajstimi leti ustrelili v njihovem kraju 46 talcev, ki so kot aktivisti sodelovali v uporniškem gibanju. V spomin na te žrtve so Hrušičani pripravili obširen spored prireditev, ki bodo trajale od 21. do 30. julija. Za otvoritev vaškega praznika bodo imeli 21. julija kulturno prireditev z naslovom »Se pomnite tovariši«, ki je pripravlja DPD »Svoboda« Hrušica. Naslednji dan dopoldne bo telovadni nastop pionirjev, zvečer slavnostna seja KO SZDL, za tem pa družabni večer. 23. julija dopoldne bodo imeli gasilci mokro vajo, popoldne ob 14. uri bo ekshibicijsko tekmovanje jadralnih modelov v prireditvi Ljudske tehnike, zvečer pa bodo na prostem predvajali enega izmed jugoslovanskih filmov. 24. julija ob 16. uri bo srečanje v odbojki med TVD »Partizan« Hrušica in JLA, naslednji dan bo koncert komornega pevskega zbora DPD »Svoboda« z Jesenic, 26. julija popoldne šahovski brzoturnir, 27. julija popoldanski izlet z avtobusi v Begunje, 28. julija prostovoljno delo v počastitev vaškega praznika. Naslednji dan bo zaključek gospodinjskega tečaja, zadnji dan praznovanja pa bodo Hrušičani položili vence pred spominsko ploščo Ivana Krivca v Kranjski gori in pred spominsko ploščo Janeza Branca v Radovljici, medtem ko bo popoldne ob 15. uri žalna svečanost na Belem polju.

OBRAZI in POJAVI

Dvorezen nož

Bil je celo odbornik nekega organa družbene samouprave. Svojo odborniško dolžnost je izpolnjeval v redu, celo sej se je pogosto udeleževal, bi marsikdo pikro pripomnil. Niti tega mu ne smemo zameriti, da je vsako zasedanje zamudil najmanj četrt ure; sicer pa, če bi prihajal točno, bi bil izjema. V ospredje pa se naš Pepe ni rad silil. Toda kaj se bomo mudili na teh nebistvenih stvareh (ki pa so včasih lahko tudi bistvene), saj odbornikov res ne moremo ocenjevati samo po tem, koliko zamude oziroma koliko sej se sploh ne udeleže.

Na zasedanju je bila viharna razprava. Če povemo samo to, da je šlo spet za denar, nam ni treba tega posebej utemeljevati. Sem namreč kar prepričan, da drži trditev, ki sem jo slišal med odmorom na plenumu neke družbeno politične organizacije, da je človek človeku samo dvakrat volk. To je takrat, kadar gre za denar ali pa za stanovanje. Sicer pa lahko presojo spet prepustimo filozofom, saj je znano, da so se ti že pred več stoletji resno ukvarjali s podobnimi vprašanji.

Tako, sedaj pa kar na kratko! Sklepali so o gradnji objekta družbenega standarda. Ob tej priliki so odbornikom pojasnili, da je denar za to gradnjo več ali manj že zagotovljen. Odbornik, ki smo ga, priznam, uvodoma le nekoliko preveč kritično predstavili, je zdaj s te, zdaj z druge strani utemeljeval upravičenost te gradnje — ni pretiraval. Celo to je predlagal, če ne bo šlo drugače, da bi tudi občani nekoliko posegli v žep, gospodarske organizacije pa bi malo olajšale svoje tekoče račune. Vsekakor pohvalno udejstvovanje!

Toda, če je na svetu kaj negotovega, so to prav gotovo predračuni. Ponekod ob takih primerih sicer lahko ugotavljamo, da smo imeli srečo v nesreči, ker z gradnjo še nismo pričeli. In taka sreča je doletela tudi ta kraj (ime je pač ime, zato smo ga zamolčali). Denarja je namreč zmanjkalo zato, ker je predračun »dolgoval« dejanskim stroškom nekaj milijonov dinarjev. Zadeva je bila resna, spet je morala pred odbornike; in še kaj hitro, komaj čez teden dni.

Kako sedaj? Aha, kaj če bi poprijeli za predlog, ki ga je dal na zadnji seji naš znanec Pepe. Pametno! Odbornik Pepe, spet imaš besedo! Vso stvar ponovno obrazložiti!

Nerodno je vstal in roke, če malo pretiravam, nikakor niso hotele iz žepa. In začel je. Precej časa je govoril, končno pa je le povedal to, kar je tako vztrajno tiščal v žepu. Odbornik Pepe je na kraju namreč naglasil, da se je položaj okrog te gradnje precej spremenil in da so tako občani kakor tudi podjetja v denarni stiski. Zato je dal še pametnejši predlog: gradnja naj se za nekaj časa odloži.

DA, S TUJIM DENARJEM SE JE LAHKO DELATI JUNAKA.

mp

Dan vstaje

V Sloveniji praznujemo 22. julij kot Dan vstaje. Priprave za vstajo so tega dne 1941. leta dosegle že tako stopnjo, da so na Pšatniku, na cesti med Tacnom in Šmartnikom, počile prve partizanske puške. Na sestanku partizanov in ilegalcev tega kraja so namreč 19. julija razpravljali o navodilih Glavnega poveljstva o oboroženi vstaji v Sloveniji. V skladu s temi navodili so sklenili, da je treba 22. julija likvidirati tri izdajalce. Naslednjega dne so se zbrali za Šmarno goro partizani iz Pirniče, Tacna, Skaručne in Sel. Druga skupina pa se je zbrala nad Gameljami. To je bil prvi organizirani zbor partizanskih enot z določenimi nalogami in pod pravim vodstvom. Zato ti dogodki in še posebno streli na sovražnika pod poveljem partizanskih voditeljev pomenijo začetek oborožene vstaje slovenskega naroda.

POMOČ ŠPANSKIM BORCEM

1936. leta so tudi slovenski izseljenci v Franciji ustanovili sekcijo za pomoč jugoslovanskim borcem. Z raznimi prireditvami in drugače so zbirali denar in živila in tako pomagali Cankarjevi četi, ki se je ob koncu leta 1937 borila pri Aurelu. Slovenska sekcija za pomoč borcem in slovensko žensko društvo sta Cankarjevi četi preskrbela tudi zastavo. To zastavo je pozneje španski borec Gregorčič odnesel v ZSSR. M. Ilovar

Strah na Jesenicah

Dne 22. julija 1940 je oblast razpustila delavsko kulturno društvo Enakost na Jesenicah, ker je to društvo javno protestiralo proti internaciji ljudi v Bilečo. Med interniranimi sta bila tudi politična voditelja Vencelj Perko z Jesenic in Tomaž Godec iz Bohinja. Oblast se je prestrašila množičnega protesta in razpustila društvo.

Mednarodna solidarnost

Pred 42 leti — 20. julija 1919. leta, je začela v Jugoslaviji splošna stavka delavstva v znak protesta proti intervenciji jugoslovansko buržoazije v revoluciji v Rusiji in na Madžarskem. Takratni jugoslovanski režim, ki je skušal sodelovati pri zatiranju revolucionarnih gibanj v teh deželah, je bil spričo množičnega nastopa delavstva v svoji deželi, zelo zaskrbljen. Takratna stavka je bila lep dokaz mednarodne solidarnosti delavskega razreda.

V. kongres KPJ

21. julija 1948. leta je začel v Beogradu zgodovinski V. kongres Komunistične partije Jugoslavije, ki je trajal do 29. julija. Ta kongres je bil po V. vsedržavni konferenci v Zagrebu 1940. leta najvažnejši dogodek v zgodovini KPJ. Prišlo je do revolucionarnih vsebinskih sprememb v obliki oblasti in državne ureditve in začela je doba hitrega vzpona in gospodarske rasti. Tovariš Tito je na tem kongresu prebral obširno poročilo. Takrat so sprejeli nov Statut in Program KPJ ter tri posebne resolucije.

Poleg velikih nalog KPJ v notranji demokratizaciji in razvijanju socialističnih odnosov je takrat morala KPJ stopiti tudi v obrambo marksističnih načel in mednarodnega revolucionarnega gibanja spričo neslavne resolucije Informbiroja, ki je izdana malo pred. Delegati kongresa so enodušno potrdili pripadnost splošnim ciljem Marxa, Engelsa in Lenina, kar je sprovajala KPJ v naši deželi.

S Francozi v partizane

Prešernova brigada je 19. julija zvečer 1944. leta z drzno akcijo vdrla na Jesenice ter osvobodila veliko število tam zaprtih političnih pregnancev iz raznih dežel, zlasti Francozov. Na Jesenicah je bilo takrat mnogo vojaštva, policije in nemških žandarjev. Hkrati pa je bilo okrog Jesenic polno bunkerjev in protiavionskih baterij, ki so bile zelo nevarne.

Štab brigade je naredil načrt. Točno ob 11. uri zvečer so vdrli v taborišče pod Mežaklo. Stražarji so bili brž odstranjeni. Ujetniki so začeli pripravljati prtljago. Ob pol enih ponoči so Nemci začeli napadati z vso silo. Okrog taborišča se je vnel hud boj. Hkrati je močno deževalo. Borci so uspeli zavarovati sebe in internirance. Prebili so se proti Mežakli. Tam pa so jih znova napadle nemške enote, ki so prišle iz Gorij in Bleda. Boj se je nadaljeval. Toda med našimi so bili samo 4 mrtvi in nekaj Francozov je prišlo v roke Nemcev. Brigada je uspešno rešila ujetnike in se umaknila preko Možakle, Radovne in Pokljuke. To je bila ena izmed smelih akcij Prešernove brigade v tistem času.

OF v Škofji Loki

20. julija 1941 je bil ustanovljen odbor Osvobodilne fronte za mesto Škofjo Loko. V njem so bili predstavniki vseh takratnih političnih organizacij, in sicer komunisti, krščanski socialisti, demokratično krilo Sokola itd. Ustanovni sestanek je vodil znani organizator vstaje heroj Lojze Kebe — Štefan. Ta odbor je bil zelo delaven in je v poznejših mesecih zbral veliko pomoči za prve partizanske enote in vabil ljudi v partizane, kar je prišlo do izraza zlasti v decembru mesecu.

Ljudje in dogodki

Parlament za bodečo žico

Letalske zveze, ki vežejo razdeljene pokrajine Konga, so te dni oživele z letali OZN. Za prevoz potnikov ne skrbijo domače ali tuje letalske družbe, ampak državni interesi, da bi po desetmesečnih počitnicah obnovili delo kongoškega parlamenta in tako našli skupni jezik v tej nesrečni afriški deželi, kjer si politični voditelji drug drugemu spodmikajo »stolčke«. Organizacija prevoza poslancev je v rokah »skrbniških« sil v Kongu, ki so poskrbele, da poslancem zagotovijo varnost pred morebitnimi domačimi in tujimi nasilniki. Tudi zgradba univerze v Lovanijumu je že obdana z bodečo žico visoke napetosti, da bodo poslanci v tem okolju imeli pred očmi resnost kongoškega notranjega položaja. Tunizijske, indijske, malajske in etiopske čete iz sestava sil OZN so se z brzostrelkami razporedile okrog »obroča z bodečo žico« in bodo skrbele, da bodo poslanci od zunanjega sveta popolnoma izolirani.

Parlament republike Kongo se bo sestal prvič po 14. septembru lanskega leta, ko so poslance in senatorje po izglasovani zaupnici zakoniti kongoški vladi, spodili iz predstavniške hiše oboroženi komandosi polkovnika Mobuta. Nasilno strmoglavljenje parlamenta je napovedalo obdobje brezpravnosti in nasilja. V prostranih hodnikih parlamenta so iskali senco od vročega tropskega sonca vojaki Mobutujevih oboroženih tolp, medtem ko so se poslanci skrivali po pragozdovih in bežali pred nasiljem. Mobutujeva ideja, da si z bajoneti vzame oblast je naletela na odpor v parlamentu. Vendar se poslanci niso dali spraviti v »kozji rog«. Sestajali so se v kočah iz šibja, kjer so jih razpodili z bajoneti. Prihajali so v Lumumbino hišo, da bi dokazali, da je narodno predstavništvo edino telo, ki lahko odloča o usodi države.

Šest mesecev po Lumumbini smrti so končno prišli do tega, da se politične razmere v deželi ne morejo urediti brez sodelovanja predstavniškega telesa. Samo to dejstvo pomeni zmago Lumumbinih idej, ki je večkrat povedal, da kongoškega parlamenta ne more zamenjati nobena konferenca »okrogle mize«, ki so si jo izmislili Kasavubu, Mobutu, Ileo in drugi eksperti tujih sil, da bi skozi njih legalizirali brezpravje in obdržali tuje vmešavanje.

Vprašanje, ki ga v teh dneh postavljajo vsi poznavalci kongoških političnih razmer, se nanaša na pogoje, ki bi morali obstajati, da bi se končalo zakulisno tihotapstvo tujega vpliva in da bi prekinili z uzurpacijo oblasti. V Kongu se je govorilo, da je človek, ki se najbolj boji sklicati kongoški parlament Kasavubu. Tako se je med političnimi opazovalci v Leopoldvillu še lansko leto govorilo, da je možno, da parament ne izglasuje zaupnico Lumumbi, toda popolnoma zanesljivo je, da bo parlament zamenjal Kasavubuja.

Kasavubu si obeta podporo od katanških poslancev, ki so po dolgem prepričevanju naposled prileteli v Leopoldville. Zaslugo za ta preobrat ima general z »otroškim obrazom«, ki je pohitel na razgovore v Elizabethville. Mobutov obisk v Katangi je namreč pokazal, da ima ta general pri Combeju še »odpri tekoči račun«. Njemu je uspelo najti »valovno dolžino«, s katero je pridobil Combeja za novo zavezništvo v parlamentu. Tako je v Leopoldville priletelo 19 katanških poslancev, za katere so vsi prepričani, da so zvesti Combeju.

Predsednik leopoldvillske »vlade v senci« Ileo ima dovolj razlogov za strah pred parlamentarno razpravo. Ta predsednik je namreč prišel na položaj šefa vlade, ne da bi kdaj zaprosil za zaupnico vlade. Zato tem težje čaka na odločitev parlamenta v pogledu usode njegove vlade. Sicer pa njegova vlada ni nikoli imela prave oblasti v Kongu in mu spričo tega ne bo težko podati ostavke. Dejstvo je namreč, da je samo v pokrajinah, ki so pod oblastjo zakonite kongoške vlade uspelo obdržati red in mir v deželi, kar ni uspelo leopoldvillskemu režimu z vsemi »komandosi in študentskimi komisarji«. Ideja o obnovi dela parlamenta je prišla prav tako iz Vzhodne pokrajine in je imela v Lumumbinih naslednikih največje pobornike.

Kongoški parlament bo moral odločiti o usodi svoje dežele. Za začetek je pozitivno že dejstvo, da se je v Leopoldvillu zbralo 221 poslancev, ki bi se morali spomniti Lumumbinih besed iz njegovega zadnjega pisma »Denar bo splahnel, Kongo pa bo ostal večno«.

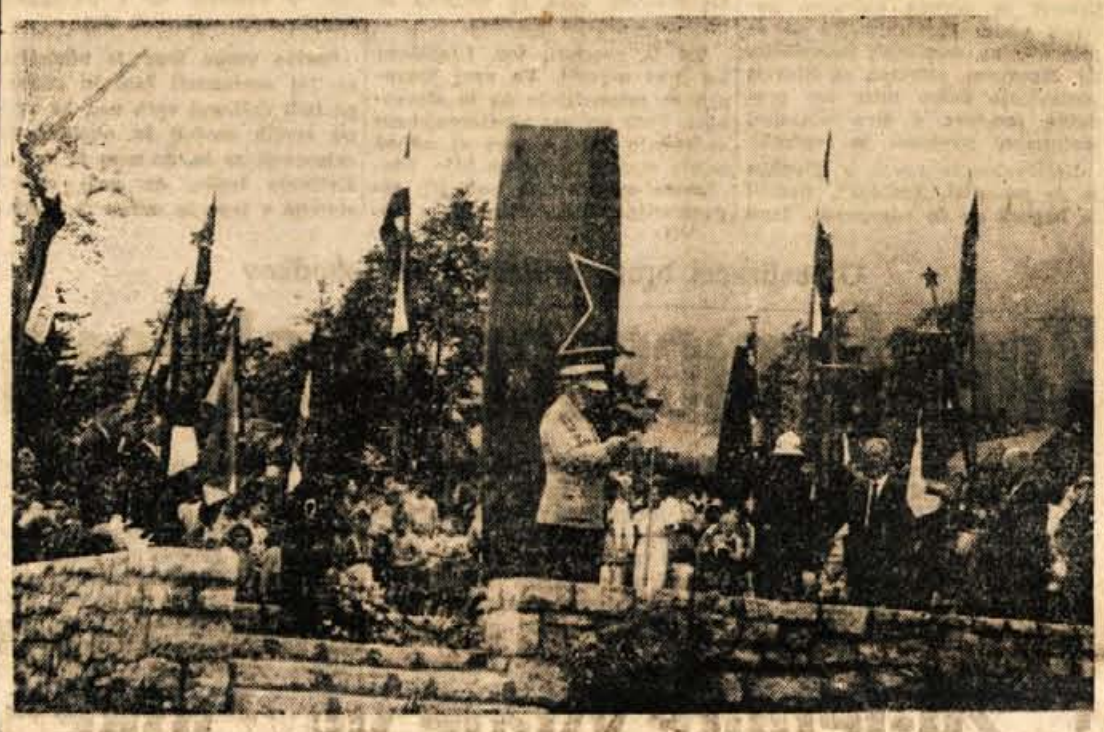

Preteklo nedeljo so v Bohinjski Beli odkrili lepo urejen spomenik 33 žrtvam iz tamkajšnje okolice. Na sliki: narodni heroj polkovnik Anton Dežman med govorom na slovesnosti

GLAS BRALCEV

KAKO JE Z GARANCIJO?

Lansko leto junija sem kupila pekač v Kranju, imel je garancijo za leto dni, meni pa se je pokvaril še pred potekom tega roka, in zato sem ga odnesla popravit v Elektro podjetje Kranj, trgovina 2. Od tam so me poslali v podjetje blizu avtobusne postaje, kjer popravljajo električni material. Tu pa sem izvedela, da pekače popravljajo samo v Ljubljani. Ako nesemo pekač v Ljubljano, so potni stroški večji od stroškov popravila. Zato se sprašujem, če ima sploh kakšen pomen imeti garancijski list. Podjetje samo bi bilo dolžno, da uredi takšne zadeve.

Ana Markun,
Šenčur pri Kranju

Odgovor za vaš primer smo dobili pri Elektrotehničnem podjetju v Kranju, kjer so nam povedali, kako je z garancijo. Vsak kupec dobi ob nakupu električnega aparata garancijski list, na katerem piše, kje ga je mogoče popraviti, če se pokvari pred potekom roka. Kupec je dolžan že v trgovini ugotoviti, če je aparat v redu in s tem, ko ga kupi trgovina nima več nobenih obveznosti. Če se aparat pokvari, mu ga brezplačno popravijo v tisti servisni delavnici, ki je napisana na garancijskem listu, kajti s temi ima podjetje sklenjeno pogodbo. Druge teh električnih predmetov ne morejo popravljati, ker jim podjetje ne bi povrnilo stroškov. V tem primeru je torej nujno, da se obrnete na servisno delavnico v Ljubljani, če je le-ta napisana na listku.

IZBRANE BRESKVE

V prodajalni živil »Trnje« v Železnikih so prejeli precej sadja. Med razprodajo je prišla na vrsto neka stranka, ki je bila prodajalki prav gotovo zelo simpatična, saj jo je peljala naravnost v skladišče. Tam sta izbrali iz več gajbic najlepše breskve. Ker smo mnenja, da ima denar za vse občane enako vrednost, menimo, da so tudi ostali odjemalci upravičeni do lepo dozorelega sadja, ne samo simpatične stranke, kajti tudi ostali močno ločijo dobro sadje od prebranega.

Martin Benedičič
Železniki

ZARADI MALOMARNOSTI

Delo je pisalo 19. junija 1961, da je utonil v Bistrici osemnajstletni Joško Dacar iz Topol pri Mengšu. Toda tu je bila pomota, kajti nesreča se je pripetila v gramozni jami in ne v Bistrici. Omenjena jama je last podjetja Uprava cest OLO Ljubljana, ki pa zanjo nič preveč ne skrbi. Po vsakem dežju je tu 3—4 metre vode, ki priteka sem iz raznih studencev. Prav zaradi te malomarnosti pa je izgubil življenje Joško Dacar.

Do nesreče je prišlo takole. Fant je prišel segret s polja in zato je sklenil, da se gre skupaj z dvema prijateljema kopat v omenjeno jamo. V vodi ga je prijel krč, a si sam ni mogel več pomagati. Ko sta prijatelja opazila nesrečo, sta takoj poklicala reševalce, vendar je bilo že prepozno.

Zdi se mi, da bi v tej jami morali prepovedati kopanje. Nujno pa bi bilo tudi, da razširijo strugo Pšate, da ne bo ob neurjih poplavljala, ker to neugodno vpliva na tamkajšnje kmetijstvo, saj voda preplavi vse bližnje travnike in njive. To bi se lahko uredilo v najkrajšem času, saj bi pri delu radi pomagali tudi okoliški prebivalci.

Anton Lužar
Topole 13, p. Mengeš

OPOZORILO

CENJENE BRALCE IN NAROČNIKE OBVEŠČAMO, DA BO ZARADI PRAZNIKOV NASLEDNJA ŠTEVILKA NAŠEGA LISTA IZŠLA V SREDO, 26. JULIJA, IN SICER V POVEČANEM OBSEGU KOT POSEBNA ŠTEVILKA PRED OTVORITVIJO LETOŠNJEGA XI. GORENJSKEGA SEJMA

Te dni po svetu

NOVE ZAOSTRITVE OKROG KUWAITA — Pred nadaljevanjem **zasedanja** sveta Arabske lige, ki naj bi izgladil **kuwaitski spor je prišlo do novih nasprotij.** Iraški premier Kasem je v govoru **ob otvoritvi avtomobilske ceste Bagdad**—Elkat dejal, da je sedaj »postala možna **vrnitev Kuwaita k Iraku«. Kasem je** nadalje dejal: »Imamo dovolj sredstev in sil, **da uresničimo svojo pravico do** Kuwaita. Toda naša država je miroljubna in **bo uveljavila svojo pravico in** premagala sile zla in imperializma.«

Iraški premier je dejal, da **bodo avtomobilsko cesto podaljšali do Kuwaita.**

HUDI BOJI V SEVERNEM DELU ANGOLE — V severnih predelih **Angole** je prišlo do hudih bojev med **silami osvobodilnega gibanja in portugalskimi** vojaškimi enotami. V bojih je sodelovalo **kakšnih 3.000 borcev narodno osvobodilne vojske in je bitka trajala 12 ur.**

ŽELEZNIŠKA NESREČA V BRITANIJI — Pri železniški nesreči, **ki se je** zgodila v Weetonu v severozahodni Angliji **je izgubilo življenje sedem oseb,** 70 potnikov pa je bilo ranjenih. Nesreča **se je zgodila, ko je potniški vlak** z 200 izletniki trčil **v tovorni vlak.**

ADENAUERJEVI RAZLOGI — V govoru, ki ga je imel v soboto v okviru predvolilne kampanje, **je zahodnonemški kancler Adenauer rekel,** da bi bil sporazum o miru **brez smisla, dokler ne dosežemo sporazuma o splošni razorožitvi«.** Pred 20.000 **poslušalci je Adenauer rekel, da je »kontrolirana** popolna **razorožitev mnogo bolj važna, kot pa mirovni sporazum na papirju.«**

POMEN OBRAMBE AFRIKE — V Casablanci se je začela konferenca skupnega vojaškega poveljstva držav udeleženk te konference. V govoru ob tej priložnosti je delegat ZAR naglasil pomen zasedanja za skupno sodelovanje pri obrambi, razvoju in ohranitvi neodvisnosti afriških držav. Delegata Gane in Gvineje sta prav tako naglasila pomen sestanka za obrambo afriške celine proti vsaki tuji agresiji.

IZOLACIJA OPORIŠČA V BIZERTI — Tunizijski predsednik Burgiba je v govoru v parlamentu izjavil, da bodo s prihodnjo sredo izolirali francosko vojaško oporišče v Bizerti, tako da bodo postavili kontrolne postaje na cestah, ki vodijo v Bizerto. Burgiba je izjavil, da želi **Tunizija sodelovati s Francijo** na vseh področjih, toda Francija **mora pred tem zapustiti Bizerto in južna** področja.

ITALIJANSKA POLICIJA ODKRILA TERORISTE — V zadnjih dneh je odkrila italijanska policija več velikih skladišč eksploziva in orožja na Južnem Tirolskem. Aretirali so približno 50 oseb, za katere sumijo, da so bile udeležene pri nedavnih neredih. V skladišču so našli znatno število ur za peklenske stroje, izdelanih v Avstriji in Nemčiji.

Policija je aretirala sekretarja južnotirolske ljudske stranke Hansa Staneka, sudetskega Nemca, ki se je pred leti preselil v Južno Tirolsko.

ANGLEŠKI LISTI KRITIZIRAJO AMERIŠKO POLITIKO — Konservativni londonski »Daily Telegraph« kritizira ameriško politiko v pogledu Berlina. List sodi, da bi Zahod ne smel več omahovati in da je treba pripraviti načrt za ureditev tega vprašanja. Ameriška vlada se je pokazala neodločno.

ODGOVOR NA SOVJETSKO POSLANICO — ZDA so izročile odgovor Kennedyja na sovjetsko spomenico o problemu Nemčije in Berlina. Podobne note sta izročili tudi francoska in britanska vlada. Note treh zahodnih držav niso enake. Po vesteh zahodne države ponovno poudarjajo stališče o »absolutni pravici, da ostanejo v zahodnem Berlinu in da imajo dostop v to mesto«. Zahodne države pa v notah izražajo pripravljenost, da začno razgovore o mirovni pogodbi z Nemčijo. V notah je rečeno, da zahodne države »ne bodo sprejele diktiranih pogojev« za mirovno pogodbo z Nemčijo.

PREVZGOJA V JUŽNI KOREJI — Vojaška punta v Južni Koreji je izpustila 1293 ljudi, ki so jih aretirali po udaru 16. maja, ker so jih osumili »levičarske« dejavnosti. Predstavnik junte je s tem v zvezi izjavil, da so te ljudi izpustili, potem ko so se »pokesali in izrazili pripravljenost, da se posvetijo interesom države.« Rekel je, da je v zaporih še 538 političnih osumljencev.

Zgornjo sliko je naš fotoreporter posnel pred okrajnim traktorskim tekmovanjem, ki je bilo preteklo nedeljo v Šenčurju

NA SVIDENJE V LJUBLJANI

Zdravstvena in higienska zaščita

Razen tega, da je komisija poskrbela za pravilno namestitev in ureditev vseh preskrbovalnih in higienskih objektov ter kontrolirala vse obrate za predelavo, pripravo in prodajo hrane in pijač, nadalje organizirala službo čiščenja in urejanja sanitarnih objektov pred proslavo in med njo, je napravila tudi podroben in dokončen načrt za kurativno službo. V najožji okolici Tivolija bo 8 ambulant, v katerih bosta delala po en zdravnik in medicinska sestra. V mestu bo še pet dežurnih ambulant, na dohodih v Ljubljano pa bo imelo dežurno službo še 8 ambulant. Dežurna služba bo ojačana še na Poliklinniki, v kliničnih bolnišnicah — v bolnišnici DSNZ LRS ter na Reševalni postaji, ki ji bodo s svojimi vozili pomagale še izvenljubljanske reševalne postaje.

Samo z Gorenjske 20.000 udeležencev

Ni delovnega kolektiva v kranjskem okraju, kjer v teh dneh ne bi živo razpravljali o bližajočem se slavju v Ljubljani. Mimo tega imajo v zvezi z organizacijo udeležbe na osrednji proslavi 20-letnice vstaje slovenskega naroda polne roke dela posamezne občinske ter okrajne komisije. Po dosedanjih prijavah bo odšlo iz kranjskega okraja v Ljubljano okrog 20.000 ljudi. Za prevoz številnih udeležencev je preskrbljeno. Peljali se bodo s 136 tovornimi avtomobili, 1440 osebnimi avtomobili, 1150 motornimi kolesi in 550 mopedi. Razen tega bo vozil tudi izredni vlak z Jesenic s 1500 udeleženci in dva vlaka s po 1250 udeleženci, razen tega pa bo odpeljal vlak tudi iz Tržiča.

Za udeležbo se je doslej prijavilo iz jeseniške občine 5000 udeležencev, iz kranjske 8000, radovljiške 3000, škofjeloške 3000 in tržiške 2000. Sodeč po vsakodnevnem naraščanju prijav pa kaže, da se bodo ta števila še povečala, zato je treba že danes misliti na to, da bo pripravljenih zares dovolj prevoznih sredstev.

Za vse udeležence z Gorenjske je preskrbljeno, da bodo prišli v Ljubljano do sedme ure zvečer, to je pred pričetkom slavnostne proslave v Tivoliju.

Pripravljalni odbor je priporočil vsem delovnim kolektivom, da povsod tam, kjer proizvodnja ne bi preveč trpela, prenehajo z delom že ob 12. uri, da se bodo udeleženci proslave lahko pravočasno pripravili na odhod.

Za vse bo preskrbljeno

PREKO DVA KILOMETRA STOJNIC IN POLDRUG TISOČ PRODAJALCEV

Za vso to množico — pričakujejo, da bo prišlo na osrednjo proslavo v Ljubljano četrt milijona ljudi — bo treba poskrbeti tudi za jedačo in pijačo. V ta namen bodo organizatorji po vsem mestu uredili gostišča. Centralni proslavni prostor v Tivoliju bo tudi osrednji preskrbovalni prostor, kjer bodo postavljene tri centralne grupe za preskrbo, in sicer na prostoru nekdanjega velesejma, na prostoru košarkarskega igrišča ter v Lattermanovem drevoredu. Na celotnem prostoru bo postavljenih 1500 dolžinskih metrov stojnic, streglo pa bo skoraj tisoč ljudi. Kupovalo se bo lahko z žetoni za 10, 20, 50 in 100 dinarjev, za denar pa jih bodo menjali na kakšnih 100 blagajnah.

Preskrbovalni centri bodo še na Ajdovščini, Cankarjevi cesti, na trgu pred Samopostrežbo, na Trgu revolucije in v preddverju Križank oziroma na Napoleonovem trgu.

Ko ob letošnjem

DNEVU VSTAJE

vsi delovni ljudje proslavljajo jubilejno obletnico velikih dni, ponosni in srečni spričo uspehov, ki so bili doslej v naši socialistični izgradnji doseženi, se njihovemu veselju pridružuje tudi naš kolektiv — z željo za novimi uspehi, srečo in blagostanjem tudi v prihodnje.

ČP Gorenjski tisk

Bogat program prireditev

V teh prazničnih dneh bo v Ljubljani program prireditev zelo pester in bogat. V prejšnji številki našega lista smo že objavili nastope kulturno-umetniških skupin, sporede kino predstav in TV program. Danes pa poglejmo še spored prireditev dne 21. julija.

Kegljanje — ob 15. uri na kegljišču Gradisa, Bohoričeva ulica FINALE TEKMOVANJA ZA JUGOSLOVANSKI POKAL

Tenis — ob 15.30 na novih igriščih v parku ing. Stanka Bloudka HRVATSKA : SLOVENIJA — (člani, mladinci)

Košarka — ob 17. uri na igrišču Ilirije v Zg. Šiški MARIBOR — (mestna reprezentanca) : LJUBLJANA B (moški)

Orodna telovadba — 17.30 na letnem telovadišču v Tivoliju (V primeru slabega vremena v dvorani na Taboru (NASTOP V VAJAH NA ORODJU IN AKROBATIKI)

Odbojka — ob 17.30 na stadionu Ljubljane v Šiški SLOVENIJA A : SLOVENIJA B (moški)

Nogomet — ob 17.30 na Osrednjem stadionu ob Titovi cesti RIJEKA : TRIGLAV (Ljubljana)

Atletika — V odmoru nogometne tekme TEK NA 3000 m in ŠTAFETA 4 krat 400 m

Boks — ob 17.30 v parku ing. Stanka Bloudka PULJ : LJUBLJANA

Rokomet — ob 18. uri na igrišču Slovana MARIBOR : LJUBLJANA (moški)

Košarka — ob 22.30 na novem igrišču v parku ing. Stanka Bloudka REPREZENTANČNA TEKMA.

VSE KULTURNE, ZABAVNE IN ŠPORTNE PRIREDITVE NA DAN 21. JULIJA SO VSTOPNINE PROSTE.

Podrobnejša pojasnila in informacije o programu, prireditvah, dežurnih službah itd. pa bodo udeleženci lahko dobili v informacijski pisarni, ki posluje na Titovi cesti 19, v prostorih »Iskre«, telefon 33-333.

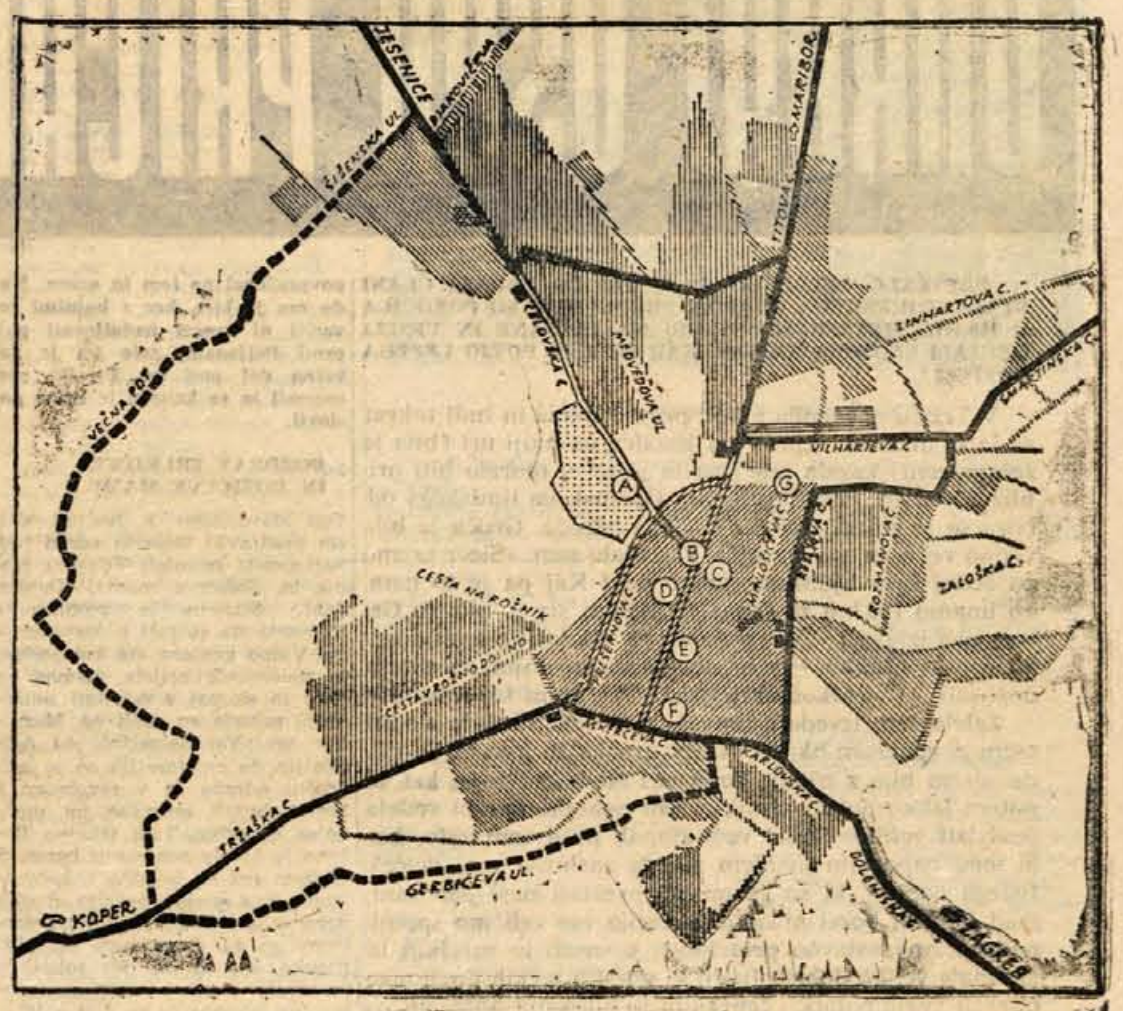

Navodila o ureditvi prometa

ob proslavi „20-letnice vstaje slovenskega ljudstva" v dneh 21. in 22. julija v Ljubljani

Čim bolj se bliža 22. julij, dan oborožene vstaje slovenskega ljudstva proti okupatorju, tem večje je zanimanje ljudi širom po Sloveniji za osrednjo republiško proslavo ob 20-letnici zgodovinskega dne, ki bo jutri zvečer v Ljubljani. Iz vseh krajev Slovenije se ljudje pripravljajo na to proslavo.

Ker bo večina ljudi pripotovala v Ljubljano na proslavo z avtobusi, osebnimi avtomobili in z motornimi kolesi, bo na glavnih cestah v teh prazničnih dneh vse polno motornih vozil. Da bi bil v teh dneh promet čimbolj varen, je prav, da se vsi vozniki držijo naslednjih predpisov.

Iz kranjskega okraja so predvideni naslednji

PREVOZI Z MOTORNIMI VOZILI

	osebni	avtobusi	tovorni
Kranj	odhodi do 15.00	ob 15.20	ob 16.00
Radovljica	odhodi do 14.30	ob 14.40	ob 15.10
Jesenice	odhodi do 14.00	ob 14.10	ob 14.30
Škofja Loka	odhodi do 14.50	ob 15.30	ob 16.00
Tržič	odhodi do 14.30	ob 14.45	ob 15.20

Osebni avtomobili morajo iz posameznih občin odpeljati najkasneje do ure, določene v planu. Ta čas velja tudi za odhode motornih koles in mopedov. Vsaka kolona kot tudi vsak avtobus in tovorni avtomobil, mora imeti odgovornega vodjo, ki je dolžan skrbeti, da so vsa vozila tehnično brezhibna, da so tovorni avtomobili pravilno opremljeni za prevoze ljudi, nadalje morajo med vožnjo skrbeti, da čelni voznik kolone ne vozi z večjo hitrostjo kot 40 km/h, če je kolona sestavljena iz tovornih vozil, in ne več kot 50 km/h, če je sestavljena iz avtobusov.

Vozniki vozil morajo biti ves čas vožnje trezni in ne smejo uživati alkoholnih pijač. Uslužbenci LM bodo vinjene voznike izločali iz prometa.

Vozniki se ne smejo ustavljati na cestah, prehitevati kolon, izsiljevati prednost ali storiti karkoli, kar bi lahko ogrozilo varnost prometa.

Tudi **potniki sami** naj skrbijo za svojo varnost. Na tovornih avtomobilih naj ne sedijo na stranicah ali na kabini in naj med vožnjo ne skačejo z vozila. Ko pridejo na parkirni prostor v Ljubljano, naj si zapomnijo ali zapišejo ulico, kjer je njihovo vozilo, da ne bo nepotrebnega iskanja. Vsi naj bodo vsaj do 20. ure na prostoru v Tivoliju, kjer bo proslava.

Kolesarji naj ne vozijo po glavnih cestah. Vozijo naj po znanih stranskih cestah do kolesarskih skramb. Če že bodo na glavnih cestah, naj vozijo ob skrajnem desnem robu ceste in zelo previdno.

PARKIRANJE

Za **zunanja motorna vozila** so ob vseh glavnih dohodih v Ljubljano določeni parkirni prostori ločeno za posamezne vrste motornih vozil in to z gorenjske smeri: osebni avtomobili — na ulicah levo od Celovške c. (v Sp. Šiški); motorna kolesa in mopedi na prostoru pri ObLO Šiš- in v okolici; tovorni avtomobili in avtobusi na ulicah desno od Celovške ceste (v Zg. Šiški).

Vsa **motorna vozila zunanjih lastnikov**, ki bodo 21. julija do 13. ure že v mestu, bodo lahko parkirala na ulicah v središču mesta, razen na ulicah, ki so prepovedane za parkiranje. Razen tega je prepovedano parkirati na Titovi, Gosposvetski in Miklošičevi cesti ter v Cankarjevi in Dalmatinovi ulici.

Lastniki vozil, ki bodo parkirali v zaprtem središču mesta, ne bodo smeli peljati iz mesta od 15. ure dne 21. julija do 6. ure zjutraj dne 22. julija. Kdor ima namen potovati v navedenem času, naj parkira vozilo izven zaprtega cestišča.

OBVOZNE CESTE

Središče mesta Ljubljane bo od 21. julija od 13. ure dalje zaprto za ves promet, izvzemši mestni promet, ki bo ob določenem času omejen. Tranzitni promet bo v dneh proslave potekal po tehle ulicah in cestah: Tržaška — Aškerčeva — Zoisova — Predor pod Gradom — Resljeva — Masarikova — Smartinska — Vilharjeva — Titova — Samova — Janševa — Cernetova — Celovška.

REDNI AVTOBUSNI PROMET

poteka normalno po voznih redih. Avtobusi prihajajo in odhajajo na avtobusno postajo v Ljubljano po obvoznicah.

PREVOZI Z VLAKI

Za udeležence proslave v Ljubljani vozijo posebni vlaki, in sicer z gorenjske smeri z odhodom iz Tržiča ob 16.50 s prihodom v Ljubljano ob 18.06. Postanek bo na vseh postajah od Tržiča do Kranja. Vozil bo vlak s številko 79. Z Jesenic bo vlak s številko 85 odpeljal ob 17.45, se ustavil na Javorniku, v Žirovnici, Lescah, Radovljici in prispel na postajo Ljubljana — Šiška ob 19.30.

22. julija bo odhod s proslave. Iz postaje Ljubljana Šiška bo vlak št. 80 odpeljal ob 3.00 in prispel v Tržič ob 4.20. Ustavil se bo na vseh postajah od Kranja do Tržiča. Iz postaje Ljubljana — Šiška se bo vračal posebni vlak s številko 912 in pripeljal na Jesenice ob 5.38.

Na vseh vlakih je za prevoz 50 % popust. Vozovnice so povratne in so na drugi strani označene s številko posebnega vlaka za prihod in odhod.

SERVISNA SLUŽBA

Od 21. julija od 6. ure do 23. julija do 20. ure bodo neprekinjeno obratovale vse **bencinske črpalke** »Petrol« v Ljubljani in ob glavnih cestah, razen črpalke v Šentvidu pri Ljubljani.

Od 21. julija od 12. ure do 22. julija do 18. ure bodo odprte v Ljubljani **avtomehanične delavnice**, ki bodo nudile tehnično pomoč samo tovornjakom in avtobusom. Za gorenjska vozila bo že v Kranju odprta tudi mehanična delavnica »Agroservis«.

V času, ko bodo odprte avtomehanične delavnice bodo odprte tudi **trgovine nadomestnih delov** v Ljubljani.

Na glavni cesti od Ljubljane do Kranja bodo obratovala od 20. julija od 14. ure do 23. julija do 22. ure vozila »Pomoč — informacije (živo-rumene barve) Avtomoto zveze Slovenije. »Pomoč — informacije« lahko po potrebi kličete v Ljubljano na telefon številka 921-32-703 ali bencinsko črpalko v Kranju — Stražišče, telefon št. 941-22-96 ali pa postajo LM v Medvodah, telefon št. 02.

VOZNIKI, PAZITE!

Za vse prevoze proti Ljubljani v petek, 21. julija je določen poseben urnik. V tem sporedu, ki ga objavljamo posebej, je določeno od Jesenic navzdol do Škofje Loke kdaj smejo na cesto osebni avtomobili, avtobusi in tovornjaki. Vozniki lahko dobijo podrobna pojasnila pri svojih AMD društvih oziroma pri občinskih pripravljalnih odborih. Tam bodo vozniki morali tudi dvigniti posebne trikotnike (s črko »O« za osebne avtomobile in avtobuse ter z črko »T« za tovornjake). Vozila brez teh oznak bodo izključena iz kolon.

AMD Kranj prireja za svoje člane (in tudi za člane vseh AMD društev kranjske, tržiške in radovljiške občine) skupni odhod. Zbirališče bo ob 15. uri na Titovem trgu v Kranju, nakar se bodo vključili v skupno kolono osebnih avtomobilov.

Ob 20-letnici revolucije in vstaje jugoslovanskih narodov, pošilja vsem delovnim ljudem iskrene pozdrave in čestitke

Komunalno podjetje

VODOVOD KRANJ

Ob 20-letnici ljudske vstaje vsem delovnim ljudem iskrene čestitke!

Trgovsko podjetje KURIVO KRANJ

Poceni in pravočasno boste preskrbljeni s premogom ali gradbenim materialom, če boste pobiteli z naročili čez poletje

ONKRAJ VSEH PRIČAKOVANJ

PRETEKLO SREDO SO SE V TRŽIČU ZBRALI ČLANI STABA KOKRSKEGA ODREDA. PREGLEDALI SO POROČILA O 100-KILOMETRSKEM POHODU NA POLJANE IN VESELI OBUJALI SPOMINE NA VSE, KAR SO MED POTJO LEPEGA DOŽIVELI.

V Tržiču ni menda nikoli preveč sonca in tudi tokrat se je že mračilo, čeprav sta kazalca na moji uri (bila je zelo poceni) kazala šele šest in je torej moralo biti približno sedem. Pred poslopjem Občinskega ljudskega odbora se je zbiral štab Kokrškega odreda. Gruča je bila vedno večja in zgovornejša. Poslušala sem. »Sicer gremo pa sedaj še v Ljubljano lahko peš! Kaj pa je to nam, ko imamo 100 km za seboj!« (Mislim, da je bila to Gašperjeva izjava.) »Tega pohoda pa nikdar ne bom pozabil!« — »Toliko lepega naenkrat po vojni še nisem doživel!« — »Vsakomur je lahko žal, če ni šel z nami!«

Želela sem izvedeti čimveč, zato sem skušala slediti vsem pogovorom hkrati. Ni mi uspelo. In bilo mi je žal, da nisem bila z njimi. Toda ne! Ne samo zato, ker bi potem lahko dobro pisala o tem pohodu, ker bi vedela povedati veliko, veliko več, ampak predvsem zato, ker bi med napornim maršem morda zaslutila vsaj delček tistega napora, ki so ga morali prestati naši partizani, med bivšimi borci bi bolje občutila vso veličino spominov na zmagoslavno preteklost, v vaseh in zaselkih bi skoznala veliko dobrih ljudi, ki v tistih težkih dneh niso odrekli svoje pomoči, čeprav bi je bili sami potrebni...

Mnogo tega so mi tistikrat povedali tovariši iz štaba. In to celo veliko več, kot mi je mogoče napisati na odmerjenem prostoru. Zato si skupaj oglejmo le nekatere večje in manjše, pomembne in nekoliko manj pomembne, slučajno izbrane drobce s pohoda iz Tržiča na Poljane.

ZA UVOD: NI OCENE ZA POHOD

Na sestanku štaba so najprej poslušali mnenje komandanta o pohodu. Komandant Kokrškega odreda, Janko Prezelj-Stane, je ob tej priložnosti med drugim dejal: Ocene za ta pohod ni. Ne moremo uporabiti niti oceno odlično, niti prav dobro, saj do danes nismo imeli takih ali vsaj podobnih — toliko vrednih akcij, ki bi ponovno zbližale bivše borce in vaščane, kot jih je zbližal minuli pohod. Bil je vsestransko uspešen, zato bi bilo prav, da bi ne bil zadnji. Lahko rečem, da sta bili organizacija in morala v Kokrškem odredu vseskozi dobra. Tudi mnenje glavnega štaba pohoda je, da sta bila Kokrški in Škofjeloški odred najboljša. Nalogo smo opravili bolje kot smo si zamišljali. Nismo si predstavljali, kaj vse bomo spotoma doživeli. Mislili smo, da pohoda ne bodo vsi vzdržali, da bomo imeli težave s preskrbo, a do vsega tega ni prišlo. Nismo se nadejali tako lepih sprejemov, kakršnih smo bili deležni skoraj v vsaki vasi ob naši poti...

KJE JE BILO LEPŠE

Bila sem prepričana, da bom lahko izvedela, v katerem kraju so vaščani udeležencem pohoda pripravili najlepši sprejem. Pa ni bilo nič iz tega. Najprej so vsi trdili, da so bili v vsaki vasi prijetno presenečeni in so se morali zadržati dalj, kot so predvidevali, pozneje so se opredelili za različne kraje. Tako je bilo nekaterim na primer najbolj všeč v Gozdu, kjer so imeli prvi dan pohoda miting, na katerem je govoril komandant Stane, kulturni program pa je izvajala folklorna skupina tovarne Rog iz Ljubljane.

V Begunjah — pravijo — je bilo najbolj prisrčno, morda prav zato, ker v tem kraju sploh niso predvideli mitinga, pa se je začel kar sam od sebe. Posebno zanimanje so tu za bivše borce pokazali pacienti iz naših južnih krajev, ki so z velikim zanimanjem povpraševali borce o dogodkih iz NOB. Okoli Gašperja, ki je imel oblečeno staro partizansko bluzo, se je hitro zbrala velika skupina navdušenih opazovalcev in ga kar zasula z različnimi vprašanji. — Toda tudi Križani so pripravili lep sprejem, posebno pionirji so se zelo potrudili, prav tako v Kovorju, v Lešah, v Srednji vasi, skratka — povsod. Posebno slovesno je bilo v Begunjah, kjer so udeležence pohoda že od daleč vabili slavoloki. Pri vhodu v graščino se je zbrala množica ljudi in z navdušenjem pozdravljala borce — osvoboditelje Begunj. Pionirji so pripravili dolg špalir in obsipali borce s cvetjem ter vzklikali: »Živeli partizani, naši osvoboditelji!« Zabrežničani pa so borcem na čast postavili več kot 20 mlajev in 5 slavolokov. Nepozabni pa so tudi spomini na prisrčne svečanosti ob spomenikih NOB v Kovorju, v Lešah, v Čadovljah (tu so odkrili ploščo padlemu obveščevalcu Tonetu Hiršu) ali pri obnovljeni Tehniki Kokrškega odreda... Kdo bi mogel vse to našteti!

Vsi, ki so se udeležili pohoda s Kokrškim odredom, kar ne morejo prehvaliti odredove kuhinje, ki je imela eno edino napako, da je delila prevelike porcije. O tem, kako in zakaj se je zadnji obrok prismodil, pa raje molčimo

SREČANJE Z LENARTOM

je bilo po mnenju mnogih eno izmed najbolj prisrčnih dogodkov na pohodu. Lenart je bil namreč med vojno komandant drugega bataljona Kokrškega odreda, sedaj pa živi na Mali Poljani. Ker se sam pohoda ni mogel udeležiti, se je v svoji koči več dni pripravljal, da bi borce lahko kar najlepše sprejel in pogostil. Z vsakim tovarišem posebej se je pozdravil, jih veselo nagovarjal in povpraševal po tem in onem. Hudo mu je bilo, ker z bojnimi tovariši ni mogel nadaljevati poti proti Poljanam, zato jih je dobršen del poti po Zaloški gori spremil in se končno le težko poslovil.

POZDRAV TRLEJEVE IN BOŽIČEVE MAME

Pod slavolokom v Srednji vasi sta pozdravili Kokrški odred tudi partizanski mamici: Trlejeva mama in Božičeva mama. Komandantu Stanetu in namestniku Planincu sta pripeli rdeče nagelne. Vidno ganjena sta komandant in namestnik prijela mamici za roke in skupaj z ostalimi udeleženci pohoda so odšli na Murnikov vrt. Vsi domačini: od najmlajših do najstarejših so se pridružili odredu in v razgovoru z borci obujali spomine na medvojne dogodke. Tudi triletna Božena je hotela pozdraviti borce. S šopkom rož je pritekla k komandantu in s svojim nežnim glasom pozdravila vse zbrane. Bivši partizani so tu domačinom razdelili titovke, saj so bili vsi tukajšnji prebivalci z vsem srcem za osvobodilno gibanje in so dali kolikor so le mogli partizanom.

Prav gotovo je bilo v dneh pohoda brez števila takih srečanj med bivšimi borci in partizanskimi mamicami ter drugimi terenskimi delavci. Rada bi jih poslušala čimveč, najraje vse. Toda tovariši iz štaba so mi na moja vprašanja odgovarjali, da so jih vabili skoraj v sleherno hišo ob poti, povsod teso jim ponujali okrepčilo, povsod so srečevali stare znance. Kmalu sem lahko razumela, da bi morala omeniti kar več sto ljudi in še bi koga izpustila.

KOMU ZASTAVO

Prav posebno častna dolžnost na pohodu je bilo gotovo nošenje zastave. Metka Bavec, hčerka padlega partizana, je že dolgo pred pohodom vpraševala, če bo smela nositi zastavo III. bataljona. Želja se ji je izpolnila in svojo nalogo je vzela zelo resno. Še potem, ko je bila od dolgotrajne hoje zelo utrujena in ožuljena, ni marala za pomoč, ki so ji jo ponujali. Vstrajala je do Poljan. Za zastavonošo Kokrškega odreda je bil izbran Mirko Sajovic. Dodelili so mu tudi dva pomočnika, ki pa sta kmalu ugotovila, da zanju tu ne bo dela. Zastave Mirko ni dajal iz rok. Kadar so prenočevali, jo je skril pri kakšni domačiji in gospodarja poprosil, da skrivališča ne izda, da mu zastave ne bi kdo prevzel. Srečno je prikorakal z njo na Poljane, čeprav je bil enkrat že v hudi nevarnosti. Ko so se spuščali z Gozda na Golnik, si je namreč strgal hlače. Zastavonoša s strganimi hlačami — to seveda ne gre! No, pravočasno ga je rešila Francka s šivanko in sukancem.

»PRESMEJALI SMO SE PA ŽE TOLIKO

da že zlepa ne, posebno v I. bataljonu, kjer smo bili zbrani bivši borci!« je pripomnil Mato. Seveda me je potem zanimalo, čemu so se tako smejali. Dosti so vedeli povedati, marsičesa se niso več spominjali, morda sedaj tudi smešno ne bi bilo več. Drugače je to, če je človek zraven.

Zapisala sem si nekaj domislic, utegnejo vam biti všeč.

● *Udeleženci pohoda so menili, da je bil najtežji del poti pred Begunjami, ker je bilo zelo vroče in se je asfalt močno zmehčal. Janez pa je tedaj pripomnil: »Fantje, tale teden je pa močna odjuga, je cesta se tajal!« Ko je pa pred seboj zagledal dr. Robiča, je za vzdihnil: »O, ko bi imeli sedajle vsaj eno tretjino tistega žganja, ki so ga oni na Himalaji popili!«*

● *Zgodaj zjutraj je Mato srečal Venčka iz VDV bataljona. Vprašal ga je, če je morda še težč. Ko mu je ta pritrdil, mu je ponudil košček mila, češ, poteščaj se malo s telmie koščkom bohinjskega sira. Venček je res ugriznil in se seveda primerno spačil. Mato pa je brž pripomnil: »Presneto, potem pa ne bo bohinjski, bo pa gotovo tržiški!«*

● *Pri neki domačiji v Gozdu je dr. Robič dobil dolgo domačo salamo. Vtaknil jo je v nahbrtnik. Hudomušni planinci pa so jo spotoma zamenjali z ustrezno palico, salamo pa pojedli. Pred Poljanami je dr. Robič otipaval »salamo« in modroval: »Ali jo je sonce tako zdelalo ali kaj, da je tako trda.« Planincem se je pa menda kolcalo in za trebuhe so se držali, ker so bili tako siti.*

● *V Srednji vasi jih je močno presenetil Starčkov Štefan s Slatne, ki je znal domala pol Prešerna na pamet in še veliko drugih pesmi. Tako je ob priložnosti z vsem zanosom deklamiral: »...ko rojak prost bo vsak (tedaj mu je padla zobna proteza iz ust; hitro jo je zmašil nazaj in lepo zaključil): ne vrag, le sosed bo mejak!«*

● *V Slaparski vasi so člani predvojaške vzgoje pripravili odredu zasedo in jih napadli. Gašper je bil takoj »smrtno zadet«. Padel je in se zvijal v zadnjih krčih. Toda imel je smolo, kajti v naglici ni opazil, da je že krava tu nekaj pustila. Saniteta ga je seveda takoj napodila k potoku, da se je očedil, veselja na ta račun pa je bilo še dolgo dovolj.*

● *V skupini radiotehnikov sta bila tudi dva Banačana, ki doslej še nista nikoli hodila po hribih. Ko so se vzpenjali proti Gozdu, sta kar naprej vzdihovala: »O, majko, gde ćemo to da prelazimo!« Radijsko postajo so jima seveda drugi nosili, ker drugače ne bi mogla lesti po vseh štirih, kar je bilo včasih zelo potrebno.*

Pravzaprav bi morala napisati še to, kako je stari Hruš iz Doma, ki je med vojsko hrano vozil partizanom, želel, da ga posadijo na konja in so ga tako tudi slikali, kako je Lenart pod avtomobilom zaspal in je šofer zbrižnim pripravil veliko veselje, ko je motor vžgal (menda je hotel Lenart kar avto prevrniti), kako je France v Gozdu na seniku skozi redke deske padel in se zaustavil spodaj med vozom in »pajkelnom«, kako je Gašper mums dobil in so Janezu glasilke odpovedale (pa vse skozi je bil tihol), kako je Boris pozabil vrata zapreti, ko je šel spat pod kozolec in je bil vso noč prepih, Planina pa je Stefko zaradi tega skoraj pohodil in še mnogo drugega.

TODA, NAJ ZAKLJUČIM, MORDA Z BESEDAMI, KI SEH JIH TISTI VEČER V TRŽIČU NAJVEČKRAT SLIŠALA: »ŠE SI ŽELIMO TAKIH POHODOV IN PRILOŽNOSTI, DA SE SREČAMO Z BOJNIMI TOVARIŠI IN Z DOMAČINI, KI SO NAM POMAGALI IN PRENESEMO DEL TEH SPOMINOV TUDI NA NAŠO MLADINO!«

Metka Sosič

Na Golniku se je sprejema Kokrškega odreda udeležilo več kot 400 domačinov in pacientov, ki se zdravijo v tamkajšnji bolnišnici. Srečanje je bilo zelo prisrčno, kulturna prireditev pa je, čeprav nepredvidena, zelo uspela

OD LOKE DO BELE

Ura je bila že skoraj pol osmih tisto nedeljsko jutro 2. julija letos, ko je skozi Škofjo Loko korakala dolga kolona. V ospredju so nosili zastave, od srednjeveških zidov so odmevali zvoki harmonike, partizanskih pesmi in okovanih čevljev.

To je bil Škofjeloški odred. Tisti odred, ki je v času vojne rušil mostove in druge komunikacije po dolinah in v okolici Škofje Loke in toliokrat pregnal Nemce iz Martinj vrha, iz Podlonka... Toda današnja brigada je bila bolj na videz podobna takratni. Malo je bilo bivših borcev te enote. Dva bataljona sta bila same mladine. Samo v I. bataljonu so bili tudi nekdanji borci, športniki in drugi.

Presenečenje v Rovtah

Pot je vodila navzgor proti Rovtam. Jutranje sence v gozdovih so se kar prilegle in korak je bil lahak. Drugi bataljon mladincev iz predvojaške je je urnih nog ubiral navzgor. Naj gredo, saj so mladi!

Toda prav, ko so se ostali pogovarjali in ugibali, če bo v Rovtah kaj počitka, kako bi se malo prilegio sesti itd., so nad glavami zaregljale strojnice. Nekdo je planil pod pot, drugi se je stisnil k hribu, tretji so se mirno ustavili in gledali navzgor.

Prišli so biti v zasedo. No, prva zmeda je nehala in strah je bil kmalu pomirjen. Mladinci predvojaške so jim postavili zasedo. Toda vse se je končalo dobro, kajti iz mitraljezov in pušk niso švigale svinčenke in nihče ni bil ranjen.

Potem so brž povedali, da so samo ponazorili srditi boj Cankarjevega bataljona z Nemci, ki je bil prav tam 12. decembra 1941. leta. Prav tam, kamor so letos mladinci predvojaške postavili zasedo, je takrat postavil zasedo Cankarjev bataljon. Nemci pa so prišli navzgor prav pod cevi mitraljezov in pušk. Samo 14 minut je pokalo. Šestinštirideset Nemcev je obležalo, med njimi trije majorji, štirje stotniki — cvet 181. policijskega polka iz Kranja.

Danes, po dveh desetletjih je mladincem o tem dogodku pripovedoval major Lušina Janez-Mali, ki je vodil Škofjeloški odred. Tudi Franc Luskovc-Cveto je bil takrat zraven in je pravil, kako so Nemce nažgali. Eden izmed nemških policistov je bil ranjen in se je podal. Ko je bilo vse končano, so ga partizani zaslišali. Pravil je, da tudi on ni za Hitlerja, da mu je hudo, ker je moral biti s policisti in da v tem boju ni izstrelil niti metka na partizane. Partizani mu, seveda, niso verjeli. Pogledali so njegovo puško. Res je bilo. Ni jo bil uporabil. Obvezali so ga in Nemec je ves prestrašen gledal partizane. Seveda sta bila tudi dva mrtva partizana in štirje ranjeni v tistem boju.

Še potem, ko so šli naprej proti Martinj vrhu, so mladinci spraševali in spraševali, kako so vendar partizani mogli v take akcije, ko so bili slabše oboroženi, ko vendar... Junaštvo in pogum nimata meja!

To je znak, s katerim se danes lahko ponašajo samo tisti, ki so s partizanskimi enotami hodili vse tri dni

„ULTIMAT" IN SLIVOVICA

Da, včasih je šlo zares. Tokrat pa šale in dobre volje ni manjkalo na nobenem koraku. Ko je bil jeseniško-bohinjski odred med pohodom na Gorjušah, je štab po kurirju poslal postaji Ljudske milice v Bohinjski Bistrico naslednjo brzojavko:

»ULTIMAT STOP ŽANDERMARIJSKA POSTAJA BOHINJSKA BISTRICA NAJ SE TAKOJ PREDA STOP V ZNAK SPOŠTOVANJA DOSTAVITE SLIVOVKO STOP«

»Žandarji« so sicer zakasnili, vendar so izvršili »ukaz«. Po treh dneh 5. julija, je v Bohinjsko Bistrico »priromala« propagandistu Jeseniško-bohinjskega odreda steklenica slivovke in seveda brzojavka:

»MI SE NE PREDAMO STOP NAŠ VZOR ADOLF EICHMANN STOP«

Podobnih domislic je bilo še precej. Tisti, ki so šli na pohod, so se zlasti hudomušno sposodili onih, ki se pohoda res niso utegnili udeležiti. »Obsodili« so jih za »zabitnike«, tiste ,ki se niso hoteli vključiti v partizanske vrste. Zato so jim poslali natisnjeno »črno roko«. Komandirju postaje Ljudske milice pa so poslali mrtvaško glavo in kratko vrvico z dopisom: »Obesi se!«

PREPLAH V BOHINJU

Drugega julija zjutraj je bil zbor Jeseniško-bohinjskega odreda. Nad 250, v večini prostovoljcev, je bilo ob določenem času pripravljenih za 100 km pohod po partizanskih poteh.

Začetek pohoda je bil v Bohinjski bistrici nadvse svečan in prisrčen. Pionirji so pripeli vsakemu »borcu« šopek cvetja, organizacija ZB pa je odredu izročila zastavo.

Na poti do hotela »Jezero« v Bohinju so udeleženci pohoda položili vence v vseh naseljih in krajih, kjer so spomeniki ali spominska obeležja padlim borcem v NOB. Skratka noben spomenik tiste dni v bohinjskem kotu ni bil brez novega venca. Udeleženci pohoda so se spomnili prav vseh tovarišev — borcev, ki so padli v boju za svobodo.

In prva živa ovira! Pred klimatskim zdraviliščem »Stane Žagar« Jeseniško-bohinjski odred ni mogel prodreti. Udeležence pohoda so pričakali gostje in domačini s pijačo in jedačo, kot takrat, ko so Bohinj in Bohinjce osvobodili partizani. In ko je bilo najlepše razpoloženje, so obveščevalci sporočili:

Svečanost na prostem, kjer je bil nekdaj »Lovčev hotel«

»Jezeru se bliža velika kolonada končal brez žrtev in z zmago Nemcev, ki nameravajo napasti Staro Fužino in jo požgati ter razdejati do temeljev.«

Komandant Leban se je takoj odločil.

Pričakal je »goste« pri mostu in nekdanjem hotelu Sv. Janezu ter jih »dostojno« sprejel.

Razvila se je ogorčena borba, za katere izhod ni vedel nihče. Vaščani Stare Fužine so se mrzlično selili iz vasi v dolino Voje, računajoč pri tem na najhujše.

Žene so prinesle borcem hrano kar na položaje. Borci se s svojih mest niso smeli ganiti. Ženske so vedele, da so partizani edini, ki jih lahko rešijo in so jim to tudi zaupale.

Niso bile razočarane. Nemci so se morali klavrno vrniti od koder so prišli.

Tako je bilo pred leti zares, tokrat pa so udeleženci pohoda tisto borbo samo ponazorili.

Številni gostje so z zanimanjem, nekateri pa tudi s strahom opazovali potek boja, ki se je sevedа končal brez žrtev in z zmago »partizanov«.

VESELJE V STARI FUŽINI

Prisrčnih srečanj in stikov rok je bilo v dneh pohoda precej vendar pa malokje toliko kot v Stari Fužini. Cicibani, pionirji in starejši vaščani so že precej pred prihodom odreda nestrpno pričakovali »borce«. Pionirji in cicibani so recitirali in peli, v imenu vseh zbranih pa je Jeseniško-bohinjski odred pozdravil borec Ceklin, ki je v imenu vaščanov izročil komandantu Lebanu darilo, potem pa se je priključil odredu. Darilo so dali tudi za komisarja odreda Lošterka, ki je bil tiste dni na kongresu ZB NOV v Beogradu. — Vsemu temu je sledila svečanost pred spominsko ploščo padlim domačinom v NOB, kjer je imel slavnostni govor tovariš Kolar, nato pa je odred krenil proti Zevtu.

OSAMLJENA HIŠA

Približno tričetrt ure nad Jerko je Zevt.

Pes pri Zevtarjevih — edini hiši daleč naokoli — je prežeče zalajal ko se je bližala kolona.

Kdo so ti nenavadni gosti v tem vročem popoldnevu?

Res, kdo so? Semkaj ne zaide nihče. Hiša je skrita v samotnem kraju, kamor ne vodi nobena cesta. Samo od vode razdejana pot, na katero je nekdo vrgel tu pa tam lopato peska, govori, da tu gori nekdo prebiva.

Med vojno pa tukaj ni bilo dolgočasja. To skrito domačijo so dan in noč obiskovali gostje — partizani. Nikdar niso našli zaklenjenih vrat. Prišli so, kot bi prišli domov. Gospodinja Angela in gospodar Jaka sta bila dobra vsakomur. Tu so se partizani nasitili, posušili, ogreli in naspali.

Tako so prihajali dan za dnem, bolje, noč za nočjo.

Zdaj po tolikih letih pa ni nikogar več, kot da so pozabili nanje.

Pes prežeče laja.

Vrata na dvorišče hreščeče zacvilijo.

Džuro je vstopil prvi: »Dober dan, če vas je kaj doma!«

Na vrata je prišla vedno nasmejana gospodinja Angela.

»O, kaj pa je vas prineslo v to puščobo?«

Prišel je še gospodar Jaka in pozdravljanja ni bilo konca.

Nenadoma se je znašel pred borci velik zelen lonec mošta. Kdo bi se ga odrekel?! »Tudi včasih se ga nismo!« so začeli nazdravljati.

»Na zdravje!«

Saj res, kako pa kaj zdravje?

Angela je začela pripovedovati: »Kar gre. Jaka je bil operiran in se sedaj počuti mnogo bolje.«

Na dvorišču je bil naložen voz sena, povitega v rjuhe. Trdi Zevtarjeva sta izkoristila lepo vreme in posušila dva voza sena. Zdaj pa je bilo treba te velike rjuhe prenesti na skedenj in od tam po letvi na »peter«.

»Ja, kdo pa to dela danes, ko imata sina na pohodu?« je vprašal Lojze.

Angela se je porogljivo zasmejala: »Kdo neki? Jaz!«

»Fantje poprimimo!« je rekel Ivan. In že si je naldadal veliko rjuho sena na hrbet. Potem sta zagrabila še Lojze in Janko in kot bi trenil, je bil voz prazen.

»O, ko bi imel vedno te junake pri hiši, bi bilo lahko,« je vzkliknil Jaka.

»Tako smo vsaj mošt prislužili,« so se pošalili udeleženci pohoda.

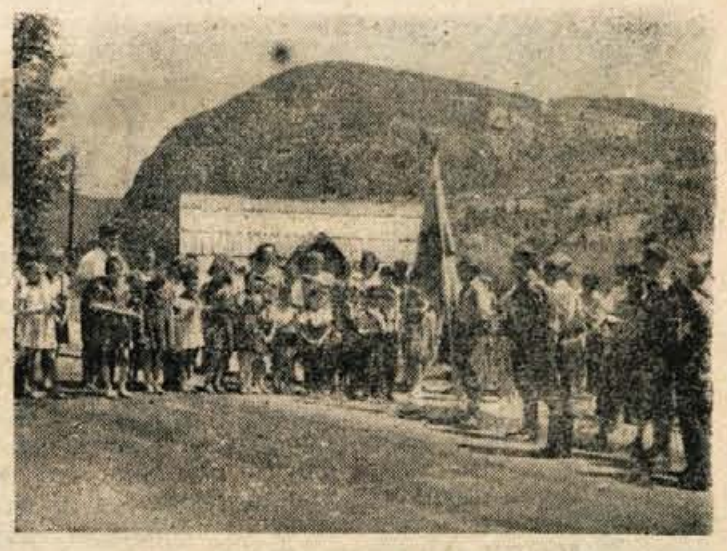

Prisrčen sprejem v Stari Fužini

Beseda je dala besedo, toda čas je hitel.

»Prideta zvečer na Gorjuše, na miting?« so ju vprašali.

Sprva se je Jaka branil, nato pa pristal.

»Bomo prišli vsaj malo med ljudi in to med tiste, ki so bili večkrat pri nas.«

»Tako je. Po vaju bomo prišli. Zagotovo bodita ob osmih na cesti.«

In že smo se morali posloviti. Morali smo na Koprivnik, Jaka in Angela pa sta tudi imela še voz sena na tleh. — »Na svidenje na mitingu!«

NA GORJUŠAH

Že prvi dan je odred prišel zvečer na Gorjuše. Zbrani so bili vsi Gorjušani, z avtobusi in kamioni pa so tudi prebivalci iz Bohinjske Bistrice prihiteli na miting.

Jeseniško-bohinjski odred je v imenu Gorjušanov pozdravil predsednik KO SZDL Janez Beznik, zatem so pionirji recitirali, peli, nekaj pa jih je »zagodel« tamburaški orkester.

Vsi so potem odšli v Spodnje Gorjuše na svečanost. Odkrili so spominsko ploščo padlemu kurirju Dobravcu, rojenemu v Češnjici. Spominsko ploščo so pripravili soborci padlega kurirja — sami kurirji.

Gorjušani pa so razen prisrčnega sprejema celotnemu odredu pripravili prijetno presenečenje tudi komandantu Jeseniško-bohinjskega odreda Lebanu in komisarju Lošterku — oba so za njune zasluge med NOB obdarili.

Zvečer in pozno v noč pa je po Gorjušah odmevala partizanska pesem in poskočne melodije. Vsi kar jih je bilo zbranih, pa so kot eden, zapeli »Na oknu glej obrazek bled . . .«

SREČANJE Z BLAŽINOVO MAMO

Na Gorjušah so se preživeli borci Jeseniško-bohinjskega odreda srečali s partizansko materjo Ano Blažinovo. Tovarišica Ana, ki je sedaj že bolj v letih, je bila med NOB vsestransko aktivna. Pri njej so se shajali partizani, bila je obveščevalka, kurir, vodila je organizacijo AFŽ in še marsikaj. Drugega julija zvečer pa se je z udeleženci pohoda dogovorila, da bo naslednje jutro odpeljala odred na Poljuko.

In res je bilo tako. Ana Blažin je šla na čelu kolone. Na grobišču na Poljuki in prostoru, kjer je nekdaj stal »Lovčev hotel« so udeleženci pohoda obudili spomine in se s skromno svečanostjo oddolžili spominu padlih borcev.

Potem pa skozi Mrzli studenec, Zatrnik in druge kraje na Rečico, kjer je bil zvečer spet miting, naslednje jutro pa prisrčno srečanje preživelih borcev vseh enot, ki so tisti dan prišle na veliko proslavo na Poljane. **B. Fajon**

VSE, KI SO SE UDELEŽILI 100-KILOMETRSKEGA POHODA KOKRSKEGA ODREDA IN SO SPOTOMA FOTOGRAFIRALI, PROSIMO, DA NAM SLIKE ALI NEGATIVE POSODIJO ALI PRODAJO, KER BOMO UREDILI SPOMINSKI ALBUM. PRAV TAKO NAM BODO ZELO DOBRODOŠLI ZAPISKI O RAZNIH DOGODKIH S POHODA.

ZROP Tržič

Stari borci pa so že začeli kazati nov kraj, kjer je bil velik boj z Nemci v aprilu 1945. leta. Mladinci so se ustavili na grebenu med Rovtami in Martinj vrhom. Vse tam naokrog je bilo živo takrat, kot so pravili partizani. Več kot 10.000 Nemcev in drugih sovražnih vojakov se je bilo zbralo proti partizanom. Vsak grm in grapa pod Blegošem okrog Podlonka, Prtovča, Ledine in tam okrog jih je bil poln. Tudi precej Italijanov iz partizanske brigade »Garibaldi« je takrat tam padlo. Celotna XXX. in XXXI. divizija partizanov je bila v obrambnem boju.

Pot proti Železnikom je bila zelo prijetna. Partizani so kazali osamljene domačije. Povsod so bili nekoč kot doma. V nekaterih hišah so imeli štabe, kurirske zveze, delavnice... Vsaka hiša ima svojo zgodovino. In ljudje so bili ondan prav tako, in še bolj prijazni kot takrat. Nekje so vabili na žganje.

»Oh, mamca, ne smemo! Če nas vidi komandant!« so zavračali mimoidoči.

Potem so prišli s češnjami, z velikim okroglim hlebcem kruha.

»Ali je z vami tudi Jože, tisti ki je bil doma nekje iz Poljanske?« je spraševal neki možak.

Koliko spominov, vprašanj, ganljive besede in pritajene solze! Kako, dobri so bili ljudje v teh krajih včasih in prav taki so ostali.

Večer v Prtovču

V Železnikih je bilo obilno kosilo in za tem počitek. Šele ob poldih popoldne, ko se je že sonce dokaj nagnilo, je dolga kolona znova krenila proti Prtovču. Toda bilo jih je več kot dopoldne. Se iz Selške in Poljanske doline so prišli. Spisek bataljonov se je podaljšal na 240 imen.

Po sedmi uri zvečer so že bili na Prtovču. Kako lepo so jih sprejeli! Vaščani so jih pozdravljali, mladina je delila cvetje... Celo iz Podlonka in okoliških krajev so prišli.

Najbolj živahno pa je bilo zvečer. Miting je bil na odprtem. Govoril je komandant Mali. Sledile so pesmi, recitacije... Ljudje pa so kot okameneli gledali uprizoritev Klopčičevega dela »Mati«, ki ga je škofjeloški ansambel uprizoril z vsem občutkom. Vse je bilo tiho, samo glasovi igralcev so odmevali v prijetno poletno noč.

Po končani predstavi je začelo pozdravljanje. To je bila zmeraj prava partizanska vas. Kurirji so imeli tam stalne zveze na Primorsko in po vsej Gorenjski. Prešernova brigada je bila tam včasih kot doma — na oddihu. Nemci so bili požgali vse hiše. Danes je vse novo. Po vseh hišah so tokrat kar tekmovali, kdo bo prenočil več udeležencev pohoda. Vse se je porazgubilo po domačijah in pogovorov in spominov ni bilo konca, tako da so bile še ob 11. uri zvečer luči v nekaterih hišah.

Naslednji dan je Odred krenil čez Rovtarico in v dolino. Bohinjska Bela je gostoljubno sprejela člane pohoda drugi večer na počitek. Pravzaprav so tu večinoma spali kar na prostem. Bila je lepa noč in mnogi mladinci so prvič doživeli kaj takega — spanje pod zvezdami ,ki pa je bilo, spričo dolge poti, še lepše kot doma.

GOZDNO GOSPODARSTVO BLED

dobavlja najkvalitetnejši smrekov les za žage in celulozne tovarne. Posebno izbrano kvaliteto smrekovega in macesnovega lesa pa dobavlja za najfinejšo lesno predelovalno industrijo: za proizvodnjo glasbil, čolnov, opreme ladij, športnega orodja, avionov, furnirjev, luščenega furnirja za embalažo i. dr. • Po naročilu kroji dolžinski les za jambore, pilote, drogove i. dr. Prevoze vrši z lastnimi prevoznimi sredstvi do kupca ali do železnice. Vse sortimente prodaja po dnevnih veljavnih cenah

Ko je »minil strah«, so se udeleženci pohoda zbrali in poslušali komandanta Janeza Lušina-Malija, kako so v Rovtu 12. decembra 1941. potolkli 46 Nemcev

Na Poljanah so mnoge partizanske mamice in nekdanji aktivisti po dolgih letih znova našli bivše borce — partizane. Srečanje je bilo prisrčno, ganljivo... Na sliki: prvoborec, današnji major Janez Lušina-Mali je srečal nekdanjega aktivista

DNEVNIK S POHODA

ONDAN SO MIMO VAŠIH HIŠ ZNOVA ŠLI PARTIZANI. PRAV TISTI PARTIZANI, KI STE JIM MORDA NEKOČ DAJALI SUHE HRUŠKE, JIM NUDILI VOLNENE NOGAVICE, JIH SPREMILI NA HLEV V SUHO MRVO. ZRAVEN NJIH SO BILI SEVEDA TUDI MLADI – MNOGO MLADIH! MNOGI IZMED TEH SO BILI ŽE SINOVI NEKDANJIH BORCEV – PARTIZANOV. NOV ROD SE JE POJAVIL IN SKUPNO Z OČETI SLAVIL 20-LETNICO TISTIH VELIKIH JULIJSKIH DNI 1941, KO SO GOZDOVI POKLJUKE, JELENDOLA IN JELOVICE DAJALI ZAVETJE PRVIM UPORNIKOM, PRVIM BORCEM ZA SVOBODO, PRVIM PARTIZANOM.

Letošnji pohodi so obudili stotere bridke in lepe spomine. Nekateri od teh so že našli pot na papir in bodo dopolnjevali bogato zgodovino nekdanjih časov.

S »Prešernovo brigado« je potoval tudi propagandni referent, Baldomir Bizjak. Partizanščino, kot pravi, je doživljal še kot pionir in kurirček. Toda že kot tak se je kalil v boju. Kako je po dvajsetih letih zabeležil nekatere dogodke letošnjega pohoda v svojo beležnico? Naj zadostuje le nekaj beležk.

– – –

● Kranj, nedelja, 2. julija 1961 ob 7.35

Pred stavbo OLO se zbira brigada: trije bataljoni. V I. in II. bataljonu so borci VII. SNOUB »France Prešeren«, športniki, taborniki, člani UROJ in drugi. III. bataljon pa je iz pripadnikov predvojaške vzgoje.

● Stražišče ob 8.05

Terenske organizacije so ustavile čelo brigade in izročalo komandantu šopek cvetja. To je polkovnik Leskovec Karol-Korl, ki je zelo znan komandant te enote v času NOB.

● Na Mohorju ob 12.45

Odmor se že kar prileže. Komandant Korl nekaj pripoveduje. Vse se je zbralo okrog njega. Pravi, kakšna bitka z Nemci je bila tam decembra 1943. leta. Tudi načelnik štaba Aleksandrov pojasnjuje takratne dogodke.

● Nemilje ob 14.20

Vodič Pogačnik Lovro (tu mu pravijo Balant) nas je vodil iz Mohorja v Nemilje. Tu je kosilo. Preskrba je brezhibna.

● Nemilje ob 15.00

Vsi trije bataljoni brigade stojijo pred spominskim obeležjem, kjer sta padla dva neznana borca te brigade. Govori komandant Korl, v imenu družbenih organizacij Nemilj, Jamnika in Podbrice, pa tovariš Milan. Sledijo žalostinke, godba, častne salve, recitacije...

Kratek počitek. Nekateri ga porabijo za ples. Ples je menda dobro sredstvo proti utrujenosti.

Brigado je prišlo pozdravljat veliko ljudi. Mnogi so bili borci VII. SNOUB. Danes so invalidi ali iz drugih vzrokov ne morejo na pohod. Kako prisrčno se pozdravljajo z nekdanjimi tovariši – soborci! Koliko objemov, stiskov rok in originalnih, simpatičnih besed! Zlasti ganljivo je bilo srečanje med Jožetom Baškeljem in Jarotom, ki je bil nekoč propagandni referent Prešernove. Tovarištvo, skovano med bojem, je res trdno.

● Jamnik, zvečer 2. julija

Približno 35 kilometrov poti je za nami. Nekateri so sezuli čevlje in molijo v zrak noge z žulji. Menda jih le 15, ki se hvalijo s temi izrastki. No, pri brigadi z 200 mož to ni niti tako veliko. Bolničarke jim pomagajo. Z zavezanimi nogami zgledajo kot ranjenci – pravo vzdušje partizanske enote po končanem boju.

● Na položaju, 3. julija ob 8.20

Ustavili smo se tu ob cesti med Kropo in Kamno gorico. Pot z Jamnika je bila lepa. Ustavili smo se bili pri spomeniku narodnega heroja Lojzeta Kebeta-Štefana. Skozi Kropo smo korakali brez harmonikarja. To ni bilo prav. Ne vem, kaj dela komisija za kulturo in propagando. Pravijo, da ni učiteljev in drugih kulturnikov z nami. Javljajo se tudi bolniki. Menda niso poslušali nasvetov in so pili mrzlo vodo.

● Kamna gorica ob 9. uri

Komandant pripoveduje, kako so tam napadli žandarmerijsko postojanko januarja 1944. Tovariš Peter pravi, da so takrat mnogo pomagali domačini – terenci. Oni so postojanko minirali s severne strani. Dva borca sta takrat padla. Nemci so pozneje to postojanko obnovili in povečali na 200 mož, tako so se bali partizanov.

● Nekje blizu Lancovega ob 10.05

Počitek. Sonce že hudo pripeka. Nekdo je povedal, da je do Gorij še 4 ure. Do Ribnega pa še 2 uri. Te misli niso vzpodbudne. Vsaj ne zdaj, ko je vroče. Stari borci Prešernove pripovedujejo, kako so v juliju 1944 napadli Koritno. Nemci so tam izbrali posebno taktiko. Na tri domačije, s katerih so izgnali domačine, so vselili nemške zaupne družine. K tem pa so prihajali oboroženi policisti vsak večer. Opazovali so okolico in nevarno je bilo za terence in partizane. Partizani so napadli vse hiše hkrati. Padel pa je komandant II. bataljona, tovariš Skala.

● Pod Strgavnikom ob 11.45

Ustavili smo se ob Savi nekje pri Ribnem v lepem gozdičku. To je pod Strgavnikom (kota 588). Intendanca nas je pričakala s črno kavo, ki je bila zelo dobra za osušeno grlo. Zatem kosilo in počitek. Polnih pet ur kopanja! Celo harmonika II. bataljona daje od sebe lepše glasove tu v hladni senci ob Savi. V naše taborišče je prišlo več nekdanjih borcev in aktivistov iz okolice. Pionirka Zvonka Kapus z Bleda pa je prišla s šopkom cvetja.

Med počivanjem smo kramljali. Naj zapišem nekaj o Beleju. Pravo ime mu je Primož Peterman iz Podhoma. On ima 69 let in je najstarejši udeleženec pohoda. Ima klobuk s petelinjim perjem, nahrbtnik in v njem steklenico žganja (brez zamere!) a na površniku odlikovanje. Pravi puntar! In hudomušen! Oba dneva pohoda zbija šale in se ne čuti utrujenega.

In še o najmlajšem udeležencu. To je Branko Ravnik iz Bohinjske Bistrice. Komaj 11 let mu je. Njegov oče je bil v Prešernovi s partizanskim imenom Branko. Zato je dal to ime tudi sinu, a zraven imena še veliko več – tradicijo. Mali Branko nosi titovko in pionirsko ruto in marsikaj ve o partizanih. Skupno s starimi partizani je ves ponosen in discipliniran stal v vrsti za kosilo, urejeval ležišče in nič ni bil utrujen.

Nekdanji borci Prešernove brigade, ki so septembra 1943. sodelovali v napadu na belogardistično postojanko Turjak, so ob letošnjem srečanju na Poljanah obudili spomine na tiste dni

● Na položaju ob 17. uri

Po udobnem počitku tu ob Savi, je sedaj brigada pripravljena na odhod. Smer: Lom–Sela–Mlino in mimo vile Bled– Železniška postaja Bled-Jezero–Spodnje Gorje.

● Spodnje Gorje ob 18.45

Kmalu bomo prišli na današnji cilj. Dva dneva pohoda bosta za nami. Pri železniški postaji na Bledu so nas pozdravljali pionirji. Povabili smo jih z nami na pot. Sele pod Gorjami smo se poslovili. Zelo so bili veseli in radovedni: spraševali so, kako so bili včasih partizani oboroženi, kako so... No, veliko so hoteli vedeti in zelo so bili simpatični.

● Zgornje Gorje ob 21.45

Ko smo prišli sem, so nas sprejeli z godbo, govori... Zelo lepo je bilo. Potem je bila večerja. Po večerji pa so mnogi šli še na ples. In to po napornem pohodu! Sedaj pa je seja štaba brigade. Zbrali so se komandanti in komisarji bataljonov. Govorijo o dežurstvu, o redu in disciplini ter čitajo naredbo komandanta vseh enot na pohodu generalmajorja Rudolfa Hribernika-Svaruna.

Še o sprejemu v Gorjah. Že na Jamniku so nas prvi večer zelo, zelo lepo sprejeli. Tu v Gorjah še lepše. Jaka Torkar se je kot organizator dobro odrezal. Toda ne sam – vsa vas je pomagala.

● Poljane, 4. julija ob 9.00

Brigada je pravkar vkorakala na slavnostni prostor. Ni časa za pisanje.

Med koraki in cesto

Prah se je oprijel obleke in to pomeni, da je bila cesta dolga dva dni. Na vroči julijski pripeki. Enota je stala poravnana, kakor telefonski drogovi. Zvočnik je napovedoval, da je na čelu odreda prikorakal narodni heroj Anton Dežman-Tonček. Ljudje so izgledali v tem trenutku podobni odlikovanjem na prsih. Niso bili več vojaki in obrazi so imeli dvajset let starejši izgled od zadnje vojne. Na vaškem travniku so se spomnili, da ima ta vas dvojno zgodovino. Na Poljanah je počila lovska puška Janeza Finžgarja, ki je leta 1941 napadel nemške zlikovce. Ujeli so ga in njegova smrt je del epopeje, del legende, ki so jo pomagali ustvarjati. Ima pa ta poljanska dolina še drugi vtis. Na zelenem tepihu so postavili hiše jeseniški delavci. Po dolini pa pelje cesta iz Gorij proti Jesenicam. To so mejniki, ki tako simbolično kažejo, da je življenje sestavljeno iz dveh delov. Iz vojne in miru.

Snemalne kamere takrat na Poljanah niso ujele vseh podrobnosti. Precej vtisov ni prišlo na filmske trakove, kajti pohoda starih borcev gorenjskih odredov ni spremljala »sedma sila«. Obcestna znamenja in kilometraški stebri so zadržali podatke s tega marša, ki ni bil prirejen zaradi vojaških vaj, ampak zaradi notranjih potreb, da spoznamo partizanske poti in obnovimo spomine na težke trenutke zadnje vojne. Skušali bomo v tej reportaži opisati del poti, najvažnejše dogodke iz tega dvodnevnega »pešačenja« po partizanskih krajih in povedati, da je v dolgih kolonah nastala poved o borcih in žrtvah našega partizanstva.

Nemci nakladajo svoje vojake, ki so padli v boju s Cankarjevim bataljonom v Rovtu, decembra 1941.

S PIHALI DO JAVORNIKA

Cankarjev bataljon je odšel iz svoje zibelke. Jesenice so bile zopet zgodaj zjutraj na nogah. Na železniški postaji, kjer imajo točno uro, so kazalci kazali šest in dvajset minut. Godba na pihala je s partizansko pesmijo olajšala korak do Javornika. Potem je kolona 64 borcev Cankarjevega bataljona zavila čez Savski most na Dobravo. Borci so izmenjali prve besede. Minilo je 16 let, odkar so korakali v koloni. In v teh letih je vsak našel svoj sinov, ki jo je želel pripovedovati. V Dobravi so zopet odjeknila vojaška povelja. Spomin padlih borcev so počastili s častnimi streli iz pušk pripadniki predvojaške vzgoje. Borec Cankarjevega bataljona, Janko Novak-Zdravko pa je položil pred spomenik padlih borcev venec.

Kolona je krenila v smeri proti Vintgarju. Najprej je nekdo ugotovil, da na marš treba priti športno oblečen. Veliko borcev je nosilo obleko iz partizanov. Prvi poskusi partizanske dobre volje so se nakazovali, ko so zavili na Katarinco. To žensko ime je razvezalo jezike s smešnimi dovtipi. V skupini je nekdo začel pripovedovati svoj življenjepis.

– V hiši nas je bilo več otrok, kot smo imeli uši. Nekoč se je zgodilo, da se je brat izgubil. Približno en teden ga ni nihče pogrešal. Šele ko je začelo v hiši smrdeti, smo vedeli, da je umrl.

Hoja na Katarino je orosila čela. Nekdo je dejal, da imajo na čelu kolone čuden nahod, ker jim teče s čela, namesto iz nosu. Pogovor na razgledni točki na katarini se je vrtel okrog pretekle vojne. Komandant Stane Kersnik je pripovedoval, kako so med vojno hodili čez Katarino. In pri cerkvi na vrhu hriba je bil prvi počitek.

Po počitku so prestave v nogah vrgli v »prosti tek«. Hoja do Bleda je bila »turistična«, ker so imeli na dlani lep razgled in prihajali so v mesto, kjer je veliko gostiln. Nekateri dovtipni jeziki so videli v teh precejšnjo olajšanje.

Skozi Bled so korakali po vojaških predpisih. Bilo jih je čez tisto in tuji turisti, ki so jih gledali, so usmerili v njih svoje fotografske leče. Najboljši pevci iz Cankarjevega bataljona so medtem že našli glasovne višine in partizanska pesem je bila odslej njihova zvesta spremljevalka.

KRST V RIBNEM

Točno po »voznem redu« so prišli v Ribno. Pri Zadružnem domu jih je čakal komandant Združenega odreda narodni heroj Anton Dežman-Tonček.

Prihod v Ribno je bil povezan s slovesnostjo. Godba na pihala si je že pred tem razdelila note. V krajšem nagovoru jih je pozdravil domačin, prvoborec Janez. Vreme je bilo sončno in ljudje, ki so se zbrali so to vroče razpoloženje spoznali po obrazih in po stisku rok.

Hodili so po trdih cestah, po kolovozih in po travnikih. Cesta proti Lipnici je bila prašna in ogrela. Kmetije so spale v opoldanski pripeki. Preden so prišli v vas Lipnico jih je presenetil domačin.

– Mimo moje kmetije ne morete brez postanka. Poznam partizanske navade in pomeniti se imamo o tem in onem.

Kmet je stal ob cesti in jih usmeril na prostor pred kmetijo. Bil je vesel prihoda in kmalu je držal v rokah steklenico domačega žganja.

– Zvrnili ga boste vsak en kozarec!

Potem se je začel pomenek iz partizanskih dni. Prepoznal jih je nekaj po vrsti. Njegova hiša je bila bržčas »staro partizansko gnezdo«. Ko so popili, so nadaljevali pot do središča vasi, kjer jih je čakal VDV bataljon.

SKUPNA POT SKOZI PARTIZANSKE KRAJE

VDV bataljon je odšel istega jutra iz Radovljice. V Lipnici so se ob zvokih godbe na pihala srečali z borci Cankarjevega bataljona. Od te vasi pa so odšli naprej z združenimi močmi. Kolona je bila sedaj dolga in na mestih se je raztegnila kot tropska kača. Razpoloženje ni padlo, kljub temu, da je bilo sonce v zenitu. Sence so postajale vedno krajše in noge so veslale kakor vesla. Nekdo je pripovedoval:

– V partizanih ni bilo lahko! Pozimi je bilo hladno, poleti pa vroče. Nemcem je bilo veliokrat bolj vroče kot nam.

– Kaj to. Povedal vam bom, kako sem se znašel. Nekoč pozimi mi je bilo na seniku pri spanju tako hladno, da nisem mogel zatisniti oči. Pa sem se pokril z »lojtro«. Postalo mi je tako vroče, da zopet nisem mogel zatisniti oči. Ka jzdaj? Sklenil sem odlomiti »klin v lojtri«. Ko sem ga odlomil mi je postalo prijetno in lahko sem zaspal.

Iz Lipice so šli po cesti proti Kamni gorici. Ob pol dveh so bili v železarski Kropi. Vsi vaščani, od starih žebljarjev in ženic do otrok, so bili na oknih in na cesti. Partizanske matere so imele solze v očeh. Otroci so čakali s cvetjem. Kropa je pokazala svoj partizanski obraz. Tukaj je bilo pripravljeno vse: kosilo, počitek in odmor. Vmes še pogovori in besedilo iz partizanskih dni.

– Morate se me spomniti tovariš komandant. Popolnoma sem oslepel. Jaz poznam vas po gla-

(Nadaljevanje na 7. strani)

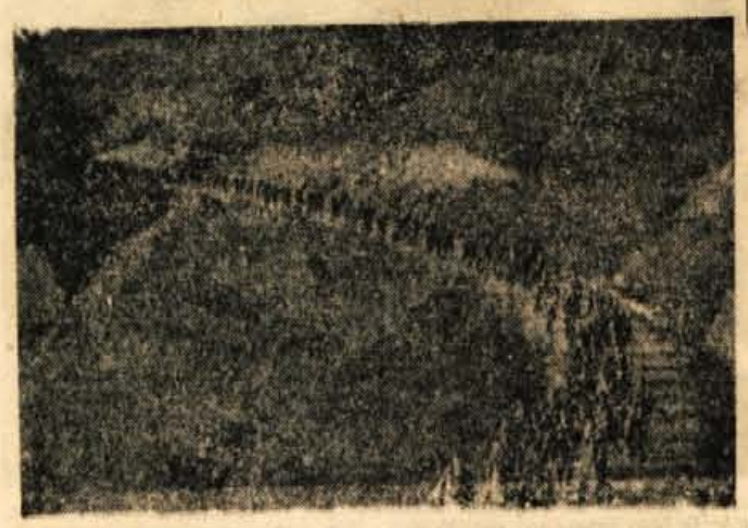

Tretje jutro. Sto kilometrov pohoda bo kmalu za njimi. Dolga kolona Prešernovcev se vije iz Gorij proti Poljanam

Visoki nemški častniki ogledujejo ostanke železniškega n... v Mostah pri Žirovnici, ki so ga borci Cankarjevega bataljona uničili 30. junija 1942. leta. Cankarjev bataljon je imel takrat 130 borcev. Iz maščevanja so Nemci sicer postrelili tamkaj 29 talcev, toda moči partizanskih enot in osvobodilnega gibanja niso mogli zatreti

Streli v noč

Okupator in njegovi hlapci so v 1944. letu že čutili svojo nemoč pred osvobodilnim gibanjem in udarnimi partizanskimi enotami. Slutili so poraz svojega nasilja, konec krivic in ob tem tudi kazen, ki so jo zaslužili. Da bi podaljšali ta njihov konec so se še skušali maščevati nad posamezniki in se ob tem oprijemali najkrutejših oblik. Tako je nastala tako imenovana organizacija pošastne Črne roke. V poletnih mesecih 1944. je ta postala pravi strah in trepet tudi med prebivalstvom Gorenjske. Oboroženi in zakrinkani so se ubijalci nenadoma pojavili na stanovanju, v delavnici ali kjerkoli ter na divji način ubijali aktiviste in pripadnike osvobodilnega gibanja. Po zločinu so navadno odtisnili na zid roko z vsemi prsti. Tej zločinski organizaciji so, seveda v prvi vrsti pomagali belogardisti; dajali so jim informacije o osebah, ki naj bi jih pobili itd.

Četrtega oktobra 1944. pa je osrednjo organizacijo teh zločincev doletela zaslužena kazen. V Zalogu pri Cerkljah, kjer so imeli svoje središče, jih je iznenadila Standrova brigada. Dvanajst morilcev in voditeljev zahrbtnih umorov je tam končalo. — Nehalo se je njihovo zločinstvo po naših krajih.

V naslednjem sestavku hočemo bralce seznaniti z resničnim dogodkom, kako in pod kakšno krinko so ti člani Črne roke pobijali ljudi. Zgodilo se je to v mali vasici ob Savi med Kranjem in Smlednikom.

Grabnarjeva domačija je stala na samem pod strmim bregom tesno ob Savi. Dva klanca sta vodila k hiši. Prvi se je vijugal iz vasi mimo prostranega pašnika skozi pas smrekovega gozda precej položno proti Grabnu, drugi pa se je strmo spuščal naravnost na prostrano dvorišče. Bregovi so bili porasli z gosto sočno travo, ki je sem pa tja poganjala bolj kratka in mršava. Na zgornjem koncu gospodarskega poslopja je zijala globoka peščena vdrtina v strmem bregu, koder se je pred leti zaradi prehudih nalivov utrgal velik plaz in vdrl v senik in še naprej v hlev, kjer je zadušil več glav najlepše Grabnarjeve živine.

Okolica se je že pogreznila v večerno temo, obrisi hiše in dreves okoli so postajali čedalje bolj medli. Le enakomeren šum Save je polnil Graben. Postajal je od časa do časa močnejši, potem pa je spet nekoliko pojenjal. Valovi so se divje zaganjali v jez, drli čezenj in se penili za podolgovatim slapom ter v vrtinčastem toku izganjali. Nebo se je zjasnilo, vmes pa so pokukale prve zvezde. Izginili so še zadnji oblaki in zvezde so preplavile nebo. Noč je postajala svetlejša.

V hiši je ugasnila luč. Zadnji se je nekoliko vznemirjen od današnjih novic spravil v posteljo stari Grabnar. — Dolgo je bolščal v temo. Žena v postelji zraven peči je že spala, ko se je sam motil z razmišljanjem o dogodkih minulih dni. V njegovem spominu se je s filmsko naglico zvrstila kopica slik iz preteklosti, ki so se vsiljevale ena z večjo močjo kot druga, in spet izginjale.

Tedaj so nočno tišino nenadoma presekali močni udarci na glavne dveri. Ker se na prvi »pozdrav« ni nihče oglasil, je na vrata ponovno s še večjo neučakanostjo trdo zabobnelo. Grabnar se je hipoma prebudil iz sanj in rahlo privzdignil glavo. V medlih obrisih okenske svetlobe so se pokazale temne sence, ki so nepremično in grozljivo visele na vseh treh oknih. Vrata so zaskripala, nekaj se je hreščeče lomilo, nato pa je s strašnim truščem udarilo ob tla.

»Matevž, konec nas bo! Kaj se godi zunaj!« je preplašeno in na pol v dremavici kliknila žena Franca.

»Hudiči satanski, ni jim še dovolj!«

Sunkovito kakor mladec se je Grabnar pognal proti vratom, ki so skozi kamro vodila v mlin.

»Kaj noriš, Matevž! Lezi! Ne hodi jim naravnost pod cevi!« V tistem hipu je zaropotalo tudi v mlinu. Ponočnjaki so prilezli z zadnje strani po škarpi skozi odprtine mlinskih koles in tako onemogočili vsak pobeg. Vdrli so tudi skozi vežo. V kuhinji je posvetila luč, toda v tistem trenutku nekaj treščilo in žarnica se je razletela na kosce.

Hrupno so se odprla obojna hišna vrata, iz kuhinje in kamre. Nočno temo so z obeh strani razsvetlili podolgovati in ozki snopi svetlobe iz žepnih svetilk in se ustavili ob posteljah, kjer je klečala Franca ter zmeden in sključen stal Grabnar in se naslanjal na rob postelje. Žena si je z rokama zakrivala obraz, kakor da hoče na ta način dočakati najhujše, Grabnar pa se je zazrl v čudne pošasti, ki so se mu škodoželjno posmehovale.

Prvi, visok možak, suhljat in z brzostrelko na prsih se mu je približal s koščenim in hudobnim obrazom ter malomarno izjavil:

»No, tovariš Zelnik, treba bo sklicati gospodarsko komisijo! Potrebujemo živil za naše enote. Nocoj se cel bataljon zadržuje v vasi!

Grabnar mu je neverno pogledal v čudno tuj in sovražen obraz. Svojim očem ni mogel verjeti, ko je na veliki in podolgovati čepici zagledal rdečo peterokrako zvezdo!

Partizani da bi tako divjaško vdrli v njegovo hišo? Tega ni mogel verjeti! Ozrl se je k ženi. Ta se je približala Koščeni smrti, ki ji je pod čelom bolščalo dvoje velikih zelenih spreminjastih oči. Gledale so nepremično, hladno, tuje. — Beseda Zelnik jo je zbegala. Tako so vendar partizani klicali njenega moža! In gospodarska komisija, ki jo je vodil? Ta vedo samo partizani in nihče drug! — Kaj da so res oni?

»Nikar nas ne glejte tako nezaupljivo in tuje. Saj smo vendar partizani, vaši zaščitniki!« je čudno votlo in zveneče zropotala Koščena smrt.

Grabnarica je iskala trohico sočutja pri teh ljudeh. Ošinila je drugega za drugim — pa je ni našla. Vsi so strmeli hladno, brezizrazno, preteče.

Tudi sama je opazila rdečo zvezdo na čepici pošastnega dolgina, a kako bi mogla verjeti, da ta prikazen pripada tistim vrstam pogumnih in prijaznih fantov, ki so vsak večer prihajali h Grabnarjevim v družbi Gobarja, Jureta in drugih partizanov.

Samo za hip se je srečala z Matevževim pogledom in znebila se je še zadnjega mučnega dvoma in negotovosti, ki sta jo spravljala domala v obup. Njegove oči so ji razodevale to, kar je sama razmišljala. Obema je bilo jasno eno: izdajstvo — preizkušnja in zasmehovanje!

Suhi dolgin je tedaj potegnil iz žepa cigarete in prižgal. Malomarno je puhal dim skozi ustne žlebičke in zraven grdo kremžil svoj voščeni obraz. Kakor da bi ga nekaj obsedlo, je začel nenadoma hoditi po sobi gor in dol; ogledoval je slike, ki so visele po stenah, in se končno široko zleknil za debelo javorovo mizo. Tudi ostali so posedli po klopeh. Le Matevž in žena sta še zmeraj nepremično visela ob posteljah.

Nad glavami se je začula trda hoja. Vdrli so tudi na podstrešje. Na oknih so se vseskozi prikazovale temne sence in spet izginjale. Kakor vrag so obsedle vso hišo. — Matevž in žena sta trepetala za sina Jureta — partizana, ki je to noč prenočeval doma na seniku! Če njega dobe! Kaj bodo napravili z ubogim fantom? —

Ura je bila enajst. Vsi so se obrnili proti steni. Nekdo je tedaj prisedel h Koščeni smrti in ji na uho nekaj zašepetal. Skrivnostni dolgin se je odločno dvignil in surovo dejal:

»Tako, tovariš Zelnik! Mudi se nam! Z nami boš šel do komandanta, ki se zadržuje zgoraj v vasi! Kar hitro se priobravi, ker nimamo nič preveč časa!«

Grabnar se ni ganil z mesta. Neka čudna in neizmerna tesnoba se je razlila po njegovem telesu.

»Nikamor ne bo hodil ven! Če se imate kaj pomeniti, pridite podnevi!« je stopila proti možu Grabnarica, kakor da ga je pripravljena braniti. — Grabnar pa je uvidel, da bo vsak odpor zaman. Zraven pa se je bal da se najhujše ne bi zgodilo kar v hiši. Zato se je zganil. —

Žena je stopila predenj in se ga oklenila. Z vrha sta pritekla štiriletni Milan in nekoliko starejši Tinček ter se plaho stisnila k materinemu krilu. Neke čudne slutnje so osvojile njeno zavest. Zazdelo se ji je, da gre za življenje.

Dva okrutneža sta se ji približala in jo surovo potisnila v kot, drugi pa so obkolili moža in ga hoteli odvesti iz hiše... Z zavestjo, da mu v zadnjem trenutku še lahko pomaga, se je z vso silo pognala v gnečo in se krčevito oklenila moža. S svojim telesom je bila tako pripravljena do zadnjega diha braniti njegovo življenje. — V tem hrupu in splošni zmedi, v katero se je mešal jok zbeganih otrok, ki so kakor neumni tekali in klicali ata in mamo, so prispeli na prag. — Dvoriščna luč je metala bledo svetlobo na potemnele sivkaste stene obeh hlevov in na izsušene trhle deske senika.

Jureta je predramil prvi hrup pred vežnimi vrati. Slišal je trde korake in takoj zlezel iz senika, misleč, da se je vrnila Gobarjeva skupina. Počasi se je spustil izpod strešnega napušča skozi majhno odprtino na lesen hodnik — gank, ki je visel nekaj metrov nad dvoriščem. Ko je nekoliko natančneje pogledal, je opazil pod okni hiše gruče postav, krog in krog po dvorišču, po bregeh in okrog mlina pa so plazile čudne sence... Vse je izgledalo nekam napeto, mučno in v pričakovanju. Le Sava je v bleštečem luninem odsvitu enakomerno šumela svojo pot in delala noč še bolj skrivnostno in grozljivo.

Jure je pravočasno spoznal, da niso partizani!

V zadnjem hipu je utegnil zlesti nazaj na podstrešni napušč, ko sta po lesenem hodniku prispela dva neznanca: »Starega že imamo, le še fanta moramo iztaknitil« je dejal eden izmed njiju.

Jureta je stisnilo pri srcu.

»Nocoj bo pa dobil, grešnik stari, kar zaslužil! Dolgo smo mu prizanašali.« — Kaj še čakajo, bedaki, in ga zlepa izvabljajo. Madona, jaz bi mu kar v hiši brez oklevanja pognal kroglo v glavo!« je siknil drugi.

»Čakaj, čakaj! Ali jim ne priveščiš, da mu nekoliko izprašajo vest in izmerijo pamet, starcu prekletemu?!!«

Juretu je zavrelo v glavi. Zlobneža sta za hip utihnila in s škodoželjno naslado zrla v prizor pred pragom. Ta hip je namreč skupina surovežev privlekla iz hiše očeta, ki se mu je mati oklepala okrog vratu, oni pa so ju brez uspeha skušali razkleniti s silo.

»Divjaki, okrutneži, kaj vam je storil moj mož! Povejte! Čemu tako zlobno molčite?« je kakor obsedena rjovela mati. »Nikamor ga ne pustim! Tukaj ostane!«

Nekdo jo je močno zgrabil za rame, drugi pa jo je s tako silo sunil s puškinim kopitom v prsni koš, da ji je zaprlo sapo. Z močnim krikom se je onemoglo zgrudila čez prag.

Grabnar je čudno bolestno zastokal, toda že so ga zgrabile trde roke in ga potegnile za seboj. Požrl ga je pas črne teme.

»Nora, zdaj pa ima, kar je iskala!« je siknil domobranec.

Otroci so sklonjeni nad nezavestno materjo kričali, se drli in klicali v temo za očetom... Še dolgo je slišal Grabnar hripave in onemogle glasove svojih otrok...

Neskončno dolgo je trajalo, ko je stopal po beli, nasuti poti, ki se je svetlikala v srebrni mesečini, mimo prostranega pašnika. Sledile so zorane njive, med njimi tudi njiva pri kozolcu, kjer je še ves dan delal. — Kolikokrat je že stopal po tej poti in opazoval rast in dihanje tega živalskega sveta. Koliko težav in skrbi je že prestal, da se je spet vrnil k naravi, k svoji zemlji. — Tudi sedaj stopa po isti poti in se spet vrača k zemlji, ki ga je rodila.

Toda tokrat je poseglo vmes nečloveško nasilje in pretrgalo normalni tok gibanja, rasti in življenja.

Nasilni spremljevalci so medtem povedali Grabnarju v obraz, kdo so, in kaj bodo storili z njim. Belogadist Kajfež, ki si je še pred kratkim nadel krinko, se v tem trenutku ni sramoval stopiti do zob oborožen pred onemoglo žrtev.

Grabnar je molčal in mirno stopal zadnjikrat po stezi k vodi. — Tedaj je začul kovinski zven zapirača...

Ubijalec se je Grabnarju predstavil z nabito brzostrelko, nato pa je počasi stopil nekaj korakov za njegov hrbet. Ostali so žrtev porinili na rob steze in odstopili...

Jure se je ob pogledu na prizor pred pragom popolnoma zmedel. Zdelo se mu je, da sanja. Ni mogel verjeti svojim očem. Obšlo ga je, da bi se najprej zagnal na ta dva spodaj in ju podrl. Njegove bolestne sanje so postajale vse bolj motne, raztrgane in nesmiselne. Čeprav so okrutneži že davno odšli, se mu je še zmeraj zdelo, da se iz globine neznanske teme še zmeraj plazijo grozeče sence. Njihovi obrazi so nekam čudno spačeni. Med njimi pa se pokaže očetov obraz, ves miren, jasen, negiben in molčeč.

Jure se je v hipu spet zavedel. Kakor da se je predramil iz strašnih sanj. Iz burnih občutkov, ki so spremljali strahoten dogodek, od izmučenosti telesa in duha — mu je šlo na jok. Srd na morilce, ki je bil v tem trenutku hujši od sočutja, mu je dušil solze. Kar same od sebe so se mu stiskale pesti.

V tem hipu je nekje v bližini strašansko zagrmelo. Grmelo je dolgo in zamolklo. Iz hiše se je odtrgal obupen krik.

Vse okrog Jureta se je nato pogreznilo v črno brezno bolečine in okrutnega molka.

Se to noč, nekaj ur po dogodku v Grabnu, so bili nekateri ljudje priča nenavadnemu prizoru. V cerkvi sosedne vasi so se v temi zbrali vojaško oblečeni in oboroženi ljudje. V rahlem odsvitu večne lučke so v dolgih vrstah pokleknili pred oltar. V zakristiji pa si je domobranski duhovnik nadel duhovniško oblačilo in s kelihom v roki stopil pred vrste. Začel je molitev, ki so jo skesano ponavljali za njim počasi in s poudarkom, nato pa je spoštljivo polagal hostije Križanega klečečim na jezike in nenehno ponavljal, pred vsakim sproti:

»O bog, odpusti mu, ki ti dobro služi!«

Drugi dan so Grabnarja našli mrtvega nad vodo. Ležal je na obrazu z glavo navzdol, ravno pod stezo, s katere se je zvrnil. Toda niso ga požrli in odnesli valovi, ne.

Ostal je na svoji zemlji!

Kri, ki se mu je v debelih curkih izlila iz glave in ran po telesu, pa je napojila žejno in izsušeno zemljo.

Jože Bohinc

Med koraki in cesto

(Nadaljevanje s 6 strani)

su. Da, da partizanska leta! Takrat sem imel še oči. Poznal sem večino fantov in partizanov. Rekel sem, zelo sem star in ničesar ne vidim, pa vas kljub temu moram pozdraviti.

To je izvleček iz razgovora, ki ga je imel komandant odreda s slepim Kroparjem. Večkrat je moral ponoviti, da so bili Kroparji med vojno zavedni in so pomagali partizanom.

Počitek za gostilno je bil kratek. Zopet kolona, koraki in partizanska pesem. Ko so prišli iz naselja, je bilo kaj videti! Koloni se je približeval kolesar. Toda ni prišel do čela kolone, že je odvrgel svoje kolo in pritekel do komandanta:

— Madona, kaj ne boste zavili proti moji hiši!

Janez mu je bilo ime. Na Gorenjskem so skoraj vsi kmetje Janezi. Komandant Dežman je moral z njim v hišo. Ni prej odnehal. Spodobi se, da se znanci iz partizanov kdaj pa kdaj obiščejo.

NOVA VAS NA POGORIŠČU

Preko Jamnika so prišli v Dražgoše. Vas, ki je bila med vojno upepeljena, je nakazala povojne hišne fasade. Med potjo so obiskali še spominska obeležja. Na mestu, kjer je padel narodni heraj Kebe, so se ga spomnili s streli.

Sedaj je bila pred njimi Bičkova skala in vas Dražgoše. Ta epopeja partizanskega junaštva. In zbrali so se okrog narodnega heroja Antona Dežmana-Tončka, ki jim je govoril o dražgoški bitki. Pokazal je mesto, od koder sta padla brata Biček nišanila na nemški smučarski odred. V tri dni trajajoči borbi je padlo več sto Nemcev. Dražgoše so bile po dveh napadih iz zraka in po topniških zrnih razrušene in požgane.

Zdaj je bila na vrsti poljanska kuhinja. Dražgoše, ta kmečka vasica, ki je zrasla iz pepela in je doživljala, po svoji težki zgodovini, lepo noč. Peli so jim pesmi, veselili se z domačini, nekje v notranjosti pa so ostala čustva velike tragedije in žalovanja. Spali so v hišah, ki so bile pred dvajsetimi leti drugačne kot so sedaj. In kmetje najbrž tega niso pozabili.

Zjutraj so se zgodaj vzpenjali po pobočju Jelovice na Rovtarico. Gozd, senca in žulji. V bližini gozdarskih koč na Rovtarici je bil počitek. In zopet se je kolona raztegnila, kajti po gorski poti so hodili drug za drugim. Vrhovi so se menjali. Ko so stopali skozi pastirsko ograjo, so preko dolge kolone prenašali sporočila. Komandant je ukazal:

— Zadnji zapreti!

Sporočilo je šlo od ušesa do ušesa, od ust do ust. Ko je prišlo do repa kolone, je bilo sporočilo smiselno popolnoma spremenjeno.

— Zadnjega zapreti!

PROTI CILJU

Na najvišji točki je bil počitek. Nekdo je poklical komandanta, da mu na zemljevidu pomaga poiskati vrh, na katerem so se zadrževali.

— Ne gre mi tovariš komandant, čeprav sem se učil brati zemljevide. Vem, sever bi moral biti v tej smeri. Ne morem najti tega vrha. Kaj je vraga z menoj?

Ko je komandant pogledal v »zemljevid«, je ugotovil, da drži možakar krojno polo za ženske obleke v rokah.

Spuščali so se po strmini proti Kupljeniku. Za nekatere je bila pot naporna. Mlajši so šli kot strele. Starejše pa je potolažil komandant Tonček Dežman.

— Ne bojte se. Po tej poti sem nosil včasih tudi po 40 kg krompirja. Toda v obratni smeri kot sedaj. Krompir sem nosil v hrib.

Prišli so do Save. Planinska voda. Na produ ob reki so se za nekaj časa po cigansko utaborili. Na mostu, ki vodi čez Savo Bohinjko, so pri vasici Sele zavili proti Bohinjski Beli in naprej v Spodnje Gorje.

Šopek gorenjskih nageljnov. Pozdravi in ploskanje. Godba in veseli vaščani, ki so jih čakali s posteljami. Še prej pa partizanske dogodivščine, pomenki in ples. Utrujene noge so zaplesale med razvneto mladino. Noge včasih zmorejo več kot srce.

Tako smo zvezali nit partizanske kronike. Mnogi dnevniki s pohoda so še polni podatkov. Toda ne gre za podrobnosti. Gre za spoznanje, da je s temi koraki nastalo poznanstvo, ki združuje mlado in staro, nova pokoljenja s partizansko preteklostjo.

Vladimir Nazor

S PARTIZANI

Objavljamo odlomek knjige S partizani velikega hrvaškega pesnika, Vladimira Nazora. Knjiga je izšla pred kratkim v založbi »Borec«

Zdaj sem — z vsem našim bataljonom — v Dračah, vasici ob cesti, ki vodi iz Kalinovika v Foča. Spreiel nas je poveljnik Peko, ki je hotel priti čez naraslo Drino.

Preživel sem zelo hude dni — (pravzaprav zelo hude noči), odkar smo pri Jablanici prešli v reko Neretvo in prišli v hercegovske gore.

Držal sem se dobro, jahal in si lomil noge, spal na zemlji, votlinah in v hlevih kakor drugi, a tu sem nenadoma omagal. Vsa sreča, da se mi je pripetilo to zdaj, ko smo že prišli na cesto in so postali počitki daljši.

Predvčerajšnjim sem dobil visoko temperaturo, pa me je vzel Tito iz skupne sobe in mi dal posebno sobico.

Danes mi je že bolje. Driska in pruriga počasi pojenjata; ostajata kašelj in bolečine v kosteh, zaradi trdih ležišč.

Sedim sam in še enkrat preživljam dva najtežja dogodka v teh poslednjih desetih dneh.

Prvi je bil prehod čez reko Neretvo.

...Prišli smo in se nakopičili v Jablanici; sovražnik, ki so ga partizani tolkli, jo je z letali besno bombardiral.

Podrte hiše, požari, nepokopana trupla ljudi in konj; mesto, je brez prebivalcev. Noč je; sredi ceste prižigamo ognje; grejemo se in počivamo, medtem ko se prerivajo okoli nas otroci in konji. Mene odpeljejo v najboljšo hišo, a še ta je na pol podrta. V njej je žena gozdnega uradnika, Hrvatica; ve zame. Naloži v štedilniku in mi skuha čaja. Ponudi mi posteljo v sobi s sestrami stekli, jaz pa — čeprav sila utrujen in zaspan — čakam, da me pokličejo, da preidem reko.

In slednjič pride kurir.

»K mostu?« ga vprašam.

»Ne, tovariš Nazor. Zdaj gredo ranjenci čez in bolniki, a teh je mnogo. Zadnji borci so prešli že prej. Ti pojdež pred pratežem. Prišel sem, da ti sporočim nekaj drugega. Svojo prtljago moraš vsekakor skrčiti na najnujnejše: na toliko, kolikor lahko nosi slaboten konjiček.«

»Kako to?«

»Po partizansko, ker za nas ni več cest. Visoke, strme planine. Samo jahanje in hoja, večidel po noči.«

»Ampak moje perilo, obleke, posteljnina?«

»He! Dve srajci, dvoje spodnjih hlač, ena deka...«

»Oropali me boste.«

»Ne. Tudi tvoje premoženje bomo razdelili med bolnike in ranjence. Kar ni zanje, puti tu.«

»Dobro, tovariš. Tako tudi bo.«

In s pomočjo tiste gospe premetavam svoje borno premoženje, izbiram in izbrano tlačim v dve vreči, ker se moram vsekakor odreči tudi kovčku. Če bi to videla moja sestra! K njej se bom vrnil razcapan in gol kakor Lazar.

Ob zarji me odpeljejo k reki.

Obrežja so visoka in strma. Dolgi, visoki most čez Neretvo je tovariš Volodja pred sovražnikom strokovnjaško in v trenutku podrl, za nas pa potem brž postavil spodaj nad samo vodo ozek lesen prehod, za konje in pešce. Ves naš pratež (prtljaga, konji) čaka; okoli njega ranjenci, bolniki in tisti, ki jih vleče za sabo taka vojska. Vse to se mota, takole zbito, v ogromen vozel, ker so pač taka tla. Vzkliki, ukazi. Prerivanje. Spodaj, po mostu, kar naprej nekaj in nekateri prehajajo reko. Teče, ampak tako kakor tenak curek vina ali vode iz pipe na sodu. Kako dolgo bo to še trajalo? A dani se že; sonce je vzšlo. Če nas zagleda letalo, bo napravilo pokolj.

Spremlja me sreča, letal ni, čeprav nekje onkraj reke grme topovi in ob zloveščem žvižgaju preletavajo naše glave sovražne granate.

In nihče ne sme dol, dokler ni prešel reke tudi zadnji ranjenec: Titov ukaz. Tisti, ki prenašajo ranjence in bude bolnike, so sila utrujeni; vendarle gre; pomagajo jim naši številni ujetniki, nekateri izmed njih, bi dejal, celo rad; vzklikajo:

»Viva stella rossa!« (Živela rdeča zvezda)!

Kakšna revščina in nesreča! Vse hudo vojskovanje se je zbralo tukaj, steza v krčih, prezebla, prenaša bolečine... vendar se nihče ne pritožuje, nihče ne preklinja.

Mračilo se je že, ko sem se tudi jaz lahko med prerivanjem in čakanjem prav počasi in previdno spustil navzdol, kajti nič ni bilo lažjega kakor zdrsniti v vodo.

Prišel sem čez most, na drugo stran.

Zdaj sem bil tako lačen, žejen, oslabel, da sem komaj še kaj videl pred seboj.

Položili so me na nosila; s težavo so me primesli na hrib.

Stopil sem z nosil; naložili smo ogenj in se malce ogreli. Brž se je vrnila dobra volja.

Kam zdaj?

Smo na železniški progi, ki smo jo presekali. Vidimo odprtino razsvetljenega predora. — Pripravimo prenočišče, ampak nikakor ne za nas. Tu so spravljeni reveži, ki bolujejo za tifusom. Vstanemo in gremo na bližnjo cesto. Prižgali smo ognje, se zavili v deke in legli na rob poti; drugam zaradi kamenja in trnovega grmovja ni mogoče.

Jaz tako ne morem spati. Vstanem in se sprehajam. Poslušam, kako spodaj že zmeraj prehajajo most. Vzkliki, klicanje, ukazi. Premični in nepremični ognji. Kdaj pa kdaj zagledam množico, ki že zmeraj leze navzdol. Take podobe je menda gledal Dante v svojem peklu.

Nenadoma vzklik:

»Letalo!«

Res, tudi jaz ga slišim.

»Pogasite ognje!«

Vse utihne, obstane, tema nastane; prav tako v Jablanici, razen dveh večjih požarov, ki ju je povzročilo bombardiranje.

Toda letalo je samo preletelo in kmalu je bilo spet vse kakor prej. Prehajanje Neretve se nadaljuje, že nemirneje.

Potem sem prebil ves dan na bližnjem hribu; na njem so še trupla italijanskih vojakov. Krokarji krakajo.

Zvečer sem prvič zajahal konja in ob grmenju topov sem se začel vzpenjati na hercegovske planine.

KOMANDANTOVA SMRT

Bilo je 8. septembra 1942 (Dušan ne bo nikoli pozabil tega batuma), ko je šel v patruljo, da bi pregledal ozemlje za nameravano akcijo v dolini. Toda še preden je prišel do stare vojaške ceste, vijugasto se vzpenjajoče na Jelovico, ga je ustavilo oddaljeno brnenje kamionov. Naglo se je vzpel na visoko smreko, da bi imel boljši razgled.

Ostrmel je. Lotila se ga je drhtavica. Toliko, da ga ni zgrabil krč. Na serpentinasti cesti je zagledal v vijugastem pasu prahu dolgo, skoro nepregledno kolono kamionov, ki se je kakor kača zvijala po serpentinah počasi navzgor. Motorji so le s težavo premagovali vzpon. Trije oklopni avtomobili na čelu kolone so bili kakor sikajoči gobec kače, ki bo pravkar ugriznila.

Otresel se je strahu in se, oprijemajoč se vej, naglo spustil s smreke in skoro vso pot v taborišče tekel z novico, da so na Jelovico pridrli Nemci z nepregledno kolono tovornjakov.

— S kamioni? — so se čudili borci.

— Potem ne bodo šli na nas? — so se tolažili nekateri.

— Po drva so prišli. S kamioni vendar ne bodo mogli za nami po gozdovih, — so govorili spet drugi, ko so zvedeli za vznemirljivo novico. Komandant grupe odredov Gregorčič in komisar Štefan, ki sta se po naključju mudila pri četi, pa sta poklicala Dušana in mu velela, naj ju popelje do mesta, kjer je bil zagledal kamione.

Popeljal ju je. Kraj pa ni bil dovolj razgleden in Gregorčič se je začel vzpenjati v breg, dokler ni našel mesta, od koder si je lahko natančno ogledal položaj.

Šteli so kamione.

Našteli so jih sedemdeset.

Dušan je nestrpno čakal, kaj bo rekel komandant. Gregorčič ni rekel nič in tudi komisar Štefan je molčal.

Molče so se vračali v taborišče. K sreči se je poletje še držalo in ognjev niso kurili. Zato jih dim ni mogel izdajati sovražniku, ki se je ustavil nekoliko niže, kake pol ure proč od partizanskega taborišča. Toda večerje niso mogli kuhati in so morali lačni k počitku, ki je bil zelo kratek.

Komandant Gregorčič je zapovedal najstrožjo tišino, nato pa odšel k zasedi, ki jo je postavil na pobočje, poraslo z mladim smrečjem, od koder so borci lahko videli vsak sumljiv nemški premik. Da bi partizani sovražnika napadli, ni bilo misliti. Nemška premoč je bila prevelika.

Komandir zasede je poročal, da so Nemci naložili kamione z lesom.

— Morda so res prišli samo po les, — so mislili borci. Komandant Gregorčič pa se ni vdajal tej utvari.

Na nebu, napetem kakor velika plahta nad gorami, so gorele poletne zvezde. Bila je ena zadnjih toplih noči v tem letu. Že prvi dež bo popil poletno toploto in v gore bo dahnila jesen. Na koledarju jo je od poletja ločilo le še trinajst dni.

S tesnobo so borci mislili na jesen, ki jo bo že prvi dež pognal v hribe. Noči bodo hladne in niti sončni dnevi ne bodo mogli pregnati hladu. Bukovi otoki med valovitim morjem smrek bodo porumeneli, nato pa kakor ranjeni zakrvaveli. Listje bo odpadlo kakor nagnito meso z nepokopanih trupel. Potem bo začelo snežiti, gosto snežiti, kakor da bi hotel sneg pokopati okostnelo drevje, štrleče v mraz...

Zdaj je še poletje. Da bi še dolgo ostalo! Da bi še dolgo ne bilo dežja! Da bi bile noči še dolgo tople! Da bi vsaj še ne bilo jeseni, ki tako hitro, vse prehitro prinese v planine sneg... Tako so že nekaj dni hrepeneli in misliti borci! Mislili tudi v tej noči, ko so bili nedaleč od Nemcev v zasedi in opazovali njihovo početje.

Videli so le malo. Skoro nič. Tudi Nemci niso hoteli kuriti ognja in so hoteli ostati skriti. Le sence njihovih tovornjakov so se črtale na ozadje septembrskega neba, nad njimi pa je ležala tišina, kakor je ležala nad vso Jelovico, večna tišina, v katero je bil v pradavnini položen ves svet in ki jo je s svojim nehanjem, porajanjem in prerajanjem skalilo šele življenje in ji dalo smisel, ko jo je začutilo, kadar je zahrepenelo po počitku, in v katero se bo vrnilo, ko bo do konca utrujeno; kajti tudi

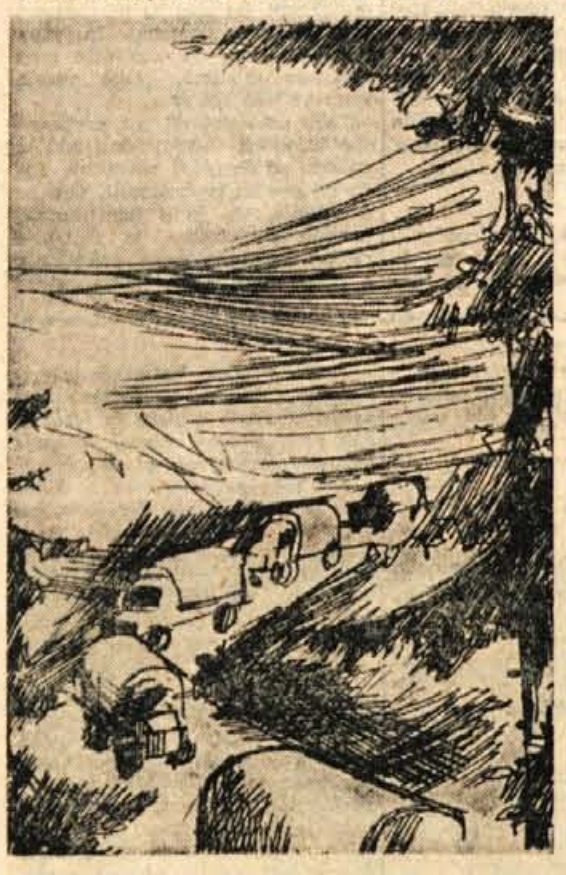

smrt je njena podoba, morda celo njena najizrazitejša podoba. Ti[illegible] takor smrt... Tako so jo občutili borci v [illegible] nedaleč od Nemcev, ki so s svojo najmanj dvajsetkratno premočjo, neglibni in potuhnjeni, v tišini noči vzbujali to strahotno podobo.

Samo petdeset jih je bilo, partizanov. Nemcev sedemdeset kamionov. Ko bi prišli samo po les, bi prišli zjutraj in ne proti večeru. Kamioni v varstvu oklopnih avtomobilov, bodo proti jutru odpeljali z Jelovice, vsa te nepregledna množica sovražnikov pa bo ostala v gozdovih. »Storklja« zadnje dni ni zaradi pilotove zabave krožila tako nizko nad jelovškimi gozdovi in planinami. Iskala je partizane! O tem niso dvomili. In če so ob novici, da so se pripeljali Nemci na Ratitovec v Jelovici po drva, mislili, da bodo Nemci naložili samo les, so ob spominu na »štorklijo«, ki je pred dvema dnevoma tik pred večerjo dolgo krožila nad njihovim taboriščem in morala opaziti dim, zaslutili, da jih bo vsa ta ogromna nemška sila, ki se je zgrnila na Jelovico, napadla. Nemci prav gotovo vedo za njihovo taborišče in, če bodo partizani do jutra v njem, jih bodo Nemci lahko še pred jutrom obkolili.

Dasi so bili partizani praktično vedno obkoljeni, so bili sovražnikovi obroči navadno tako raztegnjeni, da so imeli vrzeli. To so borci vedeli in zato so imeli za obkolitev samo tisti obroč, skozi katerega so se morali z velikimi žrtvami prebijati. In tak obroč jim je grozil tudi tokrat. To so potrdile patrulje, ki jih je Gregorčič razposlal v vse strani in mu o tem poročale, ko se je z zasedo vrnil v taborišče.

Upanje, da jih Nemci ne bodo napadli, se je razblinjalo. Globoka tišina noči je bila samo zlovešča tišina pred hajko. Čez slabo uro, takoj ko se je zaseda vrnila v taborišče, so partizani že pripravljali šotore in polečana ležišča prekrili s posekanim, že pripravljenim smrečjem. Prav tako so pokrili z butarami smrekovih vej ognjišče in vse, kar je izdajalo, da so tu taborili. Partizansko taborišče se je

zopet spremenilo v gozd. Partizani so ga brez sledov zapustili.

Noč je še bila, ko so se spuščali s Prašnega vrha preko Podstana in šli čez Dražgoško goro v drug predel Jelovice. Že je četa v jutranjem somraku prečkala pot, vodečo iz Dražgoš na planino Rovtarico, ko je zarezgetala v jutranjo tišino strojnica. Mitraljezev Stane se je zgrudil. Čedo in Ciro sta ga pobrala in za zavlekla v zaklon, on, Dušan, pa je pobral Stanetovo strojnico in ščitil umik.

Hiteli so, kolikor so mogli za četo, ki je hitro izginjala v gozdovih in se izmikala Nemcem. Sovražnikov je morala biti polna vsa dolina in Jelovica, kajti njihove glasove in povelja so slišali od vsepovsod, včasih oddaljene, kdaj pa kdaj pa tako blizu, kakor da bi hodili z njimi vštric.

Vedno bolj so zaostajali za četo, ki je izginila nekje pod Visokim vrhom. Od kolone so se že zdavnaj odtrgali in le malo so upali ,da jo bodo dohiteli. Četi se je mudilo, da bi se čimprej izmuznila skozi jelovške gozdove na radovljiško stran in se izognila obroču, preden bi ga Nemci stmili. Mudilo se jim je. Prehiteti so morali sovražnika in se mu izviti iz klešč, kajti sprejeti boj, utrujeni in zdesetkani od komaj minule avgustove ofenzive ,bi bilo proti tolikšni sovražnikovi premoči samomorilno in Nemci bi slavili prelahko zmago nad majhno partizansko četico, pri kateri se je tiste dni mudil štab Gorenjske grupe odredov. Zato Dušan, Čedo in Ciro, ki sta pomagala ranjenemu Stanetu, četi niso zamerili ,da je tako naglo hitela, kakor da so vsi pri četi pozabili nanje in na ranjenca.

Tovariši pa niso pozabili nanje. Ko so za seboj pustili Graben in prišli pod Partizanski vrh in ob potoku umivali Stanetu rano, jih je našel Mali, partizan, ki je poznal Jelovico kakor lasten žep in ki ga je poslal komandant Gregorčič, naj pogleda, kaj je z njimi. Komandant je mislil nanje. Ni jih hotel pustiti same v nevarnosti, ki jim je pretila od vseh strani. Maliju ni bilo treba iti daleč. Kakih tisoč metrov od kraja, kjer se je ustavila četa, jih je našel in jim pomagal, da so ranjenca hitro preobvezali.

Na Partizanskem vrhu niso počivali. Ko je Dušanova skupinica prišla, se je četa že pripravila na odhod. Zgledalo je, da so se že izmotali iz nemških klešč. Nemška govorica, ki jih je bolj ali manj glasna spremljala vse do Grabna, je pod Partizanskim vrhom utihnila. Gozdovi so postali tihi. Le tu in tam je škrtnila vejica, ko so se spuščali na sedlo med Partizanskim vrhom in Turnom. Tedaj sta tišino presekala dva strela. Bila sta oddaljena, prebudila pa sta v borcih znova opreznost, ki jih je bila jela zapuščati kmalu potem, ko so se oddaljili od sovražnika. Zdaj so postali zopet oprezni in nadaljevali pot v najglobljo tišino.

Niso prišli daleč, ko jim je v hrbet udarila toča krogel. Rafali so razbičali tišino, da je preparana od krogel zaihtela zateglo in krčevito.

Sklonjeni so stekli naprej. Tja, kamor so jih prisilili rafali. Tudi s te strani jih je prestregel ogenj. Bili so v obroču.

Skušali so se prebiti skozi Kravji potok.

Zaman! Pot so jim zajezili rafali z grebena Mošenjske planine. Gregorčič je zapovedal umik. Ogenj je bil tako gost, da bi jih pogoltnil in spodnesel kakor ogromen val.

Kakor da bi gorel gozd in bi se ogromen požar širil z bliskovito naglico, so se umikali pred ognjem iz nemških pušk in strojnic. Zdelo se jim je, da bodo Nemci zdaj zdaj planili s položajev in se pognali za njimi. Toda Nemci niso jurišali. Imeli so jih v obroču in jih pustili, da so se zaletavali ob prograde rafalov kakor otroci, ki se igrajo slepe miši.

Položaj je postajal brezupen. Kar je Nemcem spodletelo v avgustovi ofenzivi, so imeli zdaj v svojem obroču. Z dobro izbranih položajev so merili v partizane, ki jim je (vsaj tako se je dozdevalo) ostalo le dvoje: da se predajo ali pa padejo do zadnjega.

— Bolje pasti kakor biti ujet in streljan med švabskim zasmehom, — je kriknil Gregorčič in planil v ogenj ter za seboj potegnil tovariše.

— Juuuriš...

Jurišali so proti nemškim položajem, ki so zapirali pot na Lipniško planino. Neki nemški mitraljez je utihnil. Partizan Skala (bil je v resnici utrjen in krepak kakor skala) je ubil nemškega mitraljezca, z drugim strelom pa še nejgovega pomočnika. Bil je odličen strelec in sovražil je Nemce. Ubili so mu bili očeta, mamo pa odpeljali nekam na Nemško v taborišče. Ko je mitraljez umolknil, je stekel naprej. Zgrabil je še vročo cev, a jo takoj izpustil, kakor da bi se opekel, nato pa, kakor da bi se spotaknil ob strojnico, padel. Dušan je stekel k njemu, ko si je s Stanetovo strojnico očistil pot.

— Daj, Skala! — je vzkliknil. — Streljaj!

Šele tedaj je zapazil, da je Skala mrtev. Iz čela mu je vrela kri. Ležal je med ubitima Nemcema in vsi trije so bili tako mirni in spokojni, kakor da se niso nikoli sovražili.

Samo za hip, za drobceni drobec sekunde, je obšlo Dušana to občutje. Ni ga moglo do kraja zajeti. Kakor črn, pentljajoč se trak, ki ga bo zdaj zdaj ovil, je zagledal leteti skozi zrak proti sebi nekaj črnega in že je padlo predenj. Instinktivno se je istočasno vrgel na tla. Zagrmelo je in kovinski delci razstreljene granate so se zasekali v drevo, h kateremu se je stiskal. Tedaj je za njim zapel kratek rafal.

Ozri se je.

Zagledal je komandanta Gregorčiča.

— Naprej! Naprej! — je vzpodbujal komandant.

Nemški ogenj na tem odseku je postajal slabotnejši. Obroč se je drobil. Gregorčičeva brzostrelka je premišljeno krčila pot. Mitraljezec Tonček, ki je slovel kot najboljši v četi, je kosil sovražnike kar stoje in se ni menil za krogle, ki so bile očividno namenjene njemu. Komandir Polde mu je pomagal. In tolkel je tudi Dušan...

Partizanski ogenj je postajal od sekunde do sekunde učinkovitejši. Drznost borcev je spravljala na tem odseku Nemce v preplah. Preveč mrtvih so že imeli in ležali so pomešani s padlimi partizani.

Partizani so jurišali. Nemci so se pomikali proti svojim krilom.

Obroč je bil prebit. Nastala je vrzel. A samo za nekaj hipov. Niti sto metrov se partizani, ki so se skozi vrzel prebili, niso oddaljili, ko se je nemški obroč zopet strnil. Krogle so zasikale nad zadnjimi, odmikajočimi se partizani. In med zadnjimi je bil tudi komandant.

Tonček in Dušan sta se obrnila in ščitila umik. Gregorčič je nekaj ukazoval. Nemška krila so zopet sklenila klešče. Partizani so se jim izmikali in z močnim ognjem držali sovražnika pri tleh.

— Meri med drevje desno! — je ukazal Gregorčič in prvi dvignil brzostrelko. Ni je še sprožil, ko je omahnil na tla.

— Gorenje! — je kriknil komandir Polde in hotel komandanta dvigniti.

— Skupil sem jo, — je rekel Gorenje (tako so partizani klicali Gregorčiča) in se skušal sam dvigniti. Ni se mogel.

Komandir Polde in mitraljezec Tonček sta ga dvignila in ga odnesla. Kam je bil ranjen, nihče ni vedel.V roko ali v telo. Kri mu je silila skozi rokav, barvala mu je pa tudi hlače in namakala črno petrino, od katere še ni nikoli ločil.

Komandir Polde je zaukazal skupini borcev, da je v polkrogu zavzela položaje. Hotel je zadržati Nemce vsaj toliko časa, da bi Gregorčiču obvezali rane (zdaj je videl, da jih je več) in ga spravili na varno. Toda Nemci so se po uspelem partizanskem preboju že znašli in se ne meneč za svoje izgube, bližali partizanskim položajem. Četi je grozilo, da se bo zopet znašla v nemškem obroču, ako se naglo ne odlepi od sovražnika in mu za seboj ne zameša sledi. Težko ranjeni komandant je to uvidel.

— Ne muči se z menoj! — je ukazoval komandirju Poldetu. — Prebijte se, dokler je še čas!

— Brez tebe ne! — je ugovarjal komandir.

— Misli na četo in ubogaj! Komandant sem!

— Že, toda...

— Ukazujem ti!

Nemci so vedno bolj pritiskali na partizanske položaje. Več kakor polovica partizanske čete je že padla. Živim je pohajala municija in sovražnika niso mogli več odbijati in zadrževati. Komandir Polde pa je hotel pregovoriti ranjenega komandanta, da bi ga nesli. Gregorčiču so bile obromljene noge, dasi ni bil ranjen vanje. Kam so ga Nemci ranili, niso utegnili ugotoviti. Imel je več ran, a jih niso mogli niti obvezati. Tako naglo so Nemci silili za njimi

Polde je dobro vedel, da za komandanta ni več pomoči. Zaman je odganjal to misel in ga prijateljsko pregovarjal, da bi ga borci nesli, dasi je bil prepričan, da bi to pomenilo konec njegove čete. Že na položajih je obležalo več kakor polovica borcev.

— Kaj še čakaš! — ga je s skrajnimi napori rotil Gregorčič.

Polde je še ugovarjal. Ljubil je komandanta in zdelo se mu je, kakor da bi ga izdal, ako bi ga ranjenega pustil v milost in nemilost Nemcem. Nikoli več ne bi mogel biti miren, če bi se to zgodilo.

Gregorčič pa ni mislil nase. Mislil je na preostali del Poldetove čete, ki se mora rešiti. Mirno, kakor da ne čuti Poldetove ljubezni in tovarištva, je rekel:

— Slab komandir si, Polde! Namesto da bi poveljeval, se prerekaš z mano.

— Nočemo te izgubiti!

— Izgubiti? Izgubili boste več, če se ne rešite. Zato ne skrbite zame in izpolni moj ukaz. Mene zanesite samo pod ono smrečje in me skrijte. Če rane niso hude in bom ozdravel, se bomo že videli. In seveda, če me ne dobe Nemci... Če bi se mi približali, bom streljal. Streljam še lahko. Živega me ne bodo dobili v pest. Tega veselja jim ne privoščim... Zdaj pa reši četo! — je ukazoval in ga ostro pogledal s svetlimi očmi, ki so bile še maloprej mirne in blage.

Polde je izpolnil poslednji komandantov ukaz. Dušan in Mali, ki ga je komandant Gregorčič cenil kot dobrega tovariša in poznavalca jelovških poti in steza, sta ga ponesla v smrečje in ga pokrila z vejami. Položila sta ga tako, da je bil z obrazom obrnjen proti Nemcem. Tako jima je ukazla.

Dušan ne bo nikoli pozabil komandantovega obraza. Bil je bled in miren, kakor da bi bil neobčutljiv za lastne bolečine .Le rahli trzljaji mišic so črtali vanj trpljenje, ki ga je do skrajnosti zatajeval. Komandantove oči in ustnice pa so odsevale neko, Dušanu neznano spokojnost. Tako spokojni morejo biti v poslednjih trenutkih samo ljudje, ki se zavedajo, da so do konca ostali zvesti sebi in ideji, za katero so živeli, se zanjo borili in se naposled zanjo tudi žrtvovali. Zavedajo se, da so izpolnili poslanstvo, ki ga jim je naložil čas, in da njihovo delo ne bo mrtvo, ko bodo umrli.

— Dobro, — je rekel Gregorčič, ko sta ga prekrila z vejami... — Sedaj pojdita, tovariša, in ostanita živa...

Bil je skrajni čas, da se umakneta. Skozi drevje sta videla Nemce, kako previdno, a nezadržno prodirajo proti položajem, ki so jih partizani malo prej neopazno zapustili.

Umikala sta se skozi gozd in preden sta dosegla vzpetino, kamor se je umaknil ostanek čete, sta zaslišala brzostrelko; dva dolga rafala in nekaj kratkih.

Spogledala sta se.

— Pa ne da bi ga Nemci odkrili? — je rekel Mali in mislil na ranjenega komandanta.

Komaj je izrekel svojo bojazen, je pretresla ozračje detonacija defenzivne ročne bombe. Nista vedela, da je Gregorčičeva. Z njo si je vzel življenje, ko so se mu približali Nemci...

(M. Klinar: iz skicirke za biografski roman o narodnem heroju Jožetu Gregorčiču)

ONADVA

Bilo je na jesen poletja. Reka je bila velika in kalna — stala sta vsaksebi na peščenem produ ob njej in molčala. Veter, ki je prihajal s hriba onstran je ostajal v vrbah, ki so se srebrile v soncu sinjega popoldneva.

Tišina je postajala težka in motna — razpredala se je v tisoče molčečih niti. Ko jo je takole gledal pred seboj v rdečebelem pikčastem krilu, ga je obšla misel, da ji mora nekaj reči. Bil je tako lep dan in moral ji je nekaj reči.

Rekel je: »Bilo bi brez vsakega smisla«, glas mu je bil povsem vsakdanji. Hip nato mu je postalo žal — ker nemudoma se mu je zazdela, da nikoli ne bo mogel živeti čisto brez nje. Toda ta njuna ljubezen je bila tako nevsakdanja in tako temna.

Sklonil se je, pobral nekaj kamnov, jih vrgel v reko. Vse je obnemelo za trenutek.

»Da. Bilo bi res brez smisla«.

Vedno je mislil, da morajo ob takih trenutkih iti ljudem sence čez obraz, toda bila je čisto mirna.

Molk se je razpredel, postajal žgoč. Stopila sta na stezo. Spreletela jo je misel, da se morda samo šali, da bo jutri tako, kot je bilo včeraj in predvčerajšnjim. Mislil je, da ga je celo imela rada — toda ne — toda zakaj neki. Misel je bila motna ob soncu, ki je sijalo. Zazdelo se mu je, da bo jutri zelo vsakdanji dan. Odhajala sta, vsaksebi, vsak s svojim molkom.

Veter, ki je prihajal s hriba onstran, je ostajal v vrbah, ki so bile srebrne in stare in v njih tudi ostajal. Dan je bil čisto moder in skoraj na pragu jeseni.

B. N.

Osmič v areni

Letošnji puljski festival, ki bo od 28. julija do 6. avgusta, je skoraj pravi festival, če bi ga hoteli gledati skozi tuja očala. Prvič v zgodovini jugoslovanske kinematografije se bo pred festivalom morala sestati posebna komisija, ki bo od 26 prijavljenih filmov izločila 10, tako da jih bo za uradni del festivala ostalo le 16! Vsekakor pomeni letošnje leto v naši filmski industriji, z zanimivo številko 30, kolikor filmov smo namreč izdelali med 7. in 8. festivalom, dokajšen kvantitativen napredek. Seveda pa ne smemo ugotavljati le skozi številke; prav gotovo je napredek še toliko pomembnejši v kvalitetnem merilu! Temu je priča, da kar štirih filmov naša filmska podjetja niso prijavila za nastop na festivalu.

Slovenija bo letos pokazala v Pulju 6 filmov, 5 jih je izdelalo podjetje Triglav film, enega pa Viba film. Letos, po nekoliko problematičnem sprejemu »Plesa v dežju«, lahko največ pričakujemo od »Balade o trobenti in oblaku«, ki jo je za Triglav film zrežiral France Štiglic. Sodijo tudi, da Babičeva »Veselica«, ne more čisto mimo žirije. Srbi in Hrvati bodo prav tako na festivalu prikazali vsak po 6 filmov. Med temi je tudi Babičev film »Trčenje na paralelah«. Crnogorci in Makedonci bodo prispevali vsak po 4 filmska dela. — Najzanimivejša med njimi sta »Nebeški odred«, ki ga predvajajo na moskovskem festivalu, in koprodukcija slavnega francoskega filmskega ustvarjalca Claudea Auanta-Lara.

Žirijo letošnjega festivala tvorijo: Dušan Vukotić, Oskar Davičo, Igor Pretnar, Fadil Hadžić, Milutin Čolić, Dušan Pirjevec in Antonije Isaković. Letošnji Pulj bo podobno kot ostala leta zopet pomemben mejnik v razvoju naše kinematografije. V tamošnji Areni se je od leta 1954 zvrstilo več kot polovico domačih filmov, ki smo jih po osvoboditvi izdelali. Od leta 1954 dalje je bilanca festivalov takale: leta 1954 — 5 dolgometražnih filmov; leta 1955 — 9 filmov, najboljši film Trenutki odločitve, — (Cap): leta 1956 — 11 filmov — Ne obračaj se sinko (Bauer): leta 1957 — 14 filmov — najboljši film Pop Čira in Pop Spira (Soja Jovanović): 1958 — 17 filmov... Proizvodnja je torej narasla zelo hitro in je ob letošnjem festivalu dosegla rekordno število 30. 1958 je bil najboljši film na festivalu H-8, leta 1959 Vlak brez voznega reda, leta 1960 pa Deveti krog Franceta Štiglica. J. K.

ONSTRAN MEJA...

Pred Delavskim domom v Kranju postavljajo spomenik revolucije. Obsegal bo tri skulpture, ki jih je izdelal znani slovenski kipar LOJZE DOLINAR. Ondan, ko so postavljali skulpturo žene, ki predstavlja revolucijo, smo našli mojstra v Kranju in mu zastavili nekaj vprašanj.

Težko mi je bilo, ko sem pristopil k mizi in mu stisnil roko. Res ni lahko kar tako stopiti k človeku, ki je v svojem življenju

LOJZE DOLINAR

ustvaril toliko pomembnega, mu stisniti roko, s katero je leta in leta gladil in bil marmor, in planiti v njegov osebni svet z vprašanji. »Pravijo«, sem pričel, »da ste v obdobju svojega snovanja prehodili dolgo in pomembno pot. Začeli ste v ekspresionizmu, oblikovali kasneje realistično in zdaj v monumentalnem realizmu. Bi nam lahko povedali nekaj o teh skulpturah, ki jih pravkar postavljajo, in ki bodo tvorile spomenik revolucije.«

»Vse to je raslo v meni že nekaj let. Ideja za »štrajk« sega časovno vse tja v trideseta leta, ko sem živel v Beogradu in ko je bilo blizu moje hiše zbirališče beograjskih delavcev. Tudi skupina, ki predstavlja našo borbo, je dlje zorela. »Revolucija« — skulptura žene — pa mi je delala največ težav! Njena simbolično iztegnjena desnica kaže, da je za njo ljudstvo, levica in stisnjena pest pa kliče narod k uporu! Sestavni del kranjskega spomenika je tudi relief »Odločitev«. Vsa figuralna skupina, upodobljena na njem, sega v človekov notranji boj ob odločitvi, ki je prav gotovo v življenju vedno zelo težka.«

»Svojo slikarsko pot ste pričeli kot ekspresionist. Mi lahko poveste nekaj o vašem odnosu do Munchga in severnjaškega ekspresionizma nasploh?«

»Moram reči, da mi je Munchg izredno blizu in da sem verjetno tudi zaradi njega pričel z grafiko. Munchg je drugi Grig.«

Pripovedoval je še o njem, o vrhu severnjaškega ekspresionizma, ki je prav v svojem bistvu najčistejši ekspresionizem! Jaz pa sem se domislil tistih Munchgovih pošob, tistega neskončnega molčečega »Večera« in »Dveh« in vse tiste tišine, neizmerne tišine, ki poje...

Mojstrove roke so spokojno ležale na mizi. Pred Delavskim domom so pričeli dvigati na visoki marmornati podstavek njegovo skulpturo »Revolucije«. Mojster je pripomnil, da postaja, čim višje jo dvigajo, vse bolj čista in močna. Nisem ga hotel motiti. »Samo o sodobni umetnosti, če dovolite, Vaše mnenje o njej.«

»Človek raste in išče. Sleherno iskanje prinaša marsikaj bolnega, marsikaj zdravega. Zdravo vedno ostane. Največja in najgloblja resnica moderne umetnosti pa je, da podira nacionalne meje in ni več daleč čas, ko bomo onstran meja... Ljudem bo umetnost govorila v onem samem jeziku srca in ne v stoterih jezikih stoterih src. Toda v tem enem jeziku srca bo sto src, tisoč src...

J. K.

Filmi, ki jih gledamo

V prazničnih dnevih bomo gledali po gorenjskih kinematografih precej novih, vendar zelo malo res dobrih filmov. Na Bledu bodo v petek in soboto predvajali angleški film »Doktor brez dela«. O filmu smo zelo na kratko že nekoč poročali. Že od nekdaj ugotavljamo, da angleški filmi niso nikoli čisto brez soli in tako je tudi ta »brezdelni doktor« kljub naivnosti, prikupen film. V Radovljici je na sporedu jugoslovanski vestern »Kapetan Leši« To je že drugi domači film, ki je v teh dneh na sporedu v Radovljici! V Kamniku bo v »novih časih« zdolgočasila publiko »Grofica Marica« iz »starih časov«. Po sovjetskem filmu »Sestri« je te dni na platnu v Kropi film, ki se na samosvoj način loteva fantastike — »Prepovedan planet«. V Kranju pa kar zadosti novega: toda vse čisto povprečno! Vrteli pa bodo med drugim tudi prikupno filmsko delo »Pojmo v dežju« in francoski film »Ljubezenska vprašanja.« Prav kar pa so »italijanski barvni spomini« (Spomini iz Italije) zdolgočasili gledalce. Film je osladna in naivna zgodba, ki ima nekaj srečnih začetkov in nekaj srečnih koncev in nekaj solz in nekaj slavnih imen — toda vsega skupaj še vedno ni zadosti. Danes na skopo o filmu »Kapetan Leši«, o katerem smo že pred letom poročali, ko je bil na sporedu v Kranju.

KAPETAN LEŠI — Domači barvni film »Kapetan Leši« je tipični akcijski film h kakršnim so se naši producenti v zadnjem času, zaradi izrazito komercialnih teženj, zatekli. Je tipičen jugoslovanski western, kakor so ga nekateri nazvali! Po obrtnem znanju in dovolj svežih prejemih Mitrovića, ki je film režiral — smo po dveh akcijskih filmih (Ešalon dr. M in Miss Stone) pričakovali od »Kapetana Lešija« dosti več kot pa dobili. Tako nas je »Kapetan Leši« s svojo klovnovsko banalnostjo, čeprav v ne ravno slabi igralski realizaciji, grobo razočaral. Mitrović je v filmu strahotno konvencionalen in ni pokazal nikakršnega napredka od svojih obeh prvencev. Če je film nameraval (razen tega, da ugaja publiki), tudi kaj več povedati o legendarnem kapetanu Lešiju, mu vse to, (ob še nekoliko čudni etiki glavnih junakov) vsekakor ni uspelo. Tako vlivanje naše preteklosti v tuje izposojene kalupe prav gotovo ne more roditi uspehov — in to je film povsem jasno pokazal! Mislim, da nikomur ne bom storil krivice, če iskreno zapišem, da si takih domačih filmskih eksperimentov, zares ne želimo več! P. B.

PREKO 400 PEVCEV IN GODBENIKOV

z Gorenjske bo sodelovalo na osrednji proslavi v Ljubljani

Program prireditev osrednje proslave ob 20-letnici ljudske vstaje v Ljubljani bo nedvomno zelo pester. Zlasti mikavne bodo kulturne prireditve, ki naj — kot želijo prireditelji — vtisnejo osrednji proslavi praznično vzdušje, obiskovalcem pa nepozabne vtise.

Posebno mesto v programu prireditev so zavzeli tudi pevci in godbeniki z Gorenjske, ki se za nastop v Ljubljani zavzeto in požrtvovalno pripravljajo. Na osrednji proslavi bodo namreč nastopili združeni pevski zbori z Gorenjske. Le-ti so se predstavili že 4. julija na okrajni proslavi ob 20-letnici vstaje na Poljanah. Ob tej priložnosti so prvikrat izvajali Radovana Gobca RDEČO KANTATO, katero bodo ponovili tudi na proslavi v Ljubljani. Besedilo za Kantato je napisal književnik Miha Klinar, zbore pa bo vodil dirigent Peter Lipar.

Ne bo odveč, če naštejemo še vokalne ansamble, ki so zastopani v združenem pevskem zboru. Vseh zborov je devet, in sicer: pevski zbori Svobod in prosvetnih društev iz Mojstrane, Hrušice, Žirovnice, Tržiča, Virmaš, z Blejske Dobrave, Jesenic, Javornika in Prešernov pevski zbor iz Kranja. Pri izvajanju Rdeče Kantate bo združene pevske zbore tudi na proslavi v Ljubljani spremljal pihalni orkester z Jesenic.

Pevci in godbeniki z Gorenjske bodo nastopili kar dvakrat. Prvi koncert, na katerem bodo izvajali Rdečo kantato, bo v petek, 21. julija ob 11. uri v Križankah, ob 20. uri pa bodo zbori nastopili na osrednji proslavi v Tivoliju. Za to priložnost so pevci pripravili obširen program borbenih in narodnih pesmi.

Razen omenjenih vokalnih zborov in pihalnega orkestra, pa seznam vseh, ki bodo k mikavnostim kulturnega in zabavnih prireditev primaknili svoj delež, še ni povsem izčrpan. Ljubiteljem zabavne glasbe bosta prav gotovo ugajala veliki zabavni orkester iz Kranja in kvintet iz Begunj, ki sta našla v programu zabavnih prireditev svoje pomembno mesto. — Brez zadrege lahko torej trdimo, da je prispevek, ki ga bodo dali naši pevci in godbeniki — vseh je preko 400 — osrednji proslavi v Ljubljani, ne bo majhen. Toliko bolj pa bodo lahko zadovoljni, če bo kvaliteta koncertov in drugih nastopov brezhibna.

S.

Ob jubilejni obletnici Dneva vstaje pošilja vsem delovnim ljudem iskrene čestitke
elektrotehnično podjetje ELRA
Škofja Loka

Ob Dnevu vstaje - 22. juliju - iskreno čestitamo vsem delovnim kolektivom in vsem delovnim ljudem
Splošno gradbeno podjetje BLED

Ob jubilejni obletnici vstaje slovenskega naroda vsem delovnim ljudem iskrene čestitke delovni kolektiv
„OKOVJE" - Kamna gorica

Ob pomembnem jubileju

Izšla je tisoča številka Slovenskega vestnika

V petek, 14. julija, je v Celovcu izšla na 18 straneh in bogato ilustrirana tisoča številka Slovenskega vestnika. To glasilo naprednega slovenskega gibanja na Koroškem je hkrati slavilo 15-letnico izhajanja — vsekakor dovolj pomemben dogodek, ki ga je vredno proslaviti.

Slovenski vestnik je imel mnogo predhodnikov, katerih urejevanje in tiskanje je moralo preko neštetih zaprek in težav.

Ko so nemški fašisti zatrli edini slovenski list na Koroškem »Koroškega Slovenca«, ki je izhajal od 23. marca 1921 do 2. aprila 1941 so ostali koroški Slovenci brez lastnega tiska. Toda že leta 1943 so imeli svoje glasilo v »Koroškem poročevalcu«. Leta 1944, je začel prvič izhajati tudi Slovenski vestnik pod naslovom »Vestnik OF in NOV na Koroškem«. Po vojni je izšlo 23 številk Slovenskega vestnika, zadnja 14. junija 1945. Razen tega so izhajali še nekateri drugi časopisi, ki pa so morali med drugi svetovno vojno prenehati izhajati. Koroške Slovence so hoteli obsoditi na popolen molk in kulturno mrtvilo.

Koroški Slovenci so se tako morali zateči k tisku, razmnoženemu na ciklostilu. »Slovenski vestnik« je zamenjal »Vestnik«, ki je 14. novembra 1946. prenehal izhajati, kajti med tem se je rodil že tretji tiskani list Koroških Slovencev »Slovenski vestnik«, katerega prva številka s podnaslovom »Tednik za Slovensko Koroško« je izšla 14. junija 1946. — na Dunaju. Vendar so bili Koroški Slovenci prisiljeni, da enako kakor med vojno tudi še po juniju 1945 izdajajo tako rekoč napol ilegalen, na ciklostilu razmnožen tisk. Po letu 1947 pa so dobili privoljenje za dodelitev lokala v Celovcu in od tedaj naprej je »Slovenski vestnik« pričel redno izhajati.

Tako so kljub vsem težavam Koroški Slovenci dobili list, ki je dosledni borec proti nasilju in krivici ter zagovornik pravice in resnice, list, ki si prizadeva ustvariti popolno in vsestransko enakopravnost slovenskega ljudstva ter mirno in prijateljsko sožitje obeh narodnosti na Koroškem.

IVERI

■ Poročajo, da jugoslovanski ansambel narodnih plesov po gostovanju v Izraelu nastopal v teh dneh na Cipru. Podobno kot v Izraelu so bili tudi na Cipru z nastopom nadvse zadovoljni.

● Holandski pisatelj Donnesen je pred nedavnim tožil znano pisateljico François Saganovo, češ, da je njeno delo »Neki nasmeh« plagiat. Sodišče je odločilo, da delo omenjene pisateljice in Holandca Donnesena nimata nikakršnih skupnih črt, razen istega naslova in je tožitelja obsodilo, da mora francoski pisateljici plačati visoko odškodnino in sodne stroške.

● V veliki dvorani v Koprskem muzeju so odprli pred dnevi razstavo restavriranih slik Vettora Carpaccia.

■ **Zvezna komisija za izbor filmov za mednarodne festivale je sklenila predlagati selekcijski komisiji za festival v Benetkah dva jugoslovanska filma, in sicer: »Nasilje na trgu« in »Ples v dežju«. Festival v Benetkah bo v zadnjih dneh avgusta.**

■ **V teh dneh se je v Kopru pričel ciklus republiških seminarjev Zveze Svobod in prosvetnih društev. Na seminarju se bodo v več skupinah zbrali vodje klubov predavatelji in režiserji.**

● Rudi Supek piše v 5. številki letošnjega letnika revije »Naše teme« o konkretnem humanizmu in smislu humanistične znanosti, Pokorni — Salabov, Vladimir pa o problemih sodobne družine.

■ **»Viba film« je posnela v režiji Jožeta Bevca nov kratki igrani film »Izkopana sekira«. Film, ki je parodija na indijanske filme, bodo videli v Ljubljani že v septembru.**

● Ob dnevu literature, ki so ga pripravili na Ceylonu, so odprli tudi veliko razstavo knjig, portretov in fotografij pesnikov in pisateljev. Pripravili so tudi festival dramskih dosežkov, večer narodnih pesmi in iger. Na centralni proslavi je govorila tudi Sirimav Bandaranaike. Med drugim je na zborovanju tudi dejala, da bo tako, kakor njen mož, vsestransko pripomogla k razvoju ceylonske literature.

■ **Žirija jugoslovanske »RTV« je izbrala za letošnji festival zabavne glasbe v Opatiji 18, od več kot 470 popevk, kolikor jih je bilo predloženih. Festival bo od 5. do 7. oktobra.**

Ob Dnevu vstaje vsem delovnim ljudem iskrene čestitke!
Gostilna Pri Jožovcu
Begunje na Gorenjskem

Trgovsko podjetje ŽELEZNINA RADOVLJICA
čestita ob Dnevu vstaje vsem poslovnim prijateljem in vsem delovnim ljudem
Se priporočamo!

Združeni pevski zbori z Gorenjske in godbe na pihala so se zadnjikrat predstavili na Poljanah. Prihodnji nastop pa bo 21. julija v Križankah v Ljubljani

Najmlajši udeleženec marša od Tržiča do Poljan

Kaj meni „Tiči" o stokilometrskem pohodu Kokrškega odreda

Kokrški odred je na pohodu proti Poljanam štel precej več kot 300 bivših borcev in mladincev, zato bi ne bilo čudno, če Martina Preserna (lahko mu rečete tudi kar Tiči) ne bi opazili. Pa ga nismo zgrešili in to zato ne, ker je bil najmlajši. Komaj 11 let ima sedaj. Treba je priznati, da zasluži priznanje, ker je izdržal tako dolgo pot, zato smo ga poprosili za razgovor. Torej, poglejmo si, kaj nam je povedal!

Kako to, da si se odločil oditi z bivšimi borci na tako dolgo pot?

Tati mi je že pred mesecem povedal, da bodo šli bivši partizani na 100 km dolg pohod. Prosil sem ga, če bom šel lahko z njim in obljubil mi je. Seveda si nisem mogel predstavljati, koliko je 100 km, ker sem še premlad za tako velik račun. Gnala me je tudi radovednost, kje so se zadrževali partizani. Nikoli nisem prav vedel, ali na sredini ali v podnožju gore ali pa po vrhovih gora.

Gotovo so ti nekateri dogodki še prav posebno ostali v spominu?

Najbolj mi je bilo všeč, da sem bil dodeljen v partizanski bataljon in sem lahko korakal med komandantom in komisarjem, pa tudi miting v Gozdu. Čeprav me je še zeblo, ker je bila ura skoro polnoči, sem kar naprej sedel na rekuperatorju in gledal film. Zapomnil sem si spomenike, pri katerih mimo se ustavljali in še mnogo drugega. Zapomnil sem si tudi to, da me je na seniku v Gozdu zeblo, ker sem v spanju zlezel izpod kupa sena, pa tudi nisem takoj vedel, kje sem. Dokler nisem začutil tatija poleg sebe, me je bilo kar malo strah. — Ko smo prišli v Begunje, je bilo vroče, da se je asfalt kar »tajal« pod nogami. Ko je imel komandant Stane Prezelj govor, smo stali mirno kar precej dolgo. Poleg mene je bil komandant bataljona Vlado Peraič, ki je tudi stal mirno. Ko je komandant Prezelj dal povelje za marš, se je komandant Peraič prilepil na asfalt pa ni mogel narediti koraka in je skoraj padel. To sem se smejal! V Tržiču so se pa ljudje nam smejali, ko je komandant bataljona Peraič dal ukaz »na levo«, mi smo se pa vsi obrnili na desno.

Si bil zelo utrujen?

Prvi dan nič. Drugi dan so me bolele noge, pa sem bil kar tiho. Tretji dan, ko smo prišli na Poljane, sem šele videl in občutil, koliko je 100 km, ker sem bil tako utrujen, da sem se kar vsedel, čeprav je bila komanda mirno; a saj so nekateri drugi tudi kar počepali.

Ali bi se še odločil za tak pohod?

Se bi šel in če bo še kdaj, se bom gotovo prijavil. Če so stari (partizani) lahko šli, si bom jaz tudi upal! Popil pa sem zelo veliko kokt, vedo sem pa pustil pri miru, ker je komandant tako rekel.

Vseeno naj priznam, da sem bil najbolj vesel, ko sem na Poljanah zaslišal klic: »Tiči!« Poklicala me je mami, ki se je priključila VDV bataljonu v Gorjah. Zelo mi je bilo namreč dolgčas po njej.

V Kranju se sedaj mudi skupina otrok iz francoskega mesta La Ciotat. — Letos sta si mesti Kranj in La Ciotat že tretjič izmenjali skupine, v katerih je približno po 30 otrok Francoski otroci stanujejo v Dijaškem domu v Kranju in vsak dan prirejajo izlete v razne okoliške kraje

UGANKE

Z rilcem rije, z repkom pa gradi.
(šivanka)

Dokler me ne poznaš, se jeziš; ko me pa spoznaš, ne maraš več zame.
(uganka)

Kaj imaš lahko celo v praznem žepu?
(luknjo)

Kaj je samo tvoje, pa drugi večkrat rabijo kot ti?
(ime)

Kaj je med hribom in dolino?
(in)

Napisala Anka Sušnik v glasilo blejskih pionirjev, Beli lokvanj

Nekaj kratkih zgodbic, ki so jih zapisali pionirji v svojo novo revijico

Kurirčkova torba

Glavni odbor Zveze borcev NOV Slovenije je začel izdajati zanimivo revijo za naše pionirje in tudi za vse tiste, ki jih zanima, kako so živeli in kaj so delali ljudje v naši domovini pred 20 leti, kako so partizani osvobajali naše kraje, kako hvaležni so jim danes pionirji itd. Da, vse to lahko berete v Kurirčku. Čeprav ga verjetno že poznate, smo sklenili, da vam iz njega napišemo nekaj zanimivih prispevkov, ki so jih napisali naši pionirji iz cele Slovenije in jih poslali uredniškemu odboru Kurirčka. Če jih še ne poznate, jih le preberite, ker so zelo zanimivi.

Iz težkih dni

Med okupacijo so v vseh tovarnah v Domžalah delale organizacije Delavske enotnosti, v katerih so bili pošteni delavci, ki niso hoteli sodelovati z Nemci.

V sedanji tovarni Toko je tudi delovala taka organizacija, ki je med drugim izvedla tudi denarno akcijo.

Ta je morala biti dobro pripravljena, ker so bili v tovarni Univerzale mladi SS-ovci, v sedanji tovarni Toko pa so imeli svoj sedež nemški cariniki in obmejni stražniki. Tudi lastnik tovarne, banatski Nemec Zoran, je bil oborožen.

Čeprav je bilo nevarno, je prišel mlad partizan — Doliničkov Vinko, ob dveh popoldne v tovarno. Da bi hitro našel pravi vhod, ga je na dvorišču počakala neka tovarišica in šla pred njim po stopnicah do pisarne.

Vinko je ob vstopu v pisarno najprej izruval telefon iz zidu, potem pa pokazal blaganičarki — Nemki pištolo in rekel: »Gospodična, denar nam boste dali!« Nemka se je tako prestrašila, da je samo pokimala in mu takoj začela slagati denar v aktovko. Ko je dobil vse, se je zahvalil in pozdravil s stisnjeno pestjo: »Smrt fašizmu!«

Ko je lastnik tovarne slišal, da je bil v tovarni partizan, se je zelo prestrašil in brž stekel po pištolo. Toda partizan je bil takrat že zunaj.

Partizan Vinko pa ni učakal svobode. V februariu 1944 ga je nekdo iz Mengeške Loke izdal in Nemci so ga iz zasede ranili. Da bi ga ne dobili živega, se je Vinko sam ustrelil.

Nemci so ga mrtvega prislonili k zidu mengeške cerkve, da bi ga kdo spoznal in povedal njegovo ime.

Še mrtev je bil lep in le majhna črna luknjica pod brado je dokazovala, da si je raje izbral smrt kot pa nemško ujetništvo.

Vanda Bertoncelj, 7. b. razred
II. osnovna šola Domžale

Žalosten dogodek mojega očeta

Moj oče je bil v III. udarni brigadi »Ivana Gradnika«. Po nekem hudem boju so se partizani odpravili v Trnovski gozd. To je velikanski gozd, ki je bil med NOB zavetje primorskim partizanom.

Tiho so udarjali koraki ob mehka zasnežena tla. Prispeli so globoko v gozd nad vasjo Nemci. Odložili so ranjence na sneg in se oddahnili. Pojedli so nekaj hrane, medtem so opazili, da manjkata dva malovredna partizana.

Kar iznenada zaslišijo, da proti njim žvižgajo rakete. Nad njimi so začele padati granate. Bili so izdani. Obkrožili so jih Nemci. Partizani so se hrabro borili v ognjenem obroču. Napadalo jih je vedno več sovražnikov. Partizani so kar obupali, misleč, da bodo izgubili boj. Mnogo jih je bilo ranjenih in mrtvih.

Tudi očka se je hrabro boril. Kar nenadoma ga je na desni nogi zapeklo. Bil je ranjen. Več je padlo Nemcev kot partizanov. Po končani bitki so ranjence odnesli v najbližjo bolnišnico »Pavlo.«

Pavla Pipan, osnovna šola »Srečka Kosovela«, Sežana, 5. A razred

Spomini iz okupacije

Bilo je med italijansko okupacijo. Italijanski okupatorji so vedeli, da se v Ljubljani zadržuje veliko ilegalcev, ki jih ljudje v njihovem delu podpirajo.

Zato so začeli fašisti obkoljevati cele mestne četrti in pregledovati stanovanja.

Kakor vsako jutro, je tudi tokrat moj očka hitel v službo. Med potjo je zvedel, da je središče mesta zastraženo. Njegova delavnica je bila v poslopju Kreditne banke. Pomislil je na ilegalce, ki so prenočevali v njegovi delavnici. Kako naj jih reši?

Z vso naglico je obrnil kolo in obšel Grad, preko Karlovške ceste prišel na Aškerčevo, nato je krenil proti Tivoliju. Tako je ugotovil, da cesta proti Daj-Damu ni zastražena. Prišel je do Pasaže. Spravil je kolo in šel skozi tri podstrešja do svoje delavnice. Zbudil je ilegalce in jim povedal, kaj se zunaj dogaja, ter jim po isti poti, ki jo je prevozil sam, spravil na varno.

Vesel in zadovoljen je pripovedoval svojim tovarišem, kako je ukanil italijanske fašiste.

Marjetka Žižek, 5. c razred osnovne šole »Maksa Perca« Ljubljana - Moste

POZABLJENA

Kot zapuščena marjetica sem
med razpadlim zidovjem
požgane domačije...
Pozabljena od vsega sveta
se hočem dvigniti k soncu...
A drobne, predrobne so moje roke,
da bi me ponesle tja,
da bi iztrgale košček sreče,
jo darovale mojemu srcu,
ki bi zapelo pesem o lepoti in
ljubezni.

Milena Zupančič iz glasila Beli lokvanj

RADIJSKI IN TELEVIZIJSKI SPORED

OD NEDELJE, 23. JULIJA DO SOBOTE, 29. JULIJA 1961

RTV LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.05, 7., 8., 10., 13., 15., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 8., 13., 15., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

NEDELJA, 23. julija

7.15 Radovan Gobec: Svobodna zemlja
7.30 Radijski koledar in prireditve dneva
7.35 Godalni orkestri in naši pevci zabavne glasbe
8.00 Mladinska radijska igra — Ivo Zor: Eno samo
8.40 Iz albuma skladb za otroke
8.55 Pet minut z orkestrom Mantovani
9.05 Z zabavno glasbo v novi teden
9.45 Heribert Svetel: Dve pesmi za sopran, violo in klavir — Grob na Ilovi gori — Pozdrav v domovino
10.00 Se pomnite tovariši...
10.30 Sedem domačih ansamblov, sedem domačih viž
10.50 Nedeljska matineja
11.40 Milenko Šober: Delovišče pod vodo
12.00 Naši poslušalci čestitakoj in pozdravljajo — I
13.15 Obvestila in zabavna glasba
13.30 Za našo vas
13.50 Koncert pri vas doma
14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II
15.30 Melodije, ki jih radi poslušate
16.00 Igramo za vas
17.00 Sportno popoldne
19.30 Radijski dnevnik
20.00 Zabavni zvoki za vse
21.10 Iz češke glasbene klasike
22.15 Claude Debussy: 2. dejanje opere Pelleas in Melizanda
Alban Berg: 3. dejanje opere Wozzeck
23.05 Plesna glasba

PONEDELJEK, 24. julija

8.05 Poje ruski vojaški zbor p. v. Borisa Aleksandrova
8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — Leopold Suhadolčan: Skriti dnevnik
8.45 Ansambel Mojmira Sepeta
9.00 Kitica opernih arij
10.15 Od tod in ondot
11.00 Po svetu jazza
11.30 Saša Santel: Glasbeni avtoportret
12.00 Ženski zbor Slovenske filharmonije p. v. Rada Simonitija
Kmetijski nasveti — Vet. Pavel Deu: Kostolomnica
12.25 Melodije za opoldne
13.15 Obvestila in zabavna glasba
13.30 Kvintet bratov Avsenik, vmes poje Gorenjski vokalni kvintet
17.55 Orkestralne miniature domačih avtorjev
14.30 Prireditve dneva
14.35 Od Triglava do Ohrida
15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba
15.40 Iz filmov in glasbenih revij
16.00 Naši popotniki na tujem — Miša Grčar: Od Crnega morja do Ankare
16.20 Mojstrski instrumentalisti in pevci
Leoš Janaček: V meglah
Jensen: Mrmrajoča sapica
J. Suk: Štiri skladbe za violino in klavir
17.00 Lokalni dnevnik
17.15 Šoferjem na pot!
18.00 Prvakinje svetovnih opernih gledališč
18.40 S knjižnega trga
19.30 Radijski dnevnik
20.00 Ponedeljkova panorama zabavnih melodij
21.00 Iz Puccinijevih oper
21.45 Pevec Paul Anka
22.15 Ottorino Resphighi: Koncert za violino in orkester
22.50 Literarni nokturno
23.05 Plesna glasba

TOREK, 25. julija

8.05 25 minut baletne glasbe
8.30 Oddaja za otroke
9.00 Zvoki za prijetno razvedrilo
9.40 Poje ženski vokalni kvartet
10.15 Dve orkestralni prigodnici
11.00 Pevec Nino Robič
11.15 Branje za vroče dni
11.35 Rudolf Matz: Kvartet za flavto, oboo, violo in violončelo
12.00 Duet Greta Ložar — Danica Filipič ob spremljavi harmonike
12.15 Kmetijski nasveti — ing. Tone Marolt: Varnost pri delu s kmetijskimi stroji
12.25 Melodje za opoldne
13.15 Obvestla in zabavna glasba
13.30 Odlomki iz oper Snegurečka in Majska noč N. Rimskega-Korsakova
14.00 Zvočna mavrica
14.30 Prireditve dneva
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.40 Španski intermezzo s skladbami Isaaca Albeniza
16.00 Počitniška zgodba — Juš Kozak: Passer demesticus
16.20 Naši pevci zabavne glasbe
17.00 Lokalni dnevnik
17.15 Igra Yehudi Menuhin
18.00 Človek in zdravje
18.10 Od plesišča do plesišča
18.45 Ljudski parlament
19.30 Radijski dnevnik
20.00 Poje zbor RTV Beograd p. v. Borivoja Simića
20.30 Radijska igra — Ivan Cankar: Zgodba o Šimnu Sirotniku
21.28 Slavko Osterc: Nokturno
21.33 Zvočni kaleidoskop
22.15 Slovenske skladbe iz treh stoletij
23.05 Plesna glasba

SREDA, 26. julija

8.05 »Poštarček v mladinski glasbeni redakciji«
8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — Leopold Suhadolčan: Skriti dnevnik
8.45 Ritmični intermezzo
9.00 Vsaka ura ima svoj zven
9.39 Igrajo slavni pianisti preteklosti: 3. Teresa Carreno
10.15 Zabavni potpuri
11.30 Deset minut iz naše beležnice
11.40 Ivo Petrič: Concerto grosso za godala
12.00 Andrej Blumauer igra na orglice
12.15 Kmetijski nasveti — dr. ing. Vasilija Dermelj: Kakšna zdravilna zelišča odkupujejo zadruge
12.25 Melodije za opoldne
13.15 Obvestila in zabavna glasba
13.30 Hrvatske narodne pesmi
13.55 Jugoslovanski glasbeni desert
14.30 Prireditve dneva
14.35 Instrumentalna medigra
14.40 »Metuljčki« — Slovenske pesmi poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška
15.15 Obvestila, reklame in zabavna glasba
15.40 Emil Adamič: Tatarska suita
16.00 Radijska univerza — Slavko Faust: Jugoslovanska industrija avtomobilov in motorjev — II. del
16.15 Koncert po želja poslušalcev
17.00 Lokalni dnevnik
17.15 V sredo popoldne ob radijskem sprejemniku
18.00 Pol ure z velikimi zabavnimi orkestri
18.33 Štirje zbori Mihaela Rožanca
18.45 Šport in športniki
19.30 Radijski dnevnik
20.00 Majhna prodajalna plošč s popevkami in zabavnimi zvoki
21.00 Gian Carlo Menotti: Amelija gre na ples
22.15 Zaplešite z nami!
22.50 Literarni nokturno
23.05 Nočni koncert

ČETRTEK, 27. julija

8.05 Sergej Prokofjev: Otroška muzika
8.30 Oddaja za cicibane
9.00 Naš zvočni magazin
10.15 Arije in dueti iz Donizettijevih oper
11.00 Anton Schwab: Dva zbora — Sonček moj in Večer na morju
11.15 Branje za vroče dni — R. Benson: Obzirna gostoljubnost
11.35 Poljski zabavni ansambel in vokalni solisti
12.00 Božo in Miško pojeta skladbice Boruta Lesjaka
12.15 Kmetijski nasveti — prof. ing. Oton Muck: pomen silaže za gospodarsko rejo živine
12.25 Melodije za opoldne
13.15 Obveštila in zabavna glasba
13.30 Popoldanski divertimento
14.05 Popevke se vrstijo
14.30 Prireditve dneva
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.40 Trio Bardorfer sam in s pevci
16.00 Trije veliki plesni orkestri
16.20 Novosti iz arhiva operne glasbe
17.00 Lokalni dnevnik
17.15 Jazz na koncertnem odru
17.30 Turistična oddaja
18.00 Pevka Lilijana Petrović
18.15 Sto taktov na vibrafon
18.19 Glasbene miniature s sporedov Britanskega radia
18.45 Poletni kulturni zapiski
19.30 Radijski dnevnik
20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov
20.45 Glasbena medigra
20.50 Literarni večer
21.30 Ivan Brkanović: Tretja simfonija
22.15 Nočni akordi
22.43 Vladimir Lovec: Pisma. Tri skladbe za violino in klavir
23.05 Plesna glasba

PETEK, 28. julija

8.05 Glasba ob delu
8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — Leopold Suhadolčan: Skriti dnevnik
8.45 Vlastimir Nikolovski: Suita in modo antico
9.00 Med arijami in dueti
10.15 Z melodijami okrog sveta
11.00 Koncertni plesi, stari in novejši
11.40 Otroci pozdravljajo
12.00 Narodne za glas in klavir v priredbi Cirila Preglja
12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Jože Šilc: Nekaj o novih silažnih rastlinah pri nas
12.25 Pet pevcev pet popevk
12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja
13.30 Igra pihalni orkester JSA p. v. Pavle Brzulje
13.55 Iz oper Mirka Poliča, Borisa Papandopula in Danila Švare
14.30 Prireditve dneva
14.35 Glasba na tekočem traku
15.40 Poje Koroški oktet
16.00 Sportni tednik
16.20 Godalni ansambli in vokalni zabavni ansambli
17.00 Lokalni dnevnik
17.15 Koncert za vas
18.00 Hitri prsti
18.15 Ljudske pesmi iz Francije
18.45 Iz naših kolektivov
19.30 Radijski dnevnik
20.15 Tedenski zunanjepolitični
20.00 Zabavni zbor Walter Schumann pregled
20.30 Iz del Antonina Dvořaka — 6. oddaja
21.15 Oddajo o morju in pomorščakih
22.15 Godala v noči
22.35 Moderni plesni ritmi
22.50 Literarni nokturno
23.05 Iz cvetnika jugoslovanske komorne glasbe

SOBOTA, 29. julija

8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem šolskem letu
8.30 Pionirski tednik
8.50 Klavir v ritmu
9.00 Od tu in tam
10.15 S sprejemnikom na dopust
12.00 Pojo fantje na vasi
12.15 Kmetijski nasveti — vet. Franc Skušek: Preprečujemo rast rogov pri teletih
12.25 A. Hallecker: Od Splita do Dubrovnika
12.40 Pevci Frankie Laine, Dalida in Bruno Rosetani
13.30 Nekaj razpoloženjske glasbe
14.00 Za razvedrilo in oddih
14.30 Prireditve dneva
14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo
15.40 Nikola Hercigonja: Vu kleti, suita kajkavskih pesmi
16.00 Humoreska — S. Lenz: V službi duha
16.20 Ritmi Latinske Amerike
16.40 Moški komorni zbor iz Celja p. v. Egona Kuneja
17.00 Lokalni dnevnik
17.15 Orgle in orglice
17.30 Po kinu se dobimo
18.00 Trije odlomki iz Hoffmannovih pripovedk J. Offenbacha
18.20 Vrtimo ploščo za ploščo
18.45 Okno v svet
19.30 Radijski dnevnik
20.00 Začnimo sobotni večer z domačimi melodijami...
20.20 Radijska komedija — Vern Sneider: Gejše kapitana Fisbeja
21.20 Melodije za prijeten konec tedna
22.15 Oddaja za naše izseljence
23.05 Plesna glasba

Televizijski spored

NEDELJA, 23. julija

Beograd
20.00 7 dni
Ljubljana
20.45 Benetke, mesečina in ti — igrani film

PONEDELJEK, 24. julija

Zagreb in Beograd
20.00 TV dnevnik
20.15 Tedenski športni program
Ljubljana
20.30 Rabadan: »Hude nevole z mutavko« — adaptacija gledališke predstave SNG Maribor
Zagreb
21.30 Aktualne teme — Studio Sarajevo: reportaža Kozara

TOREK, 25. julija

Brez sporeda ali prenos programa italijanskih televizijskih postaj

SREDA, 26. julija

Beograd
20.00 TV dnevnik
20.15 TV reklame
20.30 Polazak — serijska zabavna oddaja
Zagreb
21.30 Aktualne teme
22.00 serijski film

ČETRTEK, 27. julija

Beograd
20.00 TV dnevnik
Ljubljana
dodatek TV dnevniku
Zagreb
9.00 prenos prireditev v počastitev Dneva vstaje
20.15 oddaja posvečena Dnevu vstaje hrvatskega naroda

PETEK, 28. julija

Beograd
20.00 TV dnevnik
20.15 TV o filmu
20.30 Kinoteka ali prenos

SOBOTA, 29. julija

Ljubljana
19.00 Naši sončni dnevi (mladinska oddaja)
19.30 TV film iz serije Velvet
Beograd
20.00 TV dnevnik
Zagreb
20.15 reklame ali dokumentarni film
20.30 zabavna oddaja
Beograd in Ljubljana
21.30 serijski film (Ljubljana: Danger Man)

Ker je »Glas« izšel že v četrtek in smo zato morali zaprositi za televizijski program še preden je bil dokončno določen, prosimo, da nam eventualne nepravilnosti bralci oprostijo.

Svetujemo vam:

Zmanjšajmo kupe pokvarjene hrane

Od časa do časa bi bilo prav primerno, če bi sami pri sebi naredili majhno anketo. Vprašali bi se na primer: koliko pokvarjenih živil poleti zavržemo? Živila se nam sedaj res hitro pokvarijo, in to celo takrat, če imamo hladilnik ali hladno shrambo. Ali je to posledica nemarnosti ali nezadostnega znanja gospodinj, je težko reči. Na vsak način pa bi bili statistični podatki o teh izgubah prav gotovo zelo zanimivi.

Vzroki se največkrat lahko odstranijo tako, da pri kupovanju izbiramo samo popolnoma sveže in zdravo sadje in zelenjavo, da predvidimo le zares potrebno količino za en jedilnik. Toda to še ni vse. Zelo je važno tudi to, da dobro shranimo kupljena živila, ker jih napadajo insekti, prah, vročina, umazanija, sonce, vlaga in slab zrak v nezadostno prezračenih prostorih. Zato je zelo važno, da se gospodinja zna boriti z vsemi temi sovražniki in da ve, kako to ali ono živilo najlaže obvaruje.

Večina gospodinj najbrž ne ve, da namesto hladilnika prav dobro lahko uporabi peč. V skrbno očiščeni peči je prav primeren prostor za shranjevanje nekaterih živil.

Kruh se zelo dobro lahko ohrani v kovinasti škatli, mleko v porcelanasti posodi, surovo maslo in mast v posodi iz plastične snovi, sir pod stekleno skledo, živila pa, ki vsebujejo škrob — v steklenih ali porcelanastih posodah.

Meso se dobro ohrani, če ga zavijemo v prtiček, namočen v kisu. To lahko storimo tudi tedaj, če imamo hladilnik, ker nekatere bakterije, ki kvarijo meso, dobro vzdržijo nizko temperaturo.

Načete klobase, salame, slanino ali šunko lahko za več dni zaščitimo, če jih zavijemo v staniol ali v pergamentni papir, vsebino konserv pa pod nobenim pogojem ne smemo puščati v pločevinasti konservi, ampak jo moramo takoj preložiti v porcelanasto posodo. — Meso, sadje in zelenjavo moramo po pranju dobro odceditI, ker tudi voda močno pospešuje kvarjenje.

Ob 70-letnici zaslužne lavne delavke

18. julija je praznovala 70-letnico rojstva ANA PRETNAR iz Podbrezij. Letošnje leto je šla tudi v zasluženi pokoj, saj je vse do sedaj delala kot zadravstvena delavka — babica v Podbrezjah. Ni človeka v bližnji in daljni okolici, ki je ne bi poznal. Razen babištva, ki za je z vso ljubeznijo in zvesto opravljala do upokojitve je tudi drugače na vse mogoče načine pomagala sovaščanom. Svoje požrtvovalno delo je hlvečkrat nagrajena in dvakrat odlikovana.

V Podbrezje se je preselila iz Zemuna v letu 1943. Takoj se je vključila v narodnoosvobodilno gibanje. V njeni hiši je bila javka. Za partizane je zbirala zdravila in sama bodila obvezovat ranjence. Čeprav je bila v stalni nevarnosti da jo bodo zasačili Nemci, ni popustila. Iz Celovca je iz nemške vojske pripeljala Slovence in jih napotila v partizane.

Težko je popisati vsa dobra dela, ki jih je opravila za ljudi in za domovino. Nihče se ji za njeno dobro delo ne more oddolžiti, toda ob njenem jubileju ji iskrena čestitamo in želimo, da bi v miru in zadovoljstvu še dolgo prebivala med nami in uživala zasluženi pokoj.

Znanci in sovaščani

Manekenke bodo prikazovale le standardne izdelke domačih podjetij

KER NI IMEL MIRU

Nek industrijalec iz Long Islanda je privezal svojo tašče na zid v sobi tako, da ji je zvezal roke. Nato je mirno nadaljeval z branjem. Užaljena tašča ga je tožila, on pa se je branil, da mu pri branju ne da nikoli miru in da se je je moral nekako rešiti. Sodnik ga je kljub temu obsodil na zaporno in denarno kazen.

DOKUMENTI DOKUMENTI DOKUMENTI

AUSCHWITZ 41

Dnevnik taboriščnega zdravnika

Ropot motorja. Avto se ustavi. Dr. Mengelejev glas spoznam. Z esesovskim častnikom, ki stoji pred nami, govori. Naenkrat povelje: »Zdravniki, vstanite!« Poberemo se s tal. Trepetajočih kolen stojimo tu in čakamo, kaj se bo zgodilo.

Dr. Mengele mi pomigne k sebi. Zraven njega stoje trije esesovski častniki iz političnega oddelka. Moj obraz je zalit s krvjo ,obleka vsa prepojena z njo, povaljana in umazana.

Mengele me vpraša, kaj smo storili.

»Nič,« mu odgovorim. »Po vašem povelju smo v secirni dvorani secirali truplo ruskega častnika.« Esesovski častnik potrdi mojo izpoved.

Mengele me pogleda in ukaže: »Pojdite, umijte se in delajte daljel«

Obrnem se. Moji tovariši mi slede.

Po kratkih dvajsetih korakih zasikajo za mojim hrbtom streli. Drug za drugim. Ne da bi se okrenil, vem, kaj se dogaja za zidom. V svojo sobo grem. Prižgem si cigareto in globoko v pljuča potegnem dim, nato pa se opotečem k postelji.

Nobenega olajšanja ne čutim v sebi zaradi rešitve. Nasprotno. Dobro se zavedam, da sem drugič postal mrtvec na preklic. Ko se nekoliko pomirim, vstanem. Zvedeti hočem, kaj se je danes popoldne pravzaprav zgodilo.

Ali je bil med nami res izdajalec, ki je o našem načrtu obvestil esesovce? Tega si skoro ne morem misliti.

V dvorani za zažiganje leže gola trupla mojih tovarišev pred pečmi, trupla mojih tovarišev, ki so jih pomorili na dvorišču.

Vse mrtve so zvlekli v krematorij I. Kajti komaj trideset ljudi, ki so jih zgonili od vseh strani skupaj, je na razpolago za delo pri pečeh. Razen tega pa je zakurjen samo krematorij I.

Poleg Unterscharführerja stojim, ki odbira vtetovirane številke na truplih in jih zapisuje. Ne da bi ga vprašal, mi pripoveduje, da od posebne komande manjka še 12 mož. Skoro vsi drugi so mrtvi. Pri tistih redkih, ki so ostali še živi, smo mi trije zdravniki iz secirne dvorane in anatomski strežnik. Razen tega še inženir, ki upravlja diname in ventilatorje, eden od višjih kurjačev ter en »pipel«, to je »dekle za vse«. »Pipel« je dodeljen za postrežbo esesovcem. Urejuje njihove uniforme in čevlje ter se razen tega ukvarja s telefonom.

Od tega »pipla« izvem vse podrobnosti tragedije: ob pol dveh se je nenadoma pripeljalo na kamionih v krematorij III okrog 70 esesovcev. Vodja esesovcev da povelje, naj člani tamkajšnje »Posebne komande« nastopijo na dvorišču.

Nihče se ne gane. Vsi vedo, kakšen je namen esesovcev. Esesovski častnik meni, da bo z lažjo in varanjem prišel do cilja. Zato se postavi na sredo dvorišča in začne govoriti.

»Ljudje, dovolj in trdo ste delali tu, zdaj pa vas bomo preselili v lažje delovno taborišče, prejeli boste tudi lepo obleko in dobivali dobro hrano. Vsakdo, ki zdaj pokličem njegovo številko, naj stopi naprej in se tu postavi v vrsto.«

Med »Posebno komando« je kakih sto ogrskih Židov, ki so tu šele kratek čas. Vsi ti stopajo ubogljivo naprej in se postavljajo v vrsto. Esesovci jih takoj odvedejo iz krematorijskega dvorišča in jih zapro v barako.

Zdaj začne brati vtetovirane številke grških Židov. Ti že niso več tako pokorni, ko pa pridejo na vrsto poljski Judje, se začujejo iz njihovih vrst vzkliki. Nihče od njih ne stopi naprej.

To je protivljenje proti ukazom.

Esesovski častnik preneha brati in dvigne glavo. V tem trenutku mu prileti pred noge steklenica mineralne vode. Silovita eksplozija. Sedem esesovcev leži na tleh, med njimi častnik. — Steklenica je bila polna ekrazita.

Zdaj je seveda esesovske potrpežljivosti konec. »Posebna komanda« beži nazaj v krematorij, esesovska četa pa strelja za njimi z vso maglico. V tem pa že začno leteti na dvorišče nove steklenice z ekrazitom.

DOKUMENTI DOKUMENTI DOKUMENTI

Križanka „Za kratek čas"

Vodoravno: 1. kraj kjer je bila osrednja proslava za Gorenjsko ob 20-letnici vstaje, 7. teža posode ali omota, 10. pisarna, urad, 11. hotel v Kranjski gori, 13. sorodnica, 14. planet, spremljevalec Zemlje, 16. lopa, 18. moško ime, 19. odprtine na koži, 20. najmanjši delec snovi, 21. osebni zaimek, 22. leča, 23. dotrajale, csušene, 24. ogljarska priprava, 25. moško ime, 26. določene barve, 28. Avar, 29. Ludolfovo število, 30. neumni, 31. luka v Alžiru, 32. geometrijski pojem, 33. oče, 34. muslimansko moško ime, 35. del obraza, očesa, 36. pokrajina v Grčiji, 38. udomačen izraz za staro železo, 39. tako ali tako, 40. stročnica, 41. sosednja država.

Navpično: 1. oblika vodnega stanja, 2. makedonsko kolo, 3. nota iz solmizacije, 4. glavno mesto balkanske države, 5. Ibsnova drama, 6. moško ime (ljubkovalno), 7. predsednik FLRJ, 9. nujen, pereč, 10. ljubkovalno žensko ime, 12. koralni otok, 13. veliko podjetje, 14. uta, 15. časovna enota, 17. celina, 19. punčka, 20. Ober, 22. je na lovu, 23. domača žival, 24. svariti, kregati, 25. vrsta cigarete, 27. vrsta jedi, 28. ura (latin.), 29. ločilo, 31. vrsta jedi, 32. nedelavna, 34. človek z velikimi očmi, 35. del drevesa, 37. hoditi, 38. čebelji »ples«, 40. osebni zaimek.

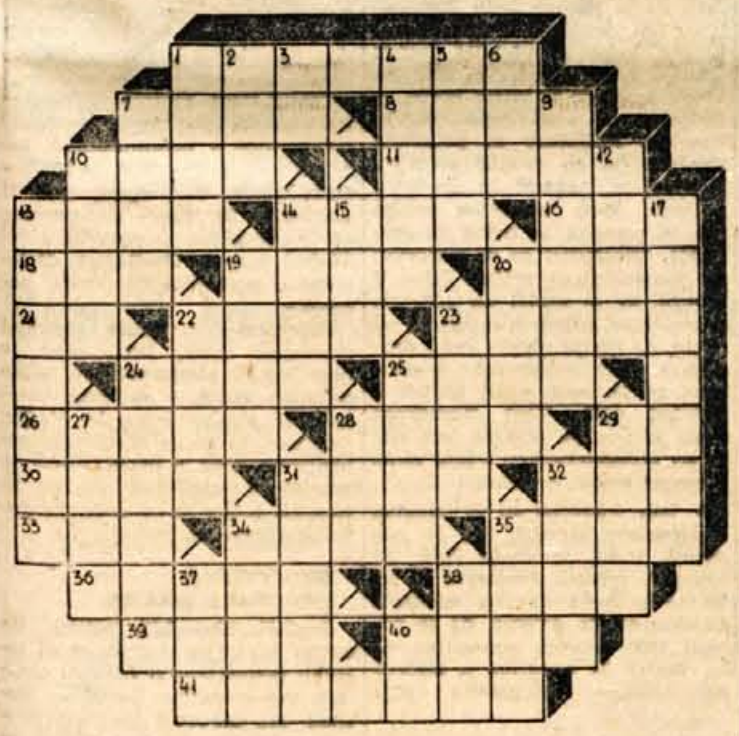

Modna revija v okviru Gorenjskega sejma

15 novih manekenov

V okviru prireditev Gorenjskega sejma bo v avli OLO v Kranju tradicionalna revija. Njen glavni namen bo, da prikaže čimveč praktičnih modelov, ki so primerni za razne priložnosti in jih bomo lahko kupili v vseh naših trgovinah.

Na tej prireditvi bo sodelovalo okoli 80 podjetij, od katerih jih bo največ iz Slovenije, svoje modele pa bodo prikazala tudi nekatera podjetja iz ostalih jugoslovanskih republik. Manekeni bodo prikazali razen oblek tudi usnjene izdelke, pletenine, izdelke iz trikotaže itd. Ob prikazovanju športnih modelov bodo manekenke nosile tudi ustrezne športne rekvizite.

Zanimiva novost na letošnjem Gorenjskem sejmu pa je, da bodo imela skoraj vsa podjetja, ki sodelujejo na reviji, paviljone, v katerih bomo lahko kupili take modele kot bodo prikazani na modni reviji, po nekoliko znižanih cenah.

Priprave za modno revijo so že v polnem teku. V prostorih tekstilne šole že mesec in pol dvakrat tedensko vadi 15 manekenov, ki so jih izbrali na posebnem natečaju. Skoraj vsi prijavljeni kandidati so študentje in bo letošnja revija njihov prvi nastop pred javnostjo v vlogi manekena.

Med manekeni je tudi 5 otrok, ki bodo prikazovali otroško konfekcijo naših podjetij.

Po naših trgovinah

V sezoni izobilja

Julij in avgust lahko po pravici imenujemo dobo izobilja, ker je takrat na naših vrtovih največ zelenjave. Ne primanjkuje pa tudi sadja, čeprav jabolka, hruške, kutine in podobno sadje pri nas še ni popolnoma zrelo. Zato me je zanimalo, kako so s sadjem in zelenjavo preskrbljene kranjske trgovine, kajti v Kranju je veliko gospodinjstev, ki nimajo svojega lastnega vrta in so vezane na nakup v trgovinah. V kranjskih trgovinah s sadjem in zelenjavo sem pogledala, kako so založene. Zvedela sem, da gospodinje najraje kupujejo solato, ki je vedno kmalu zmanjka, podobno tudi paradižniki in stročji fižol.

Zelenjavne trgovine v Kranju so dobro založene z najrazličnejšim sadjem. Ljudje največ kupujejo breskve (100 din kg) in marelice (90 din kg), zadnje čase pa tudi hruške, ki so že boljše kakovosti, čeprav so še vedno zelo drage, saj stane kg kar 120 dinarjev. Najmanj gospodinj pa se odloči za nakup jabolk, ki so še precej slaba, čeprav po njihovi ceni tega ne bi mogli pričakovati. Velikokrat pa pogrešamo smokve, ki jih le malokdaj dobimo po naših trgovinah, čeprav bi jih Kranjčani zelo radi kupovali. Zadnja pošiljka teh priljubljenih južnih sadežev je stala samo 70 dinarjev za kilogram.

Tudi zelenjave je dovolj, samo določene vrste kot na primer paradižnik prodajo že zjutraj, novo pošiljko pa pripeljejo šele naslednji dan. S takšnim načinom nabavljanja pa kupci ne morejo biti zadovoljni. Gospodinje sedaj pokupijo še veliko krompirja, ker je cena dokaj padla, saj stane kg samo 22 din. — Prav vse rade kupujejo zelje, ki ga je v naših zelenjavnih trgovinah dovolj in stane kg samo 24 dinarjev. Na zalogi pa imajo tudi veliko paprike (150 din kg), kumar (80 din kg), rdeče pese (60 din kg). Vse to pa je še sorazmerno drago in zato ljudje teh povrtnin ne kupujejo toliko. Isto velja tudi za korenje (100 din kg) in česen (150 din kg).

Izid žrebanja nagradne številčnice

Kot je bilo napovedano, je bilo 12. julija popoldne v prostorih uredništva javno žrebanje nagradne številčnice, ki je bila objavljena v slavnostni številki, posvečeni za Dan borca. — Med 279 rešitvami, je žreb odločil takole:

1. nagrada 2000 dinarjev dobi Tilka Bogataj, Kranj, Zupančičeva 10; 2. in 3. nagrado po 1000 dinarjev dobita Jože Cuderman, Tupaliče 27 in Justina Draksler, Kranj, Cesta Kokrškega odreda 25; 4. do 10. nagrado pa prejmejo: Melhior Dacar, Bled, Partizanska cesta 16 — Božo Malovrh, Kranj, Gorenjesavska cesta 27 — A. Ahačič, Kranj, Park Svobode 4 — Tone Brilih, Ljubljana, Dalmatinova 11-III — Drago Chvatal, Kranj, Stara cesta 3 — Janez Rojc, Kranj, Prešernova 10 in Slavka Rozman, Sp. Duplje 15.

Vse nagrajence prosimo, da nam oproste, ker rezultat žrebanja objavljamo šele danes, hkrati pa jih obveščamo, da nagrajenci iz Kranja lahko dvignejo denar v uredništvu od 25. julija dalje, medtem ko bomo ostalim nagrajencem poslali denar po pošti.

Uredništvo in uprava

Charles McCormac 45

BEG IZ SINGAPURA

Moja zgodba je pri kraju, razen zadnje, nadvse srečne prigode, s katero bom končal. Malo bi vedel povedati o dneh, ki sem jih preživel v Darwinu; o postopanju po naredniških kantinah, o pitju piva in občutku osamljenosti; o čudni praznini, ki me je prevzela zdaj, ko sem se vračal v normalno življenje — ali je to bilo življenje, ki sem si ga tako želel nazaj? Prepreke, na katere sem naletel, ko sem iskal in nisem našel nobene uradne vesti o usodi »Wakefield« in še večja prepreka, ko so mi rekli, da moja poizvedba, ki sem jo hotel poslati na letalsko ministrstvo o Pat, ni važna? Ali pa to, da nisem našel nobenega starih bojnih tovarišev več živega, ko sem se pridružil obnovljeni 205. eskadrilji?

Nekega dne sem v naredniški kantini v Kogali na Cejlonu pregledoval kup starih, razcapanih časnikov. Nenadoma sta neki naslov in slika pod njim vzbudila mojo pozornost. Bila je aprilska izdaja prekomorskega »Daily Maila«. Zdelo se mi je, da sanjam čudovite sanje, ko sem bral:

STIRJE OTROCI ROJENI NA SINGAPURSKI BEGUNSKI LADJI

Potem pa sem videl sliko mlade ženske, ki je držala v rokah otroka; otrok si je mašil konec šala v usta. Nikdar ga še nisem videl, toda ženska je bila brez dvoma Pat.

In isti hip me je preplavilo spoznanje, da je vse to, kar sem pretrpel in moral vzdržati, imelo svojo vrednost.

Kot konec dobro zasnovanemu romanu pa pride k moji zgodbi po najbolj čudnem priključku še pripis.

Po vrnitvi v Angilijo sem se sešel s Pat in po več mesecih okrevanja vrnil na dolžnost v letalstvo. Napredoval sem in kmalu je prišlo imenovanje za vodjo eskadrilje; končno pa so me prestavili v protiobveščevalno službo v SEAC in ob koncu vojne na Dalnjem vzhodu sem bil v vojaškem sodišču, pod vodstvom lorda Louisa Mountbattena.

V ogromni zračni sodni dvorani so sodili zapovrstjo japonske vojne zločince. Obsojene so takoj obesili. Neko jutro je prišel na vrsto kot prvi primer kapetana Teruchija. Ime mi ni povedalo ničesar, pač pa toliko več njegov obraz. To je bil poln, mesecu podoben obraz, prazen in brezizrazen; obraz človeka, ki ni poznal človeških čustev ali pa je skril še tisto, kar jih je imel. Nehote sem segel z roko k licu, kjer so bile brazgotine, ki jih je vsekal njegov meč. »Videla sa še bova,« mi je rekel pet let poprej, ko sem se zgrudil na pol nezavesten k njegovim nogam.

Pozno tisto jutro so Teruchija obsodili na smrt in ko so ob večernem hladu sodniki vstali, sem nagovoril lorda Mountbattena.

»Sir,« sem rekel, »ali bi lahko dobil Teruchijev meč?«

»Cemu?«

Pokazal sem na brazgotino na obrazu. »Zasebni vzrok, sir.«

»V redu, McCormac,« je rekel lord Louis. »Vaš je.«

Meč je zdaj zaklenjen v kredenci, da ga ne dosežejo radovedni prstki najinih treh otrok; toda včasih, ko sem sam, ga vzamem v roko in mislim pri tem na stvari, ki jih ni mogoče tako lahko pozabiti.

KONEC

Načrti znanstvenikov za prihodnost

V Sibiriji bodo pridelovali južno sadje?

Načrt ruskih inženirjev Aleksandra Markina in Borisova o odmrzovanju Arktika s toplo vodo iz Pacifika je povzročil žive razprave povsod na svetu. Izvedba tega načrta bi iz temelja spremenila sibirsko klimo. Izdatki za izvedbo tega načrta niso tako visoki, saj bi vsa dela stala okrog 70 milijard rubljev (letni stroški za oboroževanje v Sovjetski zvezi znašajo za letošnje leto 12 milijard 300 milijonov rubljev). Da bi izvedli načrt bi morali črpati vodo iz Pacifika in jo spuščati v Ledeno morje. Energijo za črpalke bi dajale štiri hidrocentrale, katerih zmogljivosti bi bila enaka stalingrajski hidrocentrali. To ne bi predstavljalo večje težave, ko postanejo atomske centrale vsakdanji pojav.

Posledice ogrevanja Sibirije z morsko vodo ne bi vplivale samo na sibirsko ozemlje. Znano je, da hladni sibirski anticikloni povzročajo ohladitve v Zahodni Evropi in bi z odpravo teh hladnih zračnih gmot postala klima povsod neprimerno bolj blaga. Veliko korist pa bi od tega načrta imelo sovjetsko gospodarstvo, ki porabi 10 odstotkov vseh sredstev za borbo proti mrazu.

ZANIMIVOSTI

ŽIVČNI INDUSTRIJSKI DELAVCI

V zapadni Nemčiji trpi zaradi živčnosti kar 10 od 100 industrijskih delavcev. To prav gotovo vpliva na njihovo delovno sposobnost, 20 od 100 delavcev pa boleha na raznih lažjih živčnih boleznih. Do teh zanimivih podatkov je prišel znanstvenik Filhis iz Bonna.

SAMO MIRNO GIUSEPPE

V parku v Milanu je nek oče vozil v vozičku sina, ki je na ves glas jokal. Oče ga je mirno vozil in mrmral: »Samo mirno Giuseppe.« Neka stara ženica ju je prijazno opazovala in si mislila, kako lepo je to, da oče tako ravna s sinom. Ko je to povedala očetu, ji je ta jezno odgovoril: »Temu je ime Filip, Giuseppe sem jaz!«

KLUB OSAMLJENIH

V nekem angleškem mestu so ustanovili klub osamljenih. To ni toliko čudno zato, ker je to edini tovrstni klub na svetu, pač pa zato, ker je njegov organizator sedaj že drugič poročen in ima pet otrok.

BREZSKRBNE ANGLEŽINJE

Angležinjam ni treba več skrbeti za to, ali se bodo poročile, ali bodo ostale same, saj za njih za poroko še nikoli ni bilo tako ugodnih pogojev kot sedaj. V Veliki Britaniji je 114.000 moških od 15.–30. leta več kot žensk iste starosti.

Najvišje zgradbe na svetu

V gradbeništvu poznamo vrsto zgradb, ki po svoji višini nakazujejo smer razvoja. Človek se namreč vedno bolj seli v višine. Najvišja zgradba na svetu je Empire State v New Yorku, ki je visoka 381 metrov. Če izvzamemo Ameriko, prištevajo med najvišje zgradbe na svetu še televizijstolp v Tokiu, ki je visok 330 m. V Evropi je še vedno najvišji Eiffelov stolp v Parizu, ki meri 300 m. Palača združenih narodov v Manhattanu je visoka 154 m.

TEMNA NOČ

Mile je bil neranljiv. Pa se je čestokrat po nepotrebnem izpostavljal sovražnikovim kroglam. — Mnogo borb je tako doživel, pa nikoli ni bil ranjen. Nekoč ponoči pa ga je krogla laže oplazila. In kako se je »izgovoril«?

»Seveda, tema je bila, krogla pa se je najbrž izgubila! Podnevi me gotovo ne bi našla.«

ZA SMEH

— Dovolite, da vam ubijem kakšnega komarja!

Kaj imam od svojega »konjička«, če me ne pustijo nikjer igrati

— Bi bili, prosim, tako prijazni, da bi povedali našim poslušalcem, kakšen je vaš »konjiček«.

Izza kulis druge svetovne vojne

TRAGIČEN NESPORAZUM NA MORJU

Ob polnoči 12. septembra 1942. leta je dobil kapetan Sharp zapoved od britanske admiralitete, naj skrene s svoje plovne smeri proti vzhodu.

»Lakonija« je bila stara ladja neke angleške pomorske tvrdke, ki je plula s 3000 potniki in člani posadke. Plula je iz Sueza okoli Afrike. Med potniki so bile družine angleških uradnikov na Daljnem vzhodu, Montgomeryjevi vojaki, ki so dobili dopust, ranjenci in blizu 1800 italijanskih ujetnikov. Ujetniki so bili zaprti v trupu ladje, v prostorih, ki so jih imenovali »kletke«. Bili so pod nadzorstvom polkovnika Baldwina in nekaj sto Poljakov jih je stražilo.

Zvečer ob šestih je bila ladja oddaljena 300 milj od rta Palme. V ladijskih prostorih so potnikom stregli večerjo. Otroci so se lovili okrog miz. Nekaj potnic je obleklo večerne obleke z umetnim cvetjem. Nihče v tem trenutku ni vedel, da nemška podmornica že nekaj ur sledi svoj plen.

Podmornica je bila pod poveljstvom kapetana Hartensteina. Spadala je v skupino podmornic »beli medved«, ki je »čistila morje« v središču Atlantika. Kapetan je omahoval. Natančno se je držal nemških navodil, da ne potaplja ladij, ki stanejo manj kot torpedo. Odločitev za napad je padla, ko je poročnik Manesmann ocenil, da je nad njimi ladja z 20.000 tonami.

Ob osmih je kapetan Sharp dal zadnja navodila in pregledal stražo. Stari »morski volk« je slutil nevarnost. Ni mu šlo v glavo, zakaj je moral spremeniti smer plovbe? Vedel je, kaj pomeni vojna na morju, ker je v začetku vojne leta 1940 izgubil svojo prvo ladjo.

LADJA NA DNU MORJA

Noč je počasi tekla. Točno ob 12.10 je kapetan podmornice zapovedal dva strela iz torpednih cevi. Ali se bo ladja, ki jo je napadel umaknila torpedu?

Prva eksplozija je prekinila nočno tišino. Iz podmornice so zagledali smrtonosno rano na trupu. Drugi torpedo je zasekal zobe v krmo ladje. Drža ladje se je skrivila. Minila je minuta. Ladja je zmanjšala hitrost in kmalu obstala.

— Dobil je svoje, je dejal Hartenstein.

Kapetan je sklenil, da ostane na površini. Napada ni pričakoval. Noč je bila temna, toda mesečevi kraki so napovedovali strašno tragedijo. Hartenstein se je spomnil na ukaz Dönitza, da skuša ujeti poveljnika ladje, zato se je približal svoji žrtvi.

Črne točke na ladji, ki so pomenile ljudi, so v največjem strahu bežale proti rešilnim čolnom. Veliko število potnikov se je borilo za življenje v hladni morski vodi. Hartenstein še ni vedel, da so to žene, otroci in ranjenci.

— Poslal sem na dno morja cel angleški polk!

Podmornica je s svojimi valovi preobrnila rešilni čoln. Hartenstein je iznenadila italijanska govorica. Ko so potegnili dva Italijana na most podmornice, so zvedeli, da je bilo na ladji 2000 italijanskih ujetnikov. Pripovedovala sta, kako so ujetniki razbili jeklena vrata »kletk« in ušli. Na krovu ladje se je vnela borba za življenje in smrt med velikim številom Italijanov in poljskimi stražarji, ki so stražili ujetnike. Italijani in Angleži so se dušili v vodi. Vsak ugrabljen rešilni pas je pomenil še nekaj ur življenja. Utopljenci so se prijemali za prenapolnjene rešilne čolne. V vrvežu, ki je nastal na odprtem morju, tisoč kilometrov vstran od obale, so ljudje ubijali drug drugega z veslI, sekali roke s sekirami in se med seboj ubijali z žepnimi noži. Vonj človeškega mesa in krvi je privabil jate rib, ki so ponesrečencem trgale meso z beder, stopal in teles.

V tem trenutku se je kapetan Hartenstein zavedal, kaj je napravil. Videl je tisoče ljudi, ki tonejo v oceanu. Prestrašil se je, ko je pomislil na bes admirala Dönitza spričo dejstva, da je potopil 1800 vojakov zavezniške sile. Poslal je telegram z naslednjo vsebino: »Britanska ladja »Lakonija« potopljena s 1500 italijanskimi ujetniki. Do sedaj sem jih rešil 90.«

GROBNICA V VALOVIH OCEANA

Celo noč je Hartenstein lovil po morju ponesrečene Italijane, Poljake in Angleže. Njegovi mornarji so pomagali postaviti prevrnjene rešilne čolne na morsko gladino in podmornica se je spremenila v previjališče za ranjence.

V isti uri so v nemškem poveljstvu v Parizu potekali ostri razgovori med admiralom Dönitzom, njegovim najbližjim sodelavcem Hesslerjem in Gottom.

— Vse te ljudi je treba čimprej pometati v morje, je trdil Hessler. Podmornica se mora vrniti na svoje mesto v skupino »beli medved«.

— Pridružujem se temu mnenju,, je dodal Gott. Angleži bodo napadli podmornico s topovi. Ker je preobtežena z ranjenci se ne bo mogla potopiti.

Dönitz je molčal. Mislil je na srd Mussolinija ,ko bo zvedel za nesrečo italijanskih ujetnikov. Vsi vojni načrti so bili v tem trenutku manj važni.

— Ne, ne moremo pometati ljudi v morje, je dejal Dönitz. Podmornica naj nadaljuje z reševanjem.

Ta njegova odločitev je veliko pomagala, da je admiral na nürnberškem procesu odnesel celo glavo.

Cez eno uro so poslali nova poveljа. Na mesto nesreče so poslali tri nemške podmornice. Obvestili so Italijane, ki so s svoje strani usmerili manjšo podmornico v smeri nesreče. Tudi francosko poveljstvo mornarice so zaprosili, da pošlje svoje ladje.

Okrog štirih zjutraj je kapetan Hartenstein, po uspeli potopitvi podmornice s ponesrečenimi, brzojavil: »V podmornici je 193 ponesrečencev, med njimi tudi 21 Angležev. Na tisoče ponesrečencev pa še plava na površini z rešilnimi pasovi. Predlagam diplomatsko nevtralizacijo kraja nesreče.«

Hartenstein je počasi izgubljal prisotnost duha. Pred očmi je imel vizijo ponesrečencev, sliko polnagih žensk v večernih oblekah, iz strahu ponorele otroke, ranjence, ki so se oprijemali polomljenih desk z ladje. Poslal je brzojav v angleščini, da ne bo napadel ladje, ki bo prihitela ponesrečencem na pomoč.

IZID VELIKE POMORSKE DRAME

Angleži niso bili naivni. Že davno pred tem dogodkom so izgubili prepričanje o viteštvu nemških pomorščakov. Dobro so poznali vso surovost nemških vojnih podvigov, da bi sprejeli to sporočilo nemške podmornice brez premislekov. Smatrali so to prakso za zanko nemškega poveljstva, zato na mesto nesreče niso poslali niti ene ladje.

Tudi Francozi so odlašali. Bali so se namreč, da zavezniki njihove poteze ne bi ocenili za kršenje nevtralnosti. Razen tega niso imeli dovolj goriva za pogon ladij. Nekateri generali v francoskem taboru so bili mnenja, da je posredi nova nemška vojna prevara. Končno je le prevladala humanost v francoskem taboru. Poslali so na mesto nesreče manjšo ladjo in križarko. Toda pomoč francoskih ladij je prišla šele čez 6 dni. Mnogi so medtem ponoreli, drugi pa so za vedno izginili v globinah oceana.

Tako je na francoskih ladjah našlo zatočišče 1030 ponesrečencev, ki so vzdržali 6 dni v vodi sredi oceana. Ponesrečenci so prepeljani v afriško pristanišče Casablanca, kjer so jih nekoliko tednov pozneje osvobodili Amerikanci .Dva rešilna čolna sta razpela jadra in s preko sto ponesrečenimi prispela po 37 dneh plovbe v Liberijo. Več ponesrečencev je med potjo umrlo od gladu in neurja.

Tako se je končala akcija reševanja ponesrečencev z ladje »Lakonija«. Kapetan Sharp se ni izneveril staremu pomorskemu običaju, da se pravi pomorščak niti na površini, niti na dnu morja ne loči od svoje ladje. Utonil je skupaj z 2000 potniki, z ženami, otroci in ranjenci, ki so v teh tragičnih dneh našli svoj konec na dnu oceana.

V svetu vojaških protislovij

Kakšno orožje hočejo ameriški generali?

V ZDA določeni krogi opozarjajo na potrebo povečanja oborožitve s »klasičnim orožjem«. Posebno pozornost so začeli posvečati posebnim odredom za gverilsko vojno, ki so namenjeni za borbo proti narodnoosvobodilnim gibanjem. O tej težnji govori tudi intervju ameriškega generala Deckera, ki ga je objavil znani ameriški tednik »United States News and World Report«. V skrajšani obliki je ta intervju objavil tudi moskovski list »Zarubežom«.

● Se vam ne zdi, da vojak s puško zavzema danes breznačajno mesto v vojaških načrtih?

— Nekaj časa je naša dežela skrbela v glavnem samo za izpopolnjevanje nuklearnega orožja za obrambo pred napadom. S tega stališča smo nepravilno zmanjšali vlogo vojaka s puško.

● Izhaja iz tega sedaj neka sprememba strategije?

— Da, izhaja. Ampak razumeti mę morate pravilno. Ne odrekamo se neogibnosti izpopolnjevanja nuklearnih sil, ker jih moramo imeti in morajo biti dovolj močne. Toda nuklearna vojna ne rešuje vseh problemov. Vojna ni sama sebi cilj. Vodi se zaradi uresničitve določenih ciljev. In če pride do nuklearne vojne bo zadnja odločilna etapa te vojne rešena po mojem osebnem prepričanju z vojaškimi silami, ki razpolagajo z orožji, ki jim pravimo »klasična sredstva«.

● Recite general, se vam ne zdi, da dogodki v svetu kažejo, da je nuklearna vojna nemogoča?

— Ze nekaj časa predstavniki armade delijo mnenje, da je vojna običajnega tipa bolj verjetna kot običajna vojna.

● Ima to stališče široko podporo?

— Nova vlada se nagiblje k temu. Njeno stališče je podobno stališču vojnih strokovnjakov.

● Kaj lahko poveste o odnosu drugih držav, med njimi tudi Rusije, do tega vprašanja?

— O odnosu Rusov lahko povem samo to, da so po drugi svetovni vojni napravili veliko konvencionalno oboroženo silo.

● Okrog 2,5 milijona vojakov?

— Enkrat so zmanjšali oborožene sile, kar je pripisati zboljšanju orožja in vojne tehnike.

● Se proti Rusom lahko dobi vojna v Evropi brez uporabe atomskega orožja?

— Da, če imamo zadostno število konvencionalnih oboroženih sil.

● In kako zgleda stvar glede teh enot? Je NATO pripravljen za takšno vojno?

— Ne. Za sedaj ni pripravljen. V vojni strukturi tega telesa je dosti napak.

● Ali se te napake povečujejo?

— Moram reči, da se z nemškimi četami te napake zmanjšujejo. Kakor veste, imajo Nemci pod orožjem dvanajst divizij. Kolikor mi je znano, jih je sedem v sestavu NATO. V tem primeru se bo položaj izboljšal, vendar moramo še precej delati.

● Verjamete v aktivnejšo vlogo Francije?

— Francozi imajo ogromne probleme v Alžiriji. Tam je največji del njihove vojske. — Iz sestava NATO so vzeli nekaj svojih divizij in jih poslali v Alžirijo. Kdaj se bodo te divizije vrnile v Evropo je težko reči.

● Lahko Nemci formirajo več kot dvanajst divizij?

— Mislim, da lahko.

● So Nemci dobri vojaki?

— Nemci so izredni vojaki.

● S kakšnim številom divizij razpolaga ameriška vojska?

— Imamo 14 kadrovskih divizij.

● So razdeljene po vsem svetu?

— Mi imamo 5 divizij v Evropi, 3 na Tihem oceanu, preostalih šest pa je razporejeno po ZDA.

● Ali udarna moč divizij raste z novim orožjem?

— Da, udarna moč klasičnega orožja hitro raste. Mi imamo, kakor veste, taktično nuklearno orožje več vrst.

● Smatrate, da bo taktično nuklearno orožje kdaj uporabljeno?

— Ne morem odgovoriti na to vprašanje. Ne vem, če bo kdaj uporabljeno ali ne. Toda ne glede na to moramo biti pripravljeni, da ga uporabimo, ker vemo, da naši potencialni nasprotniki razpolagajo s takšnim orožjem.

Na morje, na dopust greste dekleta. Kaj naj natvezim vam v vezilo za slovo? Da morje življenja vam obeta? Da vreme sončno bo za vas, lepo? Da sonce bi lepo vas osmodilo, da fantje zagoreli vsak večer obkrožali bi vas kot morsko vilo in stiskali za vas se v gost špalir...

Želim romantike vam ob zatonu, ko sonce se v morje kopat gre, da ko dvanajstič udari bat zvonu, še ne razdate pamet in srce.

Pomnite, da sonca ni brez sence, da moč laži se ob večerih veča, da včasih rado se sprevrže v čenče, kar prej veljalo je kot čista sreča.

Zato dekleta: Hodite po desni, varujte se pripeke, ki smodi! Ni vsak zlat, ki poje lepe pesmi, in ženin vsak, ki sladko govori. Varujte se, če kdo pred psi vas straši in vas prijazno v svojo barko vabi. Razlika je le v tem, da fant počasi, a »cucek« v vodi vas na hitro zgrabi...

(Iz »Celjskega tednika«)

Trgovsko podjetje za Gorenjsko na veliko

Kokra KRANJ

pošilja ob 20-letnici ljudske vstaje - 22. juliju - vsem delovnim ljudem in vsem svojim poslovnim prijateljem iskrene čestitke

Ob jubilejni obletnici ljudske revolucije pošilja iskrene čestitke vsem delovnim ljudem

EXOTERM kemična tovarna Kranj

Po prvem čipkarskem festivalu

Križanke v čipkah

NAJVEČ PRIZNANJ ZA POLJANSKO DOLINO

Ko je napovedovalec na festivalski prireditvi vprašal najstarejšo slovensko čipkarico, če rada klekija, je hitro odgovorila: »Ja kakopada!« Prepričana sem, da bi tako odgovorile tudi vse ostale čipkarice, ki so se preteklo nedeljo v tako velikem številu zbrale v ljubljanskih Križankah. In prav zato, zaradi te njihove ljubezni do klekljanja in izdelkov, ki se porajajo pod spretnimi rokami, je imel prvi čipkarski festival zanje še posebno svečan pomen.

Bil je pravi čipkarski praznik. Ne samo za vse tiste, ki so posvetili življenje izdelovanju čipk, ampak tudi za vse, ki znajo ceniti trud, ki je vložen v te male umetnine in so njihovi stalni oboževalci.

Že navsezgodaj zjutraj so se v vseh čipkarskih središčih, ki jih zajema veliki trikot Ajdovščina–Škofja Loka–Jesenice zbirale pražnje oblečene čipkarice in veselo razpoložene pričakovale avtobuse, ki so jih popeljali v Ljubljano. Videti je bilo, da so ponosne na priznanje, ki je bilo z organiziranjem čipkarskega festivala izrečeno njihovemu delu.

Opazovala sem jih, ko jim je član CK ZKS Tomo Brejc govoril o razvoju slovenskega čipkarstva, o slabem zaslužku in trdem delu predvojnih čipkaric in o sedanjih novih delovnih pogojih.

Zavzeto so ga poslušale, videti pa je bilo, da so predvsem starejše čipkarice obenem z govornikom še enkrat podoživljale vse tiste neprespane noči, ko so utrujene bdele nad drobnim delom, da je bilo naslednji dan lahko pest moke več v koruznem mlinu.

Direktor podjetja Dom, tovariš Gorjan je v svojem nagovoru orisal gospodarski pomen izdelovanja čipk in opozoril na to, da bomo morali našo čipko še izpopolnjevati, če bomo želeli vzdržati mednarodno konkurenco. Povedal je tudi, da bo odslej čipkarski festival v Ljubljani vsako leto in bo služil predvsem kot vzpodbuda za delo v prihodnje.

Prav zanimivo je, da je komisija, ki je ocenjevala v Vitanji doranvi Križank razstaljene čipkarske izdelke, od skupno 23 podelila kar 17 nagrad in priznanj posameznim čipkaricam in zadrugam v Poljanski dolini. To je brez dvoma lahko dokaz, da je v tej dolini čipkarstvo najmočneje razvito.

Za enakomerno in precizno izdelavo težkih vzorcev so bile nagrajene Ana Mrzlikar – Polhov Gradec, Ivana Tavčar – Poljane, Marija Eržen – Žiri, Vida Mlakar – Lučine, Marinka Tavčar – Gorenja vas, Francka Smid – Ljubljana, Seljak Rozalija, Franca Galičič – Hotavlje, Ivana Štrempelj – Trebija in Ivana Košir – Poljane.

Za lepe standardne vzorce je Kmetijska zadruga Železniki prejela zlato medaljo, KZ Hotavlje srebrno in poslovalnica Doma v Žireh bronasto medaljo. Posebna priznanja so prejele še kmetijske zadruge in odkupne postaje Lučine, Črni vrh, Poljane, Gorenja vas, Sovodenj, Trebija, Sorica, Javorje, Cerkno, Vrhnika in Zavod za zaposlovanje invalidnih in drugih oseb Jesenice.

Izredno navdušeni so udeleženci festivala poslušali pesmi, ki jih je zapel Slovenski oktet, posebno prisrčno doživetje pa je bilo za vse počastitev najstarejše in najmlajše slovenske čipkarice ter najstarejšega slovenskega čipkarja. Petinosemdesetletna Jerica Burnik klekija že od desetega leta starosti dalje, med tem časom je izučila že veliko dobrih čipkaric, skdepljala pa menda tolikšno število prtičkov, da bi komaj videli čeznje, če bi bili zloženi na kupu. Ivana Seljak iz Žirov ima šele šest let, a je letos že končala prvi razred čipkarske šole. Najstarejši čipkar, Franc Vukančič je doma iz Vrhnike in je zvest klekljanju že od sedmega leta starosti.

Pri tekmovanju za naslov najhitrejše čipkaricce, ki je bilo v preddverju Križank, je sodelovalo 59 čipkaric in 1 čipkar. Najboljša je bila Anica Oblak iz Trebije.

M. Sosič

Predstavnice KZ Železniki in Rotavlje ter poslovalnice »Doma« iz Žirov po prevzemu visokih priznanj: zlate, srebrne in bronaste medalje

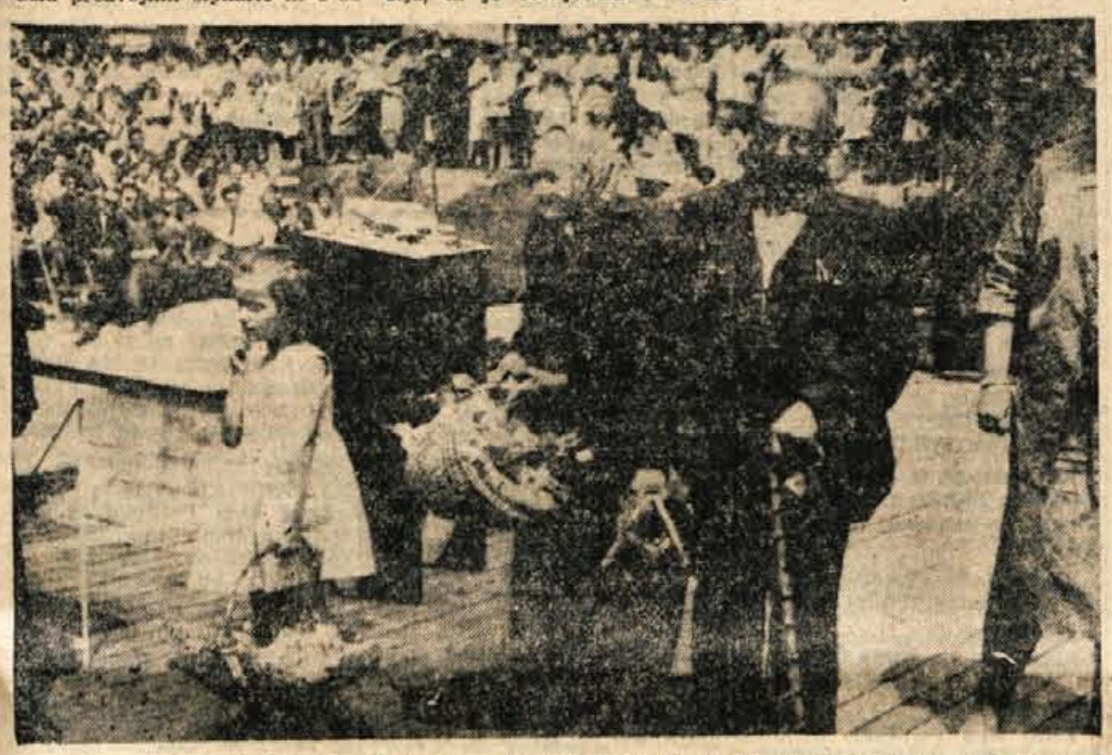

Posebne pozornosti so bili na festivalu deležni: najstarejša čipkarica Jerica Burnik iz Sovodenj, najmlajša Ivana Seljak iz Žirov in najstarejši čipkar Franc Vukančič z Vrhnike

Kako kaže v Verigi

UGODNEJŠE PERSPEKTIVE ZA MESEC AVGUST

Sedma številka glasila delovnega kolektiva tovarne verig Lesce pri Bledu prinaša med drugimi tudi več podatkov o gibanju proizvodnje in o perspektivah za izvršitev planskih nalog v mesecu juliju in predvsem še v avgustu. Po tem glasilu povzemamo, da je podjetje izpolnilo polletni vrednostni plan s 120 procenti v primerjavi s prvo polovico leta 1960. Nekoliko slabša pa je realizacija prodaje, saj je podjetje prodalo v navedenem časovnem obdobju in isti primerjavi za 52 milijonov dinarjev izdelkov manj, tako da je prodaja realizirana samo s 96,2 procenta.

Vzrokov za to je več. Med drugimi je vredno omeniti, da je novi obrat pričel samo delno obratovati šele v začetku meseca aprila. Prav tako tudi proizvodnja v kovačnici ni bila taka, kakršna je bila planirana, saj je bila celo manjša kakor v istem obdobju leta 1960. Podjetje zaradi objektivnih težav tudi ni moglo pričeti s serijsko proizvodnjo »gosenic«, realizacijo prodaje pa so hromili tudi zastoji na tržiščih, kateri so nastali zaradi pomanjkanja obratnih sredstev pri naročnikih. Zato so se nujno povečale zaloge gotovih izdelkov. Da pa je bila mera teh negativnih vzrokov še zvrhana, so pripomogli tudi novi predpisi o znižani udeležbi pri izvozu.

Navedeni pojavi pa so nedvomno vplivali tudi na višino povprečnih osebnih dohodkov na zaposlenega. Ti so se dvignili v primerjavi z ustreznim lanskoletnim obdobjem v prvih petih mesecih leta 1961 za 16 procentov, tako da znašajo sedaj povprečni osebni prejemki na zaposlenega 23.169 din. Ako pa bi ne bilo zgoraj naštetih vzrokov, ki so negativno vplivali na realizacijo prodaje, pa bi povprečni osebni prejemki na zaposlenega poskočili od 23.169 na približno 27.000 dinarjev.

Po predvidevanjih in glede na pogoje, bo mesec julij po izvršitvi plana vsaj za 8 odstotkov, po realizaciji prodaje pa za najmanj 25 odstotkov boljši od junija, čeprav je v juliju mnogo delavcev na dopustu. Razumljivo pa je, da bo izboljšanje »junijskega« stanja terjalo napore vseh članov delovnega kolektiva.

Vsekakor pa, tako trdijo v Verigi, bo v avgustu proizvodnja normalna oziroma bo v celoti presežena za 10 procentov. Ta predvidevanja pa so tudi utemeljena, saj se bo v vijačnem obratu povečala proizvodnja spričo namestitve novih strojev. V verigarni bo uvedenih osem novih mest za ročno varjenje verig, pričeli bodo izdelovati tudi snežne verige, na boljši rezultat pa bo delno vplivala tudi spremenjena cena za ta artikel. V oddelku kovačnice bodo v avgustu dokončali prvo večjo serijo »gosenic« in pričeli s proizvodnjo večjih elektrovarjenih verig.

Brez uvidevnosti

Poročali smo že, da so letos spomladi le pričeli delavci Komunalnega podjetja v Kranju urejati okrajno cesto iz Kokrice preko Brda in Predoselj do križišča ceste Kranj–Jezersko. Tega dela so se kajpak najbolj razveselili prebivalci Predoselj, ki so tako le ugotovili, da so upoštevali najmanj 20 krat sprejet sklep volilcev, naj se zaradi nevzdržnega stanja cesta uredi in asfaltira. Toda prav sedaj se je pokazalo, da so se prezgodaj veselili. Že nekaj časa je od tega, ko so delavci odšli iz delovišča in pustili na pol opravljeno delo. Cesta je dobesedno nesposobna za vsak promet. Debelo kamenje nasuto na kupe ob cesti ogroža in onemogoča promet. Ob koncu asfaltirane ceste pri Brdu pa so pustili cestišče nasuto s tako debelim in ostrim kamenjem, da je vožnja preko njega skoraj nemogoča, kdor pa le pelje preko njega prej ali slej obtiči na cesti. Koristniki vedno iščejo izhod s tem, da se izognejo na bližnje njive. Vprašujemo se, ali niso mogli preden so odšli, če je že zmanjkalo denarja ali kar koli že, cestišče urediti toliko, da bi bil promet po njem vsaj delno urejen in varen.

-a-

MOST ČEZ SORO IN NOV OBRAT MLIP ČEŠNJICA

Uspeli gradnji škofjeloškega „Tehnika"

Delovni kolektiv tovarne »Tehnik« v Škofji Loki šteje sedaj 420 ljudi; vsako leto pa zgradi okoli 50 gradbenih objektov. Letos imajo v izgradnji 100 stanovanj, 6 industrijskih obratov, lotevajo pa se tudi zahtevnejših gradenj, kakor na primer most čez selško Soro v Škofji Loki in zgraditev montažne dvorane v Češnjici. Gradijo po modernem načinu, ki zahteva visoko strokovnost, dobro organizacijo dela in uporabo izredno dobrega gradbenega materiala. Ker sta omenjeni most in montažna hala v Češnjici edinstvena po svoji izgradnji, smo naprosili inženirja Franca Seršo, ki je te gradnje vodil, da nam pove nekaj značilnosti o tej uspeli gradnji. Naši želji je rad ustregel in povedal tole:

»Most, ki ga gradi naše podjetje, je v zaključni fazi gradnje. Po načinu gradnje je to nedvomno prvi tovrstno zgrajeni obrat, ne samo v Sloveniji, marveč v celi Jugoslaviji. Za razliko od ostalih mostov je bil ta zgrajen po principu proste konzolne gradnje in ne v prednapetem armiranem betonu. Po tem načinu sta bila do sedaj zgrajena samo dva mosta, in sicer eden v Južni Braziliji, eden pa v Angliji. Za ta način gradnje smo se odločili zato, ker ima Selška Sora hudourniški značaj in ob dežju hitro naraste. Pri tem bi bila nevarnost, da bi nam lahko podrla celotno odranje mostu. Tako pa smo se izognili vsem tem nevšečnostim, ki bi lahko med gradnjo nastale, obenem pa smo znižali gradbene stroške.

Princip gradnje mostu je v tem, da smo po končanem betoniranju stebrov na obeh straneh reke začeli betonirati mostovno konstrukcijo po odsekih v dolžini dveh metrov. Istočasno smo polagali armaturo in betonirali. Ko je beton dosegel določeno trdnost (po 8–10 dneh) smo ponovno nadaljevali betoniranje po odsekih, vse dokler nismo združili oba dela. Pri tem smo morali precej paziti na kvaliteto betona. Most bo otvorjen 22. julija, na Dan vstaje. Načrte za ta most je izdelal tov. Srdan Turk iz Ljubljane.«

Drugi uspešni objekt, ki pa je še v gradnji, je montažna dvorana za MLIP v Češnjici, ki ima površino 3150 m². Najvažnejše pri gradnji tega objekta pa je, da je bila dvorana grajena deloma v montažnem sistemu. Ko so bili betonirani stebri in glavni vzdolžni nosilci, so začeli z montažo, gornega dela, ki je odlično uspela. Zgradili so jo v šestih dneh, kar predstavlja za podjetje izreden uspeh. Velik del teh uspehov velja projektantoma ing. Josipu Didiku in ing. Danetu Smrekarju.

Tako je podjetje »Tehnik« dokazalo, da je zmožno zgraditi selo zahtevne objekte in si nenehno prizadeva za izboljšanje delovnega procesa.

V. R.

Nov obrat MLIP, Češnjica med gradnjo

Namesto vodiča po Gorenjskem sejmu

Tokrat le o tekstilu in konfekciji

TUDI LETOS V TEKSTILNI ŠOLI

Dobršen del obiskovalcev dosedanjih Gorenjskih sejmov se je navduševalo predvsem za razstavljeno tekstilno blago in konfekcijo, in to tembolj, ker ju je bilo do sedaj vedno mogoče tudi kupiti. V tem pogledu bo letos še veliko bolje, saj bodo prav vsa podjetja, ki bodo razstavljala, svoje izdelke tudi prodajala. Tako bo letos mogoče kupiti najrazličnejše tekstilne izdelke: od pletenin, moške, ženske in otroške konfekcije pa vse do odej in dekorativnih tkanin.

Svoje paviljone bo imelo 18 industrijskih in trgovskih podjetij; le-ta bodo prodajala izdelke več podjetij, ki niso prijavila samostojnega sodelovanja.

Tako bo v paviljonu podjetja Elita mogoče kupiti usnjeno konfekcijo tovarne usnja in krzna iz Smartna pri Litiji, v paviljonu »Kokre« bo zbrano blago in konfekcija 17 jugoslovanskih podjetij. Prvič bodo sodelovala na primer podjetja: »Ivan Milutinović« iz Zemuna, »Proleter« Zrenjanin, »Bačkaprodukt« Subotica, »Proleter« Vinkovci in »Tvorpam« Zagreb. »Moda« Kranj bo prodajala izdelke tovarn: »Varteks« iz Varaždina, »Mura« iz Murske Sobote, »DTR« iz Zagreba, »Nada Dimić iz Zagreba.

»Zarja« Jesenice bo letos predstavila izdelke 10 tovarn, predvsem bo v njenem paviljonu mogoče kupiti nogavice treh znanih jugoslovanskih tovarn nogavic, nadalje pletenine, perilo in klobuke tovarne »Šešir« iz Škofje Loke.

Samostojno se bodo predstavile znamenite slovenske tovarne pletenin: Spik, Almira in Angora; izdelke Rašice bo prodajala Elita.

Razen teh bodo imeli svoje paviljone tovarne: Tiskanina-Inteks, Sukno Zapuže in Odeja Škofja Loka.

Prav zaradi tega, ker bo letos na razstavišču II. v Tekstilni šoli zbranih toliko podjetij, upravičeno lahko pričakujemo, da bo izbira blaga res velika. Le-to pa je seveda tudi pogoj, da bodo s sejmom vsi obiskovalci zadovoljni.

M. Sosič

Gospodarske vesti

Letos 3 milijone 500 ton pšenice. Po cenitvi kmetijskih strokovnjakov bomo letos v naši državi pridelali 3 milijone 500 ton pšenice, kar je za 800 ton manj kot smo predvidevali. Dosedanja ocena kaže, da letošnji pridelek ne bo zadoščal za vse potrebe.

Rekord v mesecu juniju. V mesecu juniju smo izvozili za 17,2 milijardi dinarjev, uvozili pa za 21,3 milijarde dinarjev blaga. Izvoz v juniju je bil za 3 milijarde dinarjev večji kakor v mesecu maju, medtem ko se je vrednost uvoza zmanjšala za 4 milijarde dinarjev.

Tudi v proizvodnji zlata – rekord. Po podatkih Zveznega statističnega zavoda povzemamo, da smo v naši državi v preteklem letu proizvedli v glavnem kot stranski proizvod barvne metalurgije – 1900 kg zlata. Tako smo dosegli lani doslej največjo proizvodnjo zlata, saj se je ta vse do leta 1953 gibala približno okrog 600 kg letno.

Pri Vidmu novo akumulacijsko jezero. Na Blagošu pri Vidmu ob Sčavnici so že dogradili akumulacijsko jezero, ki bo namakalo bližnja polja. Jezero je primerno tudi za kopanje, zato bo nedvomno služilo tudi v turistične namene.

Britansko – jugoslovanski svet za gospodarsko sodelovanje. Pred nedavnim je bil ustanovljen britansko-jugoslovanski svet za gospodarsko sodelovanje, ki ga sestavljajo zastopniki industrije, trgovine in finančnih organov obeh držav. Razne posle in izmenjave bosta za svet opravljala nacionalna odbora, ki bosta o svojem delu poročala svetu. Ta bo izmenoma zasedal v Londonu in Beogradu.

Izvrstni domači keksi
stalno
na zalogi
v trgovini
„Delikatesa" Kranj

MALI OGLASI

PRODAM

Prodam kopalno peč s pipo, podstavkom, tušem in električni kuhalnik na 2 pokriti plošči. Marenčič Marija, Vodopivčeva 7, Kranj 2775

Prodamo star tovorni avto, nosilnosti 3,5 tone, znamke »Perl«, za ceno din 250.000. Interesenti naj se javijo pri Trgovskem podjetju »Ljubelj« Tržič v nekaj dneh 2852

Melbrosin — preparat evetnega prahu in matičnega mlečka (Gelee Royale), garantirano znanstveno stabiliziran, proizvod Melbro — Coop (Zavod za čebelarstvo — Kalnik) **dobite ga v vseh lekarnah.** Lekarne, ki preparata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji« 1215

Prodam hišo št. 30 na Zg. Beli pri Preddvoru. Naslov v podružnici Glasa Jesenice 2873

Ugodno prodam »Olimpio« 1952 odlično ohranjeno, drap barve. Ogled vsak dan v Gostišču na Trebiji v Poljanski dolini, kjer dobite informacije 2874

Prodam semensko repo. Milje 14, Senčur 2875

Prodam televizijski sprejemnik z garancijo. Jože Jurajevčič, Mlaka 46, Kranj 2876

Poceni prodam nov televizor. Naslov: Jože Antolič, Tomašičeva 17, Kranj 2877

Prodam moped »Tomos«. Prevoženih 1400 km. Sp. Duplje 32 2878

Prodam postlano **otroško postelijico.** Naslov v oglasnem oddelku 2879

Prodam rabljen elektromotor 0,5 KM. Naslov v oglasnem oddelku 2880

Televizor »Telefunken« **ugodno prodam.** Telefon 26-06 2881

Prodam hrastovo hlodovino. Naslov v oglasnem oddelku 2882

Prodam električni štedilnik na 3 plošče **in postelio z mrežo.** Staneta Rozmana 1, Kranj 2883

Prodam nov desni namizni štedilnik z bojlerjem in kuhalnikom. Peter Sušnik, Senčur 301 2884

Motor »Moskvitto« poceni prodam. Pikec, Krašnova 24, Kranj 2885

Prodam moped »Moskvitto« skoraj nov. Strahinj 60, Naklo 2886

Prodam BMW 250 ccm, skoraj nov. Senčur 264 2887

Prodam Fiat 600, s prevoženimi 7500 km. Naslov v oglasnem oddelku 2888

Prodam rabljeno pisalno mizo. Tavčarjeva 5, Kranj 2889

Prodam popolnoma novo zakonsko spalnico. Naslov v oglasnem oddelku

Prodam kravo s teletom. Naslov v oglasnem oddelku 2872

Prodam »punte«. Naslov v oglasnem oddelku 2861

Prodam gajbice. Naslov v oglasnem oddelku. 2926

Prodam popolnoma novo kuhinjsko kredenco. Zupan Marija, Lancovo 27 a. 2863

KUPIM

Voščine in čebelni vosek pristni odkupuje po najvišjih dnevnih cenah. **Zavod za čebelarstvo, Ljubljana,** Miklošičeva 30 1342

Kupim majhno nevseljivo enodružinsko ali polovico dvodružinske hiše. Ponudbe oddati pod »Bližina Kranja« 2858

Kupim kredenco. Naslov v oglasnem oddelku 2890

Kupim 800 kosov strešne cementne opeke. Uršula Kremžar, Luže 31 2891

Kupim ročno dvigalko (vinto) za 2 t. Hvastov Zdravko, Mojstrana 186. 2864

Kupim ali zamenjam za deske mlatilnico s tresali in seto. Ponudbe oddati v oglasni oddelek. 2865

OSTALO

Gelee Royale — Matični mleček, garantirano znanstveno stabiliziran, proizvod Zavoda za čebelarstvo **dobite v vseh lekarnah.** Lekarne, ki preparata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji« 1214

Mežnarjevi mami Marjeti iz Srednje Bele za 87. rojstni dan želijo zdravja in še mnogo let sin in hčere 2892

Za enosobno stanovanje nudita starejša **zakonca** brez otrok **večjo vsoto** brezobrestnega **posojila** ali **dasta** tudi **nagrado.** Vrtačič, Štirnova 9, Kranj 2893

Sprejmem takoj **vajenca** za mizarsko obrt. Šivic, mizarstvo, Dobro polje, Brezje 2894

Posestvo z vsem inventarjem velikosti 5 ha **dam v najem.** Hiša vseljiva. Sp. Veterno 4, Priže 2895

Zdravnik išče stanovanje v Kranju. Ponudbe oddati v oglasni odelek pod »Splošna praksa« 2896

Stranke obveščam, da bom imel zaradi rednega letnega dopusta zaprto delavnico v času od 1. do 15. avgusta. Zlatar Rangus 2860

100.000 din nagrade dam tistemu, ki mi priskrbi enosobno stanovanje v Kranju. Velkovrh Rado, Jezerska 5, Kranj. 2866

Našel sem očala za kratkovidnost od Radovljice do Lancovega. Zupan Franc, Lancovo 27 a. 2867

Oddam opremljeno sobo dvema solidnima moškima. Naslov oglasnem oddelku. 2868

Trgovska pomočnica išče sobo v Kranju. Naslov oglasnem oddelku. 2869

Smolej Jankotu za uspešno opravljeni izpit iskreno čestita žena s hčerko Tatjano. 2870

Železobetonska okna, betonske cevi, kabelske bloke ima na zalogi CIHLARA Ant., Ljubljana Titova 252 (tel. 31-073). 2871

Tovarna športnega orodja

Program proizvodnje:
— telovadno orodje
— rekviziti za športne igre
— čolni: kajaki, jadrnice, sandolini
— športna oprema za plaže (tobogan, vodne smuči, tambulin in drugo)
— smuči in smučarska oprema

Begunje na Gorenjskem
Železniška post. Lesce-Bled • Tel. 312 in 248

Opremlja in vrši montažo: telovadnih dvoran, igrišč in plaž
Obiščite nas na Gorenjskem sejmu in prepričajte se o kvaliteti naših izdelkov in o izredno nizkih cenah

Obrtno podjetje **INŠTALATER KRANJ**

*

je s svojimi uslugami
na razpolago
hitro, kvalitetno in poceni

*

Ob 20-letnici vstaje
pošilja vsem delovnim ljudem
iskrene čestitke in pozdrave

Veletrgovina Živila Kranj

Vam nudi v svojih poslovalnicah bogato izbiro vsakovrstnega blaga za naše gospodinje in

čestita vsem delovnim ljudem ob 20-letnici vstaje

Vsem delovnim ljudem in občanom izreka delovni kolektiv tovarne gumijevih izdelkov

Sava Kranj

ob 20-LETNICI VSTAJE najboljše želje za nadaljni napredek!

KINO

Bled: 20. julija ameriški film VISOKI JEZDEC, 21. in 22. julija ameriški film DR. BREZ DELA, 23. julija jugoslovanski film VOJNA, 24. julija isti film, 25. julija francoski film NESREČNIKI — I. del

Radovljica: 20. julija ameriški film BRATJE KARAMAZOVI ob 20. uri, 21. julija jugoslovanski film KAPETAN LEŠI ob 18. uri, ameriški film BRATJE KARAMAZOVI ob 20. uri, 22. julija jugoslovanski film KAPETAN LEŠI ob 16. in 18. uri, ameriški film BRATJE KARAMAZOVI ob 20. uri, 23. julija jugoslovanski film KAPETAN LEŠI ob 20. uri, ameriški film BRATJE KARAMAZOVI ob 15.30, 18. uri, 25. julija italijanski film ZADNJI FIJAKER ob 20. uri. — Cene vstopnicam za film BRATJE KARAMAZOVI zvišane za 30 din

Duplica: 20. julija nemški film GROFICA MARICA ob 20. uri, 22. julija italijanski film KAPETAN VATRA ob 20. uri, 23. julija isti film ob 15., 17. in 19. uri

Kropa: 20. julija ameriški film ČLOVEK, KI DELA DEŽ ob 20. uri, 22. julija ameriški film PREPOVEDANI PLANETI ob 20. uri, 23. julija ameriški film OBRAČUN NA ATLANTIKU ob 16. in 20. uri

Ljubno: 22. julija jugoslovanski film ŠTIRINAJSTI DAN ob 20. uri, 23. julija isti film ob 18. uri, jugoslovanski film ČRNI BISERI ob 16. uri

Jesenice »Radio«: 20. julija in 21. italijanski film IZZIVANJE, 22., 23. in 24. julija ameriški film CARMEN JONES, 25. julija nemški film SPLETKA IN LJUBEZEN

Plavž: 20. in 21. julija ameriški film DIVJI VETER, 22. in 23. julija italijanski film IZZIVANJE 24. in 25. julija amer. film CARMEN JONES

Žirovnica: 22. julija italijanski film POLIKARPO, 23. julija ameriški film DIVJI VETER

Dovje: 20. julija italijanski film HREPENENJE, 22. julija ameriški film DIVJI VETER, 23. julija italijanski film POLIKARPO

Kor. Bela: 22. in 23. julija ameriški film PEKEL IZPOD NIČLE, 24. julija italijanski film IZZIVANJE

Skofja Loka »Predilec«: 22. in 23. julija ameriški film KAVBOJ

Storžič: 20. julija francoski film LJUBEZEN JE VPRAŠANJE ob 16., 18.10 in 20.20. Matineja istega filma ob 10. uri

Letni kino Partizan: 20. julija ameriški film POJMO V DEŽJU ob 20.30 uri

S sodišča

ZLORABA PRIJATELJSTVA

Matevž Breznik je doma iz okolice Maribora, ker pa mu življenje tam ne prija, živi raje po drugih krajih naše domovine. Med drugim se je zaposlil tudi v Železarni na Jesenicah in si hitro pridobil nove prijatelje. Ivan Omerzel in Jožefa Ravnik sta mu podpisala celo poroštvo, ko je najel pri banki posojilo v višini 40 tisoč din. Toda brž, ko je imel denar, mu delo v Železarni ni več prijalo; lepega dne je brez kakršnekoli besede odšel in za njim ni bilo več sledu. Banka je poklicala oba poroka in jima sporočila, da bosta morala vrniti Breznikovo posojilo. Prvega poroka je stalo zaupanje 33.000 din, drugega pa 10.000 din.

Po dolgem iskanju so organi notranje uprave Matevža Breznika le izsledili in to v daljni Makedoniji. Izkazalo se je, da je bil ta čas brez posla, razen nekaj mesecev, ko je delal pri železnici v Vršcu. Od maja tekočega leta se je zaposlil pri Gradišu. Ker pa je na svojo dolžnost do banke pozabil, ga je javni tožilec predal sodišču zaradi goljufije.

Na obravnavi pri okrožnem sodišču v Kranju je goljufivi namen zanikal in se izgovarjal, da je dobil od žene, ki je bila tedaj zaposlena v Makedoniji, pismo, da mora takoj potovati za njo. Tam ni takoj našel posla toda, ko ga je dobil, ga je že po nekaj mesecih izgubil. Z ženo sta se preselila v Vršac, kjer je delal pri železnici. Toda tudi tu ni ostal dolgo, ampak je odšel k podjetju Gradis.

Sodišča pa Breznik ni mogel prepričati, da bi imel pri delu takšno smolo, saj bi ga v Sloveniji lahko dobil na pretek. Dokazalo pa se je tudi, da je Ravnikovi, ki je bila njegov porok, odnesel slušni aparat in tako so bili njegovi nepošteni nameni popolnoma dokazani. Sicer pa je bil Breznik že prej enkrat obsojen zaradi tatvine.

Sodišče mu je dokazalo krivdo in mu prisodilo 7 mesecev zapora. Povrniti pa bo moral tudi denar, katerega sta poroka zanj povrnila banki. Obtežilno je bilo zanj tudi to, da je zlorabil zaupanje obeh tovarišev.

Stroga kazen zaradi tatvine

Okrožno sodišče v Kranju je izreklo strogo kazen enega leta Samsa Rajku, kovinostrugarju iz Jesenic, ker je vlomil v garderobno omarico v Železarni in vzel delavcu Bučar Ivanu 22.000 din. Če bi okradeni malo prej ne vzel iz suknjiča, kjer je imel hranjen svoj mesečni zaslužek, nekaj tisočakov, bi bil verjetno ob celotne mesečne prejemke.

Sodišče ni verjelo obtoženčevemu zagovoru, da je našel denar v kuverti na tleh pred omarico in da ga je torej samo zatajil. Izkazalo se je tudi, da je nagovarjal delovnega tovariša Pere Mirota, da bi potrdil posojilo zneska 10.000 din, ki naj bi ga dobil pri njem in s tem opravičil posest večje vsote denarja, kakor bi ga mogel imeti ob svojem običajnem zaslužku. Ker je bil zaradi tatvine že kaznovan, kazen, ki jo je izreklo sodišče ni prestroga. Kot obremenilno pa se mu je štelo tudi dejstvo, da je okradel delavca — tovariša.

Storžič: 21. julija amer. film POJMO V DEŽJU ob 16, 18 in 20. uri. Matineja istega filma ob 10. uri. Premiera italijanskega filma MLADI MOŽJE ob 22. uri; 22. julija domači film OBLEGANJE ob 17. uri, domači film TRENUTKI ODLOČITVE ob 19. uri, amer. film POJMO V DEŽJU ob 21. uri, premiera amer. filma TONKA ob 23. uri; 23. julija amer. film TONKA ob 13. uri, amer. film POJMO V DEŽJU ob 17, 19. in 21. uri; 24. julija ital. film MLADI MOŽJE ob 16, 18. in 20. uri, zadnjič. Matineja istega filma ob 10. uri

CERKLJE »KRVAVEC«: 21. julija ital. film NE POZABI ME ob 20. uri, 22. julija isti film ob 16. in 19.30. uri, 23. julija amer. film BERNARDINE ob 16. in 19.30. uri

Svoboda: 22. julija amer. film POJMO V DEŽJU ob 16. uri, domači film TUJA ZEMLJA ob 18. uri, ital. film VELIKA VOJNA ob 20. uri; 23. julija ital. film JEZ NA PACIFIKU ob 10. uri, franc. film LJUBEZEN JE NA KOCKI ob 16. in 18. uri, ital. film VELIKA VOJNA ob 20. uri, 25. julija amer. film TONKA ob 18. in 20. uri

Naklo: 23. julija ital. film JEZ NA PACIFIKU ob 16. in 19.30. uri

Letni kino Partizan: 24. julija premiera franc. filma ZVERI SO IZPUŠČENE ob 20.30. uri, 25. julija isti film ob 20.30. uri

Kino »Dom« Kamnik: 20. julija amer. film NAJBOLJŠE OD VSEGA ob 17.15. uri, 22. julija amer. film OBRAČUN V TABLE ROCKU ob 20. uri, 23. julija isti film ob 17. in 20. uri, 24. julija isti film ob 20. uri, 25. julija ital. film KRALJICA JANSIJA ob 20. uri

TRŽNI PREGLED

V KRANJU

Fižol 80 do 110 din za liter, korenček šopek 10 do 15 din, sir skuta 150 din, surovo maslo 600 do 680 din za kg, merica smetane 15 do 18 din, jajca 25 do 26 din, kokoš 550 do 700 din, piščanek 350 do 400 din za komad, ajdova moka 90 din, koruzni zdrob 45 din, jespren 70 do 130 din, kaša 140 din, krma za kokoš 40 do 50 din za liter, čebula 80 do 90 din kg, česen komad 10 do 30 din, krhli 50 do 60 din liter, krompir 22 do 25 din, špinača 100 din, sladko zelje 25 do 30 din, solata 50 do 70 din, pesa 35 do 40 din, sladka repa 10 din, slive 90 din, jabolka 100 din, hruške 100 do 120 din, breskve 90 do 100 din, fige 120 din za kg, mrgolane 50 din, borovnice 90 do 100 din za liter, cvetača 100 din, kumare 70 do 100 din, kumarice 100 din, stročji fižol 80 do 100 din za kg, lisičke 50 do 60 din, koruza 45 do 50 din, proso 60 do 70 din, oves 30 do 35 din, ječmen 40 din za liter, jedilne buče 80 din, por, zelena in peteršilj 10 din šopek.

OBVESTILO

Oddelek za občo upravo in notranje zadeve ObLO Kranj obvešča vse voznike vprežnih vozil in lastnike traktorjev in delovnih strojev, da je za traktorje in delovne stroje, ki se premikajo z lastnim motorjem ter vprežna vozila, prepovedana vožnja po cesti I. reda od Jeperce do Podbrezij v času od 12. ure 21. julija do 24. ure 23. julija 1961.

Začasna prepoved vožnje z navedenimi vozili na cesti I. reda se nanaša na nemoten promet v dneh proslave 20-letnice vstaje slovenskega naroda. — Lastnike omenjenih vozil opozarjamo, da se tega obvestila pridržujejo.

Oddelek za občo upravo in notranje zadeve

Stanovanjska skupnost Gorenja Sava, Kranj, razpisuje mesto honorarnega tajnika. — Pismene ponudbe pošljite na naslov: Stanovanjska skupnost Gorenja Sava, Kranj — Savska loka 10.

Poslovni čas trgovske mreže Gorenjske v dneh praznovanja 20-letnice Dneva vstaje:

V PETEK, dne 21. julija t. l. bo običajni sobotni poslovni čas;

V SOBOTO, dne 22. julija in v NEDELJO, dne 23. julija t. l. bo običajni nedeljski poslov. čas. V primeru potreb lahko posamezne gospodarske organizacije podaljšajo svoj poslovni čas tudi še izven okvira tega obvestila.

Trgovska zbornica Kranj

GIBANJE PREBIVALSTVA

V TRŽIČU

Poročili so se: Vinko Keršič, čevljar in Ljudmila Mlakar, kuharica, oba iz Tržiča; Jože Draksler, trgovski pomočnik in Hedvika Knific, predilka, oba iz Bistrice pri Tržiču, 128; Miroslav Blažič, usnjar iz Kovorja in Gabrijela Zupet, predilka iz Tržiča; Janez Mrak, klepar iz Tržiča in Ivana Meglič, tkalka iz Loma pod Storžičem; Anton Meglič, klepar iz Loma pod Storžičem in Brigita Oman, čevljanska vajenka iz Slapu.

Rojeni so bili: Srečko Kos, rojen 7. julija 1961 v Jelendolu, št. 9.

Umrli so: Možetič roj. Ana Tišler, osebna upokojenka iz Tržiča, Sova roj. Frančiška Lotrič, osebna upokojenka iz Bistrice pri Tržiču, Franc Rozman, osebni upokojenec iz Kovorja, Ivan Černilec, osebni upokojenec iz Tržiča, Franc Kovač, osebni upokojenec iz Jelendola, Kolman roj. Marija Mršol, gospodinja iz Kovorja, Franc Valjavec, osebni upokojenec iz Tržiča.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta

FRANCA GROŠLJA
invalida iz NOB

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam izrekli sožalje, podarili številne vence in cvetje in ga v tako lepem številu spremili na zadnji poti in s tem počastili njegov spomin. Posebna zahvala tovarišem in tovarišicam, ki so pomagali organizirati pogreb, ter družbenim organizacijam in godbi. Lepo se zahvaljujemo vsem govornikom, ki so se poslovili od njega ob odprtem grobu ter govorniku, ki se je poslovil v imenu invalidov od njega pred domom. Zahvaljujemo se tudi vsem sorodnikom in prijateljem za dano pomoč. Še enkrat naša iskrena hvala prav vsem za vse.

Neutolažljiva žena Slavka, sinova Franci in Marjan
Trboje, 15. VII. 1961

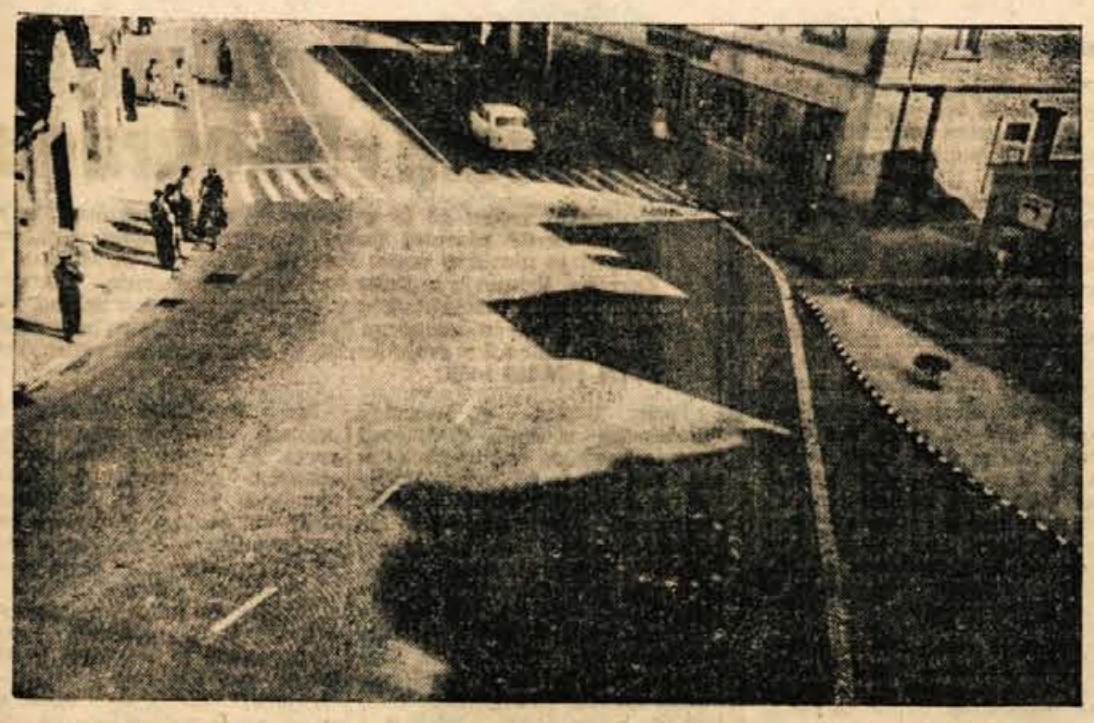

Že dober teden je tega, kar so v Kranju vrh Jelenovega klanca uredili križišče. Cesto I. reda so razdelili v tri dele in točno označili, kateri del cestišča lahko uporabljajo vozniki za vožnjo po klancu oziroma za dostop v stari del Kranja in obratno. Vendar se je že v začetku zataknilo. Predvsem kolesarji in mopedisti še vedno vozijo po skrajnem desnem robu cestišča in potem nenadoma skušajo zaviti proti mestu. To pa je seveda skrajno nevarno, zato je prav, da jih prometni miličniki — če so že na tistem delu ceste, s katerega moraš nujno zaviti v desno — usmerijo kar naprej po klancu. Za zavijanje v mesto se mora pač vsakdo poslužiti tistega dela ceste, ki je označena z ravno puščico. Prav tako pa se dogaja, da mnogi vozniki motornih vozil s parkirnega prostora ob sodišču, nemoteno zavijajo čez strnjeno črto proti levi. — Tudi te bi bilo treba opozoriti in primerno kaznovati. Če je križišče označeno, se je treba po znakih ravnati. Pri tem velja osnovno pravilo, da nihče ne sme preko strnjene črte. Sicer bi bilo škoda dela in denarja za ureditev križišča

PRAVNI NASVETI

O. Z. Kranj

VPRAŠANJE: Zanima Vas ali lahko gospodarska organizacija določi povšal na nadurno delo? Sprašujete tudi, kdaj in katerim delavcem bodo lahko plačevali višji osebni dohodek za nadurno delo, kot je bilo to določeno po starih predpisih?

ODGOVOR: Po starih predpisih je gospodarska organizacija lahko določila pavšal za nadurno delo. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih pa je spremenil določbe v pogledu nadurnega dela. Za nadure gre delavcem osebni dohodek po osnovah, ki jih določi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, povečan za 50 %. V pravilniku o delitvi osebnih dohodkov je lahko določeno, da se poveča delavcem osebni dohodek za nadurno delo za večji odstotek (torej več kot 50%). Nad 50% povišani osebni dohodek bodo lahko plačevale delavcem tiste gospodarske organizacije, ki bodo to določile v pravilniku.

Ne glede na to lahko določi gospodarska organizacija s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov, da se priznava delavcu osebni dohodek za nadurno delo v pavšalnem znesku, kadar je tako delo deloma ali v celoti le v tem, da mora biti na delovnem mestu.

S pravilniki o delitvi osebnih dohodkov določi gospodarska organizacija vodilna delovna mesta, na katerih delavci nimajo pravice do osebnega dohodka za nadurno delo.

D. I. Križe

VPRAŠANJE: Sprašujete, kako je s kvalifikacijo pri invalidski upokojitvi? Leta 1957 so vas invalidsko upokojili. Pritožujete se, da Vam pri odmeri invalidske pokojnine niso računali visoke kvalifikacije, medtem ko so v drugem istem primeru to storili?

ODGOVOR: Osnova za odmero invalidske pokojnine je pokojninska osnova, od katere bi bila zavarovancu odmerjena osebna pokojnina po zakonu o pokojninskem zavarovanju, če bi ob nastanku invalidnosti pridobil pravico do te pokojnine.

Pri odmeri višine invalidske pokojnine gledajo na to ali so podani pogoji za popolno ali nepopolno invalidsko pokojnino. Polna invalidska pokojnina znaša 100 % pokojninske osnove, nepopolna pa se odmerja v odstotku od pokojninske osnove. Za določitev pokojninske osnove pa je važen povprečni mesečni znesek plač in kategorija delovnega mesta. To dvoje namreč vpliva na določitev zavarovalnega razreda in pokojninske osnove. Zavarovalni razred, je odvisen od strokovne izobrazbe, ki je potrebna za delo na delovnem mestu, na katerem zavarovanec dela. Po tem se zavarovanci razvrščajo v kategorije.

Tako so na primer delavci na delovnih mestih, za katera se zahteva strokovna kvalifikacija delavca oziroma za katera se zahteva po kategoriji delovnega mesta srednja strokovna izobrazba, razvrstijo največ do VIII zavarovalnega razreda. Če vam torej ni bila priznana ista kvalifikacija kot nekemu drugemu na podobnem delovnem mestu je razlog v strokovni in šolski izobrazbi.

Koroški železarji na Jesenicah

Skupina 58 žičarjev in žebljarjev iz Železarne v Borovljah na Koroškem je prispela pretekli ponedeljek na izlet v Slovenijo. Izlet je priredila sindikalna organizacija tamošnjega podjetja. Gosti s Koroškega so sprejeli na Jesenicah predstavniki sindikata Jeseniške Železarne in jim omogočili ogled Železarne. Gostje so se predvsem zanimali za žičarno, žebljarno in žično valjarno t. j. za obrate, katere imajo tudi v Borovljah. Zlasti navdušeni so bili nad novogradnjo in modernizacijo podjetja. Med gosti so bili tudi starejši delavci, ki so nekoč delali pri nekdanji Kranjski industrijski družbi na Jesenicah. Le-ti niso mogli verjeti, da je iz zastarelih obratov zrasla nova moderna železarna. Gostje so po krajšem razgovoru v prostorih Kazine, polni najlepših vtisov, nadaljevali pot proti Bledu in Ljubljani. U.

Bil je plemenit človek in hraber borec

Pred kratkim so se v Trbojah za vedno poslovili od 33-letnega Franceta Grošeljna, ki je bil priznan skojevec in aktivist.

Rodil se je v preprosti delavski družini v Trbojah. Še kot otrok je v predvojni dobi živel v precej težkih okoliščinah. Ko je izbruhnila vojna, se je pridružil skojevcem, ker je že takrat poznal izkoriščanje in nasilje nad delovnim človekom. Izkazal se je kot zaveden in pogumen borec za osvoboditev. V številnih nevarnih akcijah, ki jih je tedaj izvedel aktiv SKOJ v Trbojah, se je pokojni Franc Grošelj, s partizanskim imenom Pevec, zelo dobro izkazal, saj sploh ni poznal strahu. 1944. leta je odšel k partizanom in izgubil roko. Po osvoboditvi je kot invalid delal v raznih ustanovah, vseskozi pa je ostal zvest socialističnim idejam in je pridno delal v raznih organizacijah in društvih v Trbojah. Čeprav ga je vojna hudo prizadela je ostal delaven in se je še dalje zavzemal za napredek in boljšo prihodnost našega ljudstva. Vsi njegovi sodelavci, nekdanji skojevci, borci in aktivisti se ga bodo spominjali kot dobrega in zvestega tovariša, požrtvovalnega delavca, neustrašnega skojevca in plemenitega človeka.

J. B.

SPOMINI IZ RIBNA

Območje Ribna obsega več naselij ob sotočju obeh Sav. Kmalu po vdoru okupatorja so tam začele prve akcije za zbiranje orožja in sredstev za borbo. Priprave so hitro potekale in v juniju 1941. leta so že šli prvi borci na Jelovico. Vključil sem se takoj od začetka med prve organizatorje. Kar nas je ostalo doma, smo držali zvezo s prvimi borci, po vaseh pa smo pridobivali vedno več ljudi za vstajo.

Devetnajstega junija 1942. leta nas je šlo 13 fantov k partizanom. Na isti dan po enem mesecu sva se s tovarišem Darkom med prehodom ustavila v domači vasi. Stopil sem do domače hiše in potrkal. Bilo je ob enih ponoči. Oče mi je odprl. Bila sva oba razburjena od veselega srečanja in obenem od strahu, če naju kdo zasleduje. Pogovarjala sva se v temi. Po dveh urah sem se poslovil. Občutek sem imel, da sem očeta zadnjikrat videl. V bližini domače hiše sem v zgodnjem jutranjem svitu opazil žensko, ki je oprezala za menoj. Bila je žena takratnega župana. Za trdno sem bil prepričan, da me bo izdala. Moje slutnje so se uresničile.

Dva dni pozneje, 21. junija, so prišli Nemci in obkolili vas. Družine prvih partizanov so odgnali v šolo, od tam pa jih s kamioni odpeljali v Begunje. Po enem tednu zasliševanja so mojega očeta in Darkovega brata Janeza Gracelj ustrelili vBistrici pri Podbrezjah kot prva talca iz Ribna. Ostale člane družine pa so odpeljali v nemška taborišča.

Forjan Gabrijel

Bolnike so obiskali s pesmijo

Komorni zbor Svobode Jesenice je z novo naštudiranim programom gostoval v več krajih jeseniške občine, med drugim tudi v jeseniški bolnišnici. Koncert je bil v ponedeljek in je zajemal pesmi naših in tujih narodov. S posebnim zanimanjem so poslušalci sledili drugemu delu koncerta, ki ga tvorijo črnske duhovne, škotske, španske in ruske pesmi. Koncert je bil zaključen z zborom iz Smetanove opere Prodana nevesta.

V Gospiču lesni kombinat. V Gospiču gradijo tovarno ivernih plošč, ki bo kot surovino uporabljala odpadke bližnje tovarne vezanih plošč ter slabši les. Stroški za gradnjo te tovarne bodo znašali 519 milijonov dinarjev, po mnenju strokovnjakov pa bi lahko že letos pričela poskusno obratovati.

NESREČE

TRČENJE NA NEPREGLEDNEM OVINKU

V ponedeljek, 17. julija, je v Bohinju pri vasi Lepence prišlo do prometne nesreče med tovornim vojaškim avtomobilom in motornim kolesom. Vozili sta trčili na nepreglednem ovinku, in sicer tako močno, da je motorist R. K. iz Čakovca na mestu nesreče podlegel poškodbam, njegovega sovozača, prav tako doma iz Čakovca, pa so morali takoj prepeljati v jeseniško bolnišnico.

ZARADI NEPREVIDNOSTI POD AVTOMOBIL

V torek, 18. julija ob 17.15, se je pripetila nesreča na Poljanski cesti v Škofji Loki. J. T. star osem let je, ne da bi pogledal, če je cesta prosta, priletel iz dvorišča na cesto in tako zaradi svoje velike neprevidnosti prišel pod osebni avtomobil S 27560. Otrok je dobil poškodbe na obrazu in pretres možganov.

NI UPOŠTEVAL PREDNOSTI

V torek, 18. julija, ob 15.25, je prišlo do nesreče tudi na Jesenicah, in sicer na Čufarjevi cesti, kjer je prišlo do trčenja tovornjaka in motornega kolesa. Do trčenja je prišlo zaradi tega, ker L. S., voznik tovornega avtomobila, ki je pripeljal iz Hermanovega mosta in zapeljal na cesto Toneta Čufarja, ni dal prednosti motoristu, ki je že peljal po isti cesti v smeri proti Podkoreni. K sreči zaradi trčenja ni bilo večjih posledic. Motorist je bil sicer lažje poškodovan, na motorju pa je bilo za približno 10.000 dinarjev škode.

ZVEDELI SMO...

...da je bilo v letošnjem aprilu na Gorenjskem 248 rojstev, 99 primerov smrti, 145 zakonskih zvez in 1 razveza ter da se je v kranjski okraj priselilo v tem mesecu 196, izselilo pa 405 ljudi.

...da je znašala vrednost gradbene dejavnosti v splošno družbenem sektorju v našem okraju v preteklem letu 5.475 milijonov, v prvih štirih mesecih letos pa 1.780 milijonov dinarjev, kar je za pol milijarde dinarjev več kakor v ustreznem lanskoletnem obdobju.

...da smo v preteklem letu na Gorenjskem zgradili 385 stanovanj s površino 17.761 kvadratnih metrov, v letošnjem prvem četrtletju pa 144 stanovanj s površino 5593 kvadratnih metrov.

...da smo v kranjskem okraju v prvih štirih mesecih letošnjega leta porabili že 3.619 milijonov investicij. Od tega je bilo v industrijo vloženih že 1.542 milijonov, v kmetijstvo 140 milijonov, v gozdarstvo 179 milijonov, v gradbeništvo 186 milijonov dinarjev — preostala sredstva pa so si delili promet, trgovina, obrt in negospodarske dejavnosti.

...da smo imeli lani na Gorenjskem 26 kinematografov s skupno 8946 sedeži ter da je bilo v okraju 9575 filmskih predstav. To je obiskalo 1 milijon 963 tisoč (skoraj dva milijona) ljudi. Povprečno pride na Gorenjskem na 1 kinematograf 5255 prebivalcev, kar je najmanj med vsemi slovenskimi okraji (naj okraj Murska Sobota z 8754 prebivalci na en kinematograf).

...da je bilo v okraju Kranj 31. decembra 1960 29.850 radijskih naročnikov.

...da je znašal promet gostinskih storitev v planinskih postojankah na Gorenjskem v preteklem letu le nekaj manj kakor 99 milijonov dinarjev.

● V počastitev 20-letnice vstaje in še posebno v počastitev kamniškega občinskega praznika bo v Kamniku velika gospodarska razstava. V vseh prostorih kamniške gimnazije, ki bo za to priložnost še posebno lepo urejena, bo razstavljalo svoje izdelke okoli 20 podjetij iz vse kamniške občine. Razstava bo odprta teden dni, slovesna otvoritev pa bo v četrtek, 20. julija ob 17. uri.

● Na območju mesta Kranja je zaposleno 15.185 delavcev, od katerih se jih dnevno vozi na delo 6.276 ali 41,33 %. V štirih letih se je število delavcev, ki se dnevno vozijo na delo povečalo za 832 ali 15,3%, spremenil pa se je tudi način prevoza. Z avtobusi se je leta 1957 vozilo 90,6 % letos pa 93,1 %, z vlaki pa leta 1959 9,4%, letos pa 6,9 %.

BELEŽKA

Lisica je oskubila vas

Kmet Balantič Andrej iz Predoselj ima letošnje poletje precejšnjo smolo. Ko se je pred dnevi oglasil v našem uredništvu, nam je zaupal zanimiv podatek, da mu je lisica letošnje leto od dvanajstih pospravila že devet kokoši v najboljših letih. Ostale so mu tako samo še tri in te je sklenil »ščititi z zakonom«. Zanimal se je, zakaj vaški lovci nosijo puške, če ne morejo škodljivi živali priti do živega. Kmet nam je povedal, da bi škodljivo žival ubil iz prvega strela, če mu daje puško.

Po zbranih podatkih je lisica v tej vasi napravila letošnje leto že okrog 29 plenov. Skoraj ni hiše v vasi, kjer ne bi zmaknila kokoši. Lovci v vasi pa se ne zganejo. Pravijo, da je lisica tudi njim odnesla po kakšno kuro.

Pri Okrajni lovski zvezi smo se pozanimali, zakaj se lovci izogibajo loviti lisice? Dejali so nam, da na splošno ta trditev ne drži. Vsak lovec, ki je vključen v kakšno lovsko družino mora med letom zbrati določeno število točk. Te točke se zbirajo z odstrelom škodljivcev. Na lestvici škodljivcev pa ima lisica važno mesto. Za ustrelitev lisice se dobi 10 točk. S te strani so torej lovci zainteresirani, da preganjajo škodljive živali. Lisičja koža pa poleti nima prave vrednosti, ker je skoraj neuporabna. Na tržišču ni iskana. Pa tudi zimske lisičje kože sorazmerno nizko plačajo (400 do 500 dinarjev za kožo).

Rojstvo pod Stolom

Pri Valvazorjevem domu pod Stolom je bil 20. julija 1942. leta ustanovljen prvi bataljon Gorenjskega odreda, ki so ga imenovali Cankarjev. Komandant te enote je bil Alojz Žemva — Izidor, komisar pa Matija Verdnik — Tomaž.

Veletrgovina »Živila« Kranj

sprejme takoj

skladiščne delavce in spremljevalce k tovornim avtomobilom za prevoz blaga

Interesenti naj se osebno zglasijo na upravo podjetja

Tragično je preminil naš delovni tovariš

JANKO MEŽEK

obratovodja elektro-delavnice

Dolgoletnega člana našega delovnega kolektiva bomo spremili k njegovemu zadnjemu počitku v petek, dne 21. VII. ob 15.30 uri izpred križišča na Hujah na Kranjsko pokopališče

DS - UO Sind. podružnica tovarne „Iskra" Kranj

MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA — MALA ANKETA

Naše izložbe za praznik vstaje

V navadi je, da naša trgovska podjetja za državne praznike in podobne priložnosti, okrasijo svoja izložbena okna. Predmeti, ki naj tvorijo okras, so najpogosteje slika predsednika Tita, partijska ali državna zastava in morda šopek cvetja. Včasih so ti predmeti razporejeni v izložbi z dokajšnjo mero ukusa, najpogosteje pa se ob kritičnem pogledu na okrašeno izložbo človek zgrozi. To velja zlasti za primere, kadar so okrasni predmeti zgnetени s prodajnimi artikli v pravcato zmedo. Takšne izložbe so kičaste in vse prej kot okusne. Res pa je tudi, da je večje izložbe lažje okrastiti kot manjša izložbena okna. — Kakšne naj bodo torej izložbe? Vsekakor morajo razen spominske in propagandne funkcije opraviti še eno nalogo: zadostiti morajo pravilom estetike.

Ob tem razmišljanju se nehote vsiljuje vprašanje: kako bodo naša trgovska podjetja okrasila svoje izložbe za praznik vstaje? Bodo mar izložbe okrašene lepše in bolj domiselno kot doslej, ali pa se bodo naši trgovci pri okrašenju poslužili že ustaljenih aranžerskih navad in vzorov? V ta namen smo povprašali za mnenje nekatere pristojne organe.

Na občinskem ljudskem odboru v Kranju menijo, da dosedanje izkušnje z urejevanjem izložb niso posebno spodbudne. Razen trg. podjetja Merkur in še nekaterih trgovin, kjer lahko govorimo o originalni in vsebinsko domiselni ureditvi izložb, pa so ostala izložbena okna v Kranju urejena prisiljeno in neestetsko. Vse pa kaže, da bodo kranjske izložbe v počastitev praznika vstaje urejena bolj domiselno in ukusno. V ta namen so dobile trgovine nekatere pobude in sugestije.

Kar zadeva urejevanje izložb ob državnih praznikih in podobnih priložnostih, zasluži večina kranjskih trgovin, grajo. — Takšnega mnenja so namreč na **občinskem odboru SZDL v Kranju.** Kot vzor smotrno in estetsko urejene izložbe omenjajo Merkurjevo izložbo z veliko Beličevo sliko v olju »Uporu«. — Ob tej priložnosti smo še izvedeli, da je bila kranjska trgovska mreža v zvezi z okrašenjem izložb za 22. julij in občinski praznik 1. avgusta, posebej opozorjena.

Da bi bile izložbe trgovskih podjetij po vsej Gorenjski za praznik vstaje čimlepše urejene, je tudi Okrajna trgovinska zbornica v Kranju razposlala podjetjem ustrezno opozorilo in napotke. — Vsekakor pa na Okrajni trgovinski zbornici menijo, da so trgovci glede urejevanja izložb v nekomercialne namene, največkrat silno pasivni. Da so izložbe urejene nedomiselno, je morda vzrok tudi v pomanjkanju poklicnih, vsekakor pa spretnih aranžerjev.

Trgovine v Škofji Loki pa so — kot so povedali na tamošnjem pripravljalnem odboru za praznovanje 20-letnice vstaje — prepuščene lastnim pobudam, kar zadeva okraševanje izložb za bližnji praznik. Vsekakor pa bo poudarek na razstavljenem industrijskem blagu. —

Vsi, s katerimi smo se pomenkovali o ureditvi izložb v počastitev praznika vstaje, pa menijo, da bodo izložbe za to priložnost urejene lepše [illegible]

NAŠ RAZGOVOR

TUDI TOKRAT JE BILO LEPO

Mamica, Mamica taka, kot ste jih prvoborci in aktivisti poznali nekoč v Prtovču, na Gorjušah, Kupljeniku, na Lancovem ali v Slaparski vasi. Taka mamica, da ste le malo potrkali na okno in že je vstala, vam kuhala in pravila kot so hodili prejšnji dan Nemci, belogardisti itd.

Marija Eržen ima danes že 76 let. In vendar se še tako dobro spominja tistih časov. V Rovtu nad Selško dolino je imela majhno bajto. Ker ji je mož kmalu umrl in pustil dvoje otrok, in ker ni imela ne njiv in ne gozda, je delala na kmetijah sem in tja ter tako preživljala družinico.

»Kdaj ste prvič videli partizane?«

»Bilo je neko jutro v jeseni enainštiridesetega. Komaj se je zdanilo. Zagledala sem jih pri našem studencu, ko so pili vodo. Oh, kako sem se prestrašila! — Mislila sem, da so Nemci. Potem šele sem videla, kdo so. Odkar sem slišala o partizanih, sem jih želela videti.

In tisti, prvi, ki sem jih videla, so bili potem kar en teden pri nas. Šestnajst jih je bilo. Z njimi je bil tudi Bertoncelj, ki je danes na okraju.«

Potem je Erženova pravila kako je bilo, ko so bili pri njej v hiši kurirji. Skoro leto dni. Potem je nekdo vse izdal. Prišli so belogardisti, pobili več terencev in zažgali njeno hišo.

»Mamca pod češnjo« — tako so imenovali Erženovo mamo partizani in kurirji, ki so hodili tam mimo

Pravila je tudi, kako je pokalo in žvižgalo čez njeno hišo takrat decembra enainštiridesetega, ko so tam partizani potolkli 46 Nemcev. Najhuje pa je bilo nekoč, malo pred koncem vojne. Povsod tam okrog je pokalo. Ko je vse odšlo, je šla gledat. Na Sklepeh in drugod je videla mrtve partizane.

»Mam'ca, po vojni živite v Stražišču. Kako da niste obnovili vaše bajte? Kako ste se udomačili tu, v drugem kraju?

»Kdo od otrok bi pa živel tam gori? Sicer mi je pa res dolgčas. Kakšen dober zrak je bil! Voda tako dobra, prav zdravilna. Hišica lepa, okna so bila polna rož. Med vojno so bili zmeraj partizani: imeli so sestanke, peli so... Tudi takrat je bilo lepo.« je dodala Erženova in — obrnila se je stran.

Ko se je znova zbrala in umirila, je skrbno pospravljala odlikovanje, spomine in priznanja od organizacije Zveze borcev in ko smo ji stisnili roko, smo ji res iz srca zaželeli samo eno — veliko zdravja in zadovoljstva.

K. Makue

Kranjski plavalci poraženi v Beogradu

V nedeljo zvečer se je v Beogradu začelo tekmovanje za jugoslovanski plavalni pokal v severni skupini, v kateri tekmujejo plavalne vrste: Partizan iz Beograda, Mladost iz Zagreba, Primorje z Reke in Triglav iz Kranja. V prvem kolu so se v tašmajdanskem plavalnem bazenu srečali plavalci Triglava in domačega Partizana. Srečanje so beograjski plavalci odločili v svojo korist, in sicer s tesnim rezultatom 11.470 : 10.560 točk.

Poraz Triglava v Beogradu predstavlja neuspeh. Pričakovali smo iz Beograda bolj ugodnih vesti. Partizan je bil boljši. Nastopil je z novimi plavalci »pticami selivkami«. Delno opravičilo za slabe rezultate v Beogradu je pripisati obolelosti plavalcev. Zaradi prehrane je večina plavalcev dobila bolečine v želodcu, kar je vplivalo na rezultate. Prav tako so tekmovalci odpotovali iz Kranja oslabljeni, ker je drugi najboljši crawlist Saša Kolnik ostal zaradi angine doma. Triglav je v Beograd odpotoval samo s 15 plavalci, brez rezervnih plavalcev, ker je zaradi štednje z denarnimi sredstvi bil prisiljen zmanjšati število potnikov.

Poraz kranjskih plavalcev je pripisati »slabemu dnevu« Brinovca, ki je plaval izpod svojih običajnih zmožnosti. Na 200 m metuljček je bil za 30 sekund slabši od svojega običajnega časa. Prav tako je slabo plaval prsno 400 m prosto, kjer ga je porazil beograjski plavalec Kičović.

Edina svetla točka v nedeljskem dvoboju je bil Kocmur. Prsno 100 m prosto je preplaval v odličnem času 57,6!

Kranjski plavalci se v dneh, ko so se začela tekmovanja za plavalni pokal, borijo z različnimi težavami. Že teden dni namreč ne trenirajo, ker je voda v kranjskem plavalnem bazenu preveč mrzla. Voda ima 15 stopinj. Ob boljših razmerah bi kranjski plavalci lahko odločili srečanje v svojo korist.

Rezultati: moški: **400 m prosto:** Kičović (P) 4:45,8, P. Brinovec (T) 5:02,3; **200 m prosto:** Perišić (P) 2:45,0, Brandner (T) 2:57,8; **200 m metuljček:** Zelić (P) 2:40,8, P. Brinovec (T) 2:52,2, **200 m hrbtno:** Pavlović (P) 2:37,8, Košnik (T) 2:39,1, **100 m prosto:** Kocmur (T) 57,6 Kičović (P) 1:01,3, **4×100 m mešano:** Partizan 4:39,8, Triglav 4:50,5; ženske: **400 m prosto:** Kobi (T) 6:02,3, Franičević (P) 6:04,6, **100 m prosto:** Mežnar (T) 1:16,0 Franičević (P) 1:17,6, **200 m prsno:** Matekalo (P) 3:12,8, Senica (T) 6:22,0, **100 m hrbtno:** Pauljev (P) 1:26,2, Franičević (P) 1:32,4, **100 m metuljček:** Mozner (P) 1:32,6, Bogataj (T) 1:34,8, **4×100 m prosto:** Partizan 5:27,8, Triglav 5:37,0.

PLAVALCI ZAGREBŠKE MLADOSTI V KRANJU

V torek zvečer, 25. julija bo na kranjskem kopališču prvi letošnji plavalni nastop. V dvoboju za jugoslovanski plavalni pokal se bodo pomerili plavalci zagrebške Mladosti in domačega Triglava. Vrsta zagrebške Mladosti se poteguje za naslov državnega prvaka in ima vrsto odličnih plavalcev in državnih reprezentantov.

TEKMOVANJE NAMIZNOTENIŠKI POKAL KRANJA

Tudi letos bo v okviru občinskega praznika veliki namiznoteniški turnir z mednarodno udeležbo za pokal mesta Kranja. V moški konkurenci bodo nastopili Ljubljana, Triglav, PSV Stuttgart, četrti pa bo Grafičar ali Lokomotiva iz Leibziga. V tekmovanju žensk pa bodo nastopile igralke Semperita z Dunaja, PSV Stuttgart in Triglav, četrta pa bo prišla ropet iz Leibziga (Lokomotiva ali Grafičar).

Pri moških brani pokal domači Triglav, pri ženskah pa dunajški Semperit. Za letošnjega zmagovalca smatrajo državnega prvaka Vzhodne Nemčije Grafičarja, če se bo udeležil tekmovanja. Za Kranj bodo nastopili: Teran, Tome, Frelih, Janškovec in Cesnik pri moških, pri ženskah pa Plutova in Knapova.

PRIMORAC V KRANJU

V soboto zvečer bo ob 20. uri na kranjskem kopališču prvenstvena waterpolo tekma med domačim Triglavom in Primorcem iz Kotora. S tem se bo začelo tekmovanje v drugi zvezni waterpolo ligi. Primorac je najboljše waterpolo moštvo, ki tekmuje v drugi ligi. V svojih vrstah ima odličnega Čirkovića, ki nastopa tudi v državni reprezentanci. Med tekmovalci druge lige je to najnevarnejši napadalec in strelec.

Kranjčani se bodo morali precej potruditi, če, hočejo doseči uspeh izid. Moštvo je pomlajeno. Naši igra so povsem spremenili. V celoti še niso povsem vigrani, zato bo sobotna tekma velika preizkušnja. Vedeti moramo, da kranjski vaterpolisti igrajo letos prvič v drugi zvezni ligi. Na trening tekmah z ljubljanskimi klubi so dosegli naslednje izide. Premagali so dvakrat vaterpolisto Ljubljane z rezultatom 8:3 in 10:3, Ilirijo pa z rezultatom 5:2.

ŽNIDARJEVA V SPLITU

Kranjska teniška igralka Vesna Žnidarjeva se v Splitu pripravlja na državno prvenstvo. Igra z lanskoletno državno prvakinjo Tatjano Kokeza.

Po stopinjah nekdanjih partizanskih kurirjev

TRINAJST MARATONOV

in še nekaj za dobro mero

Kamnik, Velika planina, Krvavec, Storžič, Završnica, Triglav, Porezen, Ratitovec, Blegaš... Spet zemljepisno predavanje. Zakaj, saj je vendar čas šolskih počitnic. Ne, le počasi. To so samo nekateri izmed številnih krajev, po katerih poteka gorenjska partizanska kurirska pot, na katero je 17. junija krenilo iz Kamnika 17 planincev in tabornikov. Te je vodil prekaljeni borec ANDREJ BROVČ.

Kaj je bil namen te čez 550 kilometrov dolge poti? To ni bila samo želja po spoznanju naših planinskih lepot, temveč je imel ta pohod globljo vsebino — ponovno obuditi spomine na naporna pota partizanskih kurirjev in seznaniti mlade ljudi s partizanskimi spomeniki, obeležji in grobovi. Pa poglejmo, kako je na naša vprašanja odgovoril vodja tega pohoda, tovariš Brovč.

Vemo, da so za planince in tabornike gorske steze to, kar so za meščane ceste. Toda, če se gorska pot vleče 5 krat 100 kilometrov, prav gotovo tudi že tako izkušen planinec pomisli, kako bo pelačil in prenašal vse ostale napore pohoda. Zato smo prepričani, da je tudi vaša ekipa imela pred odhodom določene občutke in pomisleke. Ali bi nam hoteli, tovariš Brovč, o tem nekaj več povedati?

Pohod po gorenjski partizanski kurirski poti je bil zelo hitro organiziran in zato nismo imeli dosti časa za premišljanje. Vsekakor pa lahko v imenu vseh udeležencev trdim, da smo se veličine tega pohoda zavedli šele potem, ko so za nami ostali že kilometri in kilometri prehojene poti. Na svoj račun so namreč lahko prišli tudi planinci v pravem pomenu besede, saj nas je pot vodila skozi najlepše alpske predele. In če se konkretno povrnem na zastavljeno vprašanje, moram odgovoriti, da naša ekipa strahu pred napornim pohodom ni pokazala.

Recimo, da bi vsa mesta, kjer so se vam na nogah pojavile tiste tvorbe, bi jim pravimo žulji in nekaterih čevljar pri izdelavi čevljev ne upoštevo, označili. Zato nas zanima, kje bi morali postaviti prvi količek?

Če bi razna obolenja in število ožuljenih nog zapisovali še tako natančno v naš dnevnik, bi ne porabili mnogo papirja in črnila. Planinci in taborniki so vztrajno premagovali vse težave. V kroniki prvega pohoda po gorenjski partizanski poti bo ostalo zapisano, da smo imeli samo dva večja primera obolenj — zobobol in zastrupitev. Prve žulje pa so tovariši dobili v Krmi, zato bi morali tam zabiti prvi količek.

Vemo, da ste bili otovorjeni kakor mule, če rečemo malo v partizanskem stilu in da je zdaj pa zdaj kdo pripomnil: »Saj ni težko, samo k tlom me tišči.« Prav tako pa smo prepričani, da ste vsi poznali pregovor — dobra volja je najbolja. Ker pa ta prastari slovenski rek ni težak, ste ga prav gotovo vzeli s seboj in ga večkrat preizkusili. Ali bi nam hoteli povedati, kdaj je najbolje deloval?

Dobre volje pa nam res ni manjkalo. Sale in anekdote so se kar prevajale po koloni, čeprav je bilo med nami včasih precej razmaka. Kdaj pa je bilo najbolj veselo, tega pa res ne morem povedati. Mislim, da bo najbolje, če odgovorim, da je bil smeh naš zvesti spremljevalec. In kdaj smo kot planinci najbolj prišli na svoj račun? To je bilo na vrhu Triglava v krasnem sončnem dnevu. Da, takrat pa za razgled res nismo bili prikrajšani.

Vaša pot je bila dolga. Vlekla se je po hribih in dolinah, po globačah in koritih. Zdaj pa zdaj je mogoče kdo srečal znanca, mu stisnil roko in spet nadaljeval pot. Verjetno ste prišli v kraj, kjer so vas prebivalci začudeno opazovali. Približno kolikokrat ljudje za vaš prihod niso vedeli.

To vprašanje pa je skoraj odveč. O našem pohodu so bili skoraj povsod že vnaprej obveščeni. Presenetili smo jih le v toliko, kor smo prišli kar dva dni prej, kot so predvidevali. Po vseh planinskih postojankah pa so nam takoj po pozdravnih besedah dejali, da so že o vsem obveščeni, nekdo jim je telefoniral. To je bil tovariš Klojčnik, ki nas je na pohodu vedno spremljal »v daljave«. Tako smo imeli vtis, da je vedno med nami.

Pot vas je preko neštetih planinskih vrhov pripeljala nazaj v Kranj. Klub utrujenosti smo prepričani, da ste bili s pohodom zadovoljni. Če bi vas, tovariš Brovč, takrat srečali, bi takoj povprašali, če ste že pripravljeni iti na tako dolgo pot. Ker pa tega ni bilo, velja to vprašanje za danes.

Priznam, da je pot naporna. Toda tega ne trdim zato, da bi hvalil ekipo, čeprav ta pohvalo zasluži. Nasprotno, vsi napori so nam po uspešno opravljeni poti le v zadovoljstvo. Zato tudi ne trdim, da bi se kdaj na to ali podobno pot ne podal več.

Imate vi, tovariš Brovč, ob kraju kot vodja pohoda po gorenjski partizanski kurirski poti kaj pripomniti?

Ne dosti. Skratka, s pohodom sem zelo zadovoljen. Prvič zato, ker smo na pohodu obudili nešteto spominov na našo ljudsko revolucijo, drugič pa tudi zato, ker smo tradicije NOB prenašali na mlajše rodove. Ustavili smo se ob številnih spomenikih in obeležjih, kjer sem udeležencem lahko bolj nazorno prikazal tiste mračne dneve našega suženjstva. Ob koncu pa bi se rad zahvalil vsem, ki so nas posredno ali neposredno spremljali na poti.

Judoisti Triglava osvojili prvenstvo

Lani pri dnu, letos na vrhu

Letošnji pomladanski slovenski prvak v judu je postal kranjski Triglav. Le-ta se je še lansko leto boril za obstanek v ligi, v letošnjem letu pa je z rednimi treningi in z veliko požrtvovalnostjo samih tekmovalcev — izredno napredoval.

Med žrtve, ki so se morale ukloniti Triglavanom, je tudi ekipni državni prvak Ljubljana in seveda vsi ostali, razen Maribora, ki je uspel doseči neodločen rezultat. Kot lahko že sedaj vidimo, se bo končna borba za prvo mesto vodila med Triglavom, Ljubljano in Branikom iz Maribora, za sredino tekmovalne lestvice se bosta borila Maribor in Olimpija iz Ljubljane, medtem ko so zadnja tri mesta rezervirana za novince v ligi: Olimpa iz Celja, Alpino iz Žirov in Kovinarja iz Maribora. Ti trije klubi sedaj še zaostajajo za vodečimi na lestvici, vendar pa imajo tudi oni v svojih vrstah nekaj odločnih posameznikov, ki bodo, če bodo tako napredovali, kmalu lahko stopili v korak z ostalimi ekipami. In Triglav? V letošnjem tekmovanju je imel ekipo, ki so jo sestavljali mladi, vendar nadarjeni posamezniki. Med njimi ima največ zaslug slovenski prvak Stare, ki je v kritičnih trenutkih vedno znal urediti ekipo in prav temu se imamo zahvaliti, da je Triglav dosegel tak uspeh.

Če bodo tekmovalci Triglava še naprej tako napredovali — vadili in s toliko odgovornostjo prihajali na treninge in tekmovanja, tedaj si lahko od tekmovanj obetajo še lepših uspehov.

LESTVICA: 1. Triglav, 2. Ljubljana, 3. Branik, 4. Olimpija, 5. Maribor, 6. Olimp, 7. Alpina, 8. Kovinar.

GOVC JANEZ

Waterpolo - šola za pionirje

Plavalni klub Triglav razpisuje waterpolo šolo za pionirje. V šolo se lahko vpiše vsak, ki ima možnosti rednega obiska treningov, ki se bodo pričeli 20. julija ob 8. uri na Mestnem kopališču. Šola je namenjena pionirjem, ki so rojeni v letih 1945 do 50. V njej pa se boste lahko naučili osnove plavanja in waterplo igre. Po končani šoli se lahko vpišete v eno izmed pioniških waterpolo ekip.

Vpisovanje v šolo je v pisarni SD Triglav in na Mestnem kopališču. Plavalni klub vabi vse tiste, ki jih vaterpolo veseli, da se šole udeležijo v čimvečjem številu.

Koroški šahisti na Jesenicah

Drugo moštvo jeseniških šahistov je imelo v nedeljo v gosteh ekipo Finkensteina s Koroške, ki jo sestavljajo samo slovensko govoreči člani. Rezultat je 5:4 v korist Jeseničanov.

Stare (desno) je bil največkrat zmagovalec

Pionirska nogometna šola

Ker je zanimanje kranjskih pionirjev za nogomet zelo veliko, se je Nogometni klub Triglav odločil, da bo organiziral nogometno šolo za pionirje. Šola bo pod strokovnim vodstvom in zato vabimo pionirje, da se je udeleže v čimvečjem številu. — Vpisovanje bo od ponedeljka, 31. julija do 5. avgusta vsak dan popoldne na stadionu Mladosti v Stražišču; tu bodo tudi treningi, in sicer od prvega avgusta dalje.

Vodstvo nogometnega kluba Triglav vabi vse pionirje, ki imajo veselje do nogometa, da se čimprej prijavijo.

KAM ČEZ PRAZNIKE?

LJUBLJANA — V petek, 21. julija, se v čim večjem številu udeležite osrednje proslave v počastitev 20-letnice vstaje slovenskega naroda, ki bo ob 20. uri v Tivoliju. Preko celega dneva si boste lahko ogledali (brez vstopnine) najrazličnejše kulturne, zabavne in športne prireditve. Prisostvovali boste lahko opernim in dramskim predstavam, predstavam Lutkovnega gledališča, koncertom, kino predstavam, ogledali si boste lahko številne razstave in muzeje in se udeležili mnogih športnih prireditev. V petek, 21. julija, na dan našega velikega praznika, torej vsi v Ljubljano!

Kranj — V petek, 21. julija dopoldne, bo otvoritev Gorenjskega sejma. V soboto ob 8. uri bo v Delavskem domu začetek mednarodnega namiznoteniškega turnirja za pokal mesta Kranja, ob 18. uri atletski tek po ulicah mesta za isto priznanje. Ob 20. uri v Prešernovem gledališču Vasje Ocvirka drama »Mati na pogorišču«. V nedeljo ob 10. uri bo slavnostno zborovanje in odkritje spomenika revolucije, ob 11. uri na Češki koči smučarski slalom za prehodni pokal ObLO Kranj. Popoldne bodo zabaviščni prostori pri Gorenjskem sejmu, v Savskem logu, na Planini in na vrtu Doma JLA.

V torek, 25 julija, bo na kranjskem kopališču v okviru JUGO KUPA plavalni dvoboj TRIGLAV (Kranj : MLADOST (Zagreb), in sicer ob 20. uri. Ob isti uri bo v sredo tekma waterpolo lige TRIGLAV : VELA LUKA (Korčula) Waterpolo tekma pa bo tudi v soboto, 22. julija, med PRIMORCEM iz Kotorja in TRIGLAVOM iz Kranja.

Bled — V okviru blejskega krajevnega praznika bo danes zvečer tudi prireditev v Kazini z naslovom »Prireditev z juga« v izvedbi zabavnega vokalnega ansambla »Dalmacija«. V soboto, 22. julija zvečer, bodo Jeseničani nastopili z Jugoslovanskimi narodnimi plesi in pesmimi.

Radovljica — V nedeljo bo mladinsko tekmovanje za prehodni pokal na kegljišču KK Prešeren Radovljica, naslednjega dne pa celodnevno šahovsko tekmovanje za občinski praznik v Grajskem dvoru. V sredo, 26. julija, bo propagandno taborjenje tabornikov s taborniškim ognjem.

PORAZ KRANJSKIH »BELIH MUSKETIRJEV« KAMNIK : TRIGLAV 2 : 1

V nedeljo je bil v Kranju teniški dvoboj med igralci domačega Triglava in Kamnika. Zmagali so zasluženo gosti. Triglav je nastopil oslabljen, saj nisa tekmoval Davor Žnidar in ing. Bedenk. Odlično igro je pokazal Prislav, ki je v zanimivi borbi premagal Šlegelja iz Kamnika. Te zmage ni nihče pričakoval.

Rezultati so bili naslednji: Prislav (Tr) : Šlegelj (K) 6 : 2, 7 : 5; Bogataj (K) : A. Žnidar (Tr) 3 : 3 7 : 5, 6 : 4.

V igri parov sta Prislav — Abačič (Tr) : Šlegelj — Bogataj (K) izgubila z 2 : 6, 7 : 5 in 6 : 4.